

METOODIKA LAGERAIETE MÕJU HINDAMISEKS JA KONFLIKTIDE ENNETAMISEKS MAASTIKU TASANDIL

ARVESTADES SOTSIAALSEID, MAJANDUSLIKKE
JA ÖKOLOOGILISI MÕJUTEGUREID

KOOSTANUD:

SIIRI RÖMER

ANDRES VIIA

KÜLLIKI TAFEL-VIIA

KALEV SEPP

ERIK TERK

SILJA LASSUR

JANAR RAET

AADO KESKPAIK

TALLINNA ÜLIKOOL
Eesti Tuleviku-uuringute Instituut

www.emu.ee
Eesti Maaülikool
Estonian University of Life Sciences

SISUKORD

Sissejuhatus	4
1. Uurimisprobleemi kirjeldus ja uurimiseesmärgid	7
2. Metsade majandamisega seotud konfliktidest üldisemalt	9
3. Uuringus kasutatud uurimismeetodid	13
3.1 Ekspertintervjuud	14
3.2 Küsitlusuuringud	17
3.3 Meedia kontentanalüüs.....	19
3.4 Otsustepuu	21
4. Lageraiega seotud konfliktide tekkepõhjuste analüüs	23
4.1 Hinnangud Eesti metsamajandamise praktikale ja lageraietega seotud konfliktide põhjustele: metsanduse ekspertidega tehtud intervjuude tulemused	23
4.2 Kontentanalüüsi tulemused.....	38
4.3 RMK teadusseminari küsitlusuuringu tulemused	43
4.4 Kohalikes omavalitsustes läbiviidud intervjuude tulemused	46
4.5 Rekreatsiooni- ja turismifirmade küsitluse tulemused	48
4.6 Peatüki põhiseisukohad ja järeldused	49
5. Konflikti osapoolte hinnang lageraietega seonduvate probleemide olemusele ja tõsidusele	51
5.1 Metsade olulisus kohalike omavalitsuste jaoks ja RMK metsamajandamise tegevuse mõju KOVidele	51
5.2 Metsade olulisus riigimetsa läheduses paiknevate turismi- ja rekreatsioonifirmade jaoks ja nende kokkupuuted RMKga	57
5.3 Peatüki põhiseisukohad ja järeldused	64
6. Konfliktide ennetamise ja lahendamise võimalused	66
6.1 Metsanduse ekspertide nägemus lageraietega seonduvate konfliktide ennetamiseks ja lahendamiseks.	66
6.2 KOVide nägemus konfliktide ennetamisest ja lahendamise võimalustest	74
6.3 Trükimeedias enim esiletoomist leidnud lageraietega seonduvate konfliktide ennetamise ja lahendamise võimalused	77
6.4 RMK teadusseminari osalejate arvamus konfliktide ennetamise ja lahendamise võimaluste kohta	78
6.5 Rekreatsiooni- ja turismifirmade nägemus konfliktide ennetamise ja lahendamise võimalustest	80
6.6. Peatüki põhiseisukohad ja järeldused	81
7. Metoodika lageraiete mõju hindamiseks ja konfliktide ennetamiseks, arvestades sotsiaalseid, majanduslikke ja ökoloogilisi aspekte	83
7.1 Vajalikud infosendid.....	83

7.2 Otsuste puu struktuur.....	84
7.3 Võimalike konfliktsete metsaeraldiste tuvastamise protseduur ja selle rakendamine	87
8. Otsuste puu meetoodika testimine	90
8.1 Saku vald	91
8.2 Iisaku vald.....	95
8.3 Aegviidu vald	99
8.4 Peatüki lühikokkuvõte	102
Kokkuvõte	104
Viidatud kirjandus	108
Lisad	111
Lisa 1. RMK teadusseminari küsimustik	111
Lisa 2. Metsanduseksperptide intervjuu küsimustik	115
Lisa 3. KOV intervjuu küsimustik.....	117
Lisa 4. Rekreatsioonivaldkonna firmade küsimustik.....	121
Lisa 5. Meetoodika testimise tulemuste koondtabelid.....	126

SISSEJUHATUS

Metsamajandamisega seotud konfliktsituatsioonid on Eestis päevakorda tõusnud viimasel kümnendil. Selle on tinginud nii metsanduse objektiivsed arengud kui muutused inimeste subjektiivsetes käitumismustrites. Ühest küljest on kasvanud lageraiete mahud: Riigikontrolli (2010) hinnangul on Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK) teinud möödunud kümne aastaga riigimetsades lageraieid suuremal pindalal, kui seda on tehtud varasematel aastakümnetel. Teisalt mõjutab probleemsituatsioonide sagenemist inimeste ühiskondliku aktiivsuse tõus ehk kodanikuühiskonna areng ja võib eeldada, et metsamajandamisega seotud konfliktsituatsioonide tekkimise võimalus tulevikus kasvab.

Käesoleva uuringu eesmärgiks oli välja töötada RMK sobiv metoodika lageraiete mõju hindamiseks ja lageraietega kaasnevate potentsiaalsete konfliktsituatsioonide ennetamiseks. Töö tulemina nähti ette süsteemset, mõjude kompleksust ja tasakaalustatust arvestavat hindamismetoodikat, mis oleks orienteeritud metsamajandamise negatiivsete mõjude vähendamisele ja ennetamisele ning positiivsete mõjude suurendamisele pikaajalises perspektiivis. Püstitatud eesmärgi saavutamiseks seati uurimistöole järgmised ülesanded:

- Töötada välja süsteemne alus erinevate lageraiete juhtumite eristamiseks, klassifitseerides metsaeraldised ökoloogiliste/bioloogiliste, sotsiaal-majanduslike ja kultuuriruumiliste tegurite alusel;
- Kaardistada lageraietega seonduvad mõjud ja klassifitseerida need olulisusest lähtuvalt;
- Tuvastada lageraiete mõjude erinevad mõõtmed (majanduslikud, sotsiaalsed, ökoloogilised) ja hinnata nende seoste tugevust, ulatust ning mõjutatud subjektide spektrit;
- Töötada välja mõju hindamise kriteeriumide süsteem, mis baseerub kriteeriumide prioriteetsuse erinevatel tasemetel lageraiete juhtumite/olukordade erinevatest tüüpidest lähtudes;
- Töötada metsamajandaja (RMK) jaoks välja metoodika rakendamiseks vajalik protseduur.

Käesolev uuring toimus ajavahemikus aprill 2013 – aprill 2015 ja oli jagatud mitmesse sisulisse etappi. Uuringut alustati olukorra kaardistamisest. Ühena esimestest tegevustest teostati trükimeedia kontentanalüüs, et tuvastada lageraietega seonduvate konfliktide esilekerkimist trükiajakirjanduses. Paralleeltegevusena analüüsiti vastavaalast teaduskirjandust, et saada ülevaade lageraietega seonduvatest põhiteemadest ning probleemide lahendamise viisidest teistes riikides. Samuti viidi läbi ekspertintervjuud metsanduse ekspertidega, et saada üldhinnang Eesti metsamajandamisele ning sellega seoses esilekerkinud konfliktide ulatusele, tõsidusele ja olemusele. Uuringu esimesest etapist saadud tulemusi – eeskätt lageraietega seonduvate konfliktide peamisi põhjusi ja lageraie jaoks sensitiivseimate paikade tunnuskriteeriume – valideeriti RMK teadusseminaril

läbiviidud ankeetküsitlusega (69 vastajat). Uuringu teises sisulises etapis keskenduti metsamajandamisega, sh eeskätt lageraiega seotud konflikti osapoolte arvamuste ja nende lahendusnõuete väljaselgitamisele. Lähemalt uuriti kohalike omavalitsuste ja turismi- ja rekreatsiooniettevõtete arvamusi. Selleks viidi valitud kohalikes omavalitsustes (20) läbi intervjuud ja turismi- ja rekreatsiooniettevõtete seas ankeetküsitlus (92 vastajat). Intervjueerituteks valiti need kohalikud omavalitsused, kelle territooriumil asub olulisel määral riigimetsa ning küsitleti neid turismi- ja rekreatsiooniettevõtteid, kes asuvad riigimetsa vahetus läheduses. Uuringu kolmandas sisulises etapis töötati uuringu kõikidest etappidest saadud teabe baasil välja sobiv metoodika lageraiega seonduvate võimalike konfliktide ennetamiseks. Metoodikat testiti kolme valla näitel ning korrigeeriti seejärel testimise tulemustest lähtuvalt.

Projekti vaheetappide ja lõpptulemusi on avalikkusele tutvustatud nii trükisõna kui avalike esinemiste kaudu. Olulist rõhku pöörati uuringu tulemuste kajastamisele eestikeelsetes meediaväljaannetes, et tõstatada laiemale avalikkusele Eesti metsamajanduse ees seisvaid olulisi teemasid ning toetada ülikoolist tuleva teadmuse levikut ühiskonna erinevate gruppidele. Uurimisgrupi liikmete ühistööna ilmusid kolm järgmist artiklit:

- Kommunikatsioon on oluline ka metsatöötajate jaoks – Äripäeva lisas Metsamajandus (oktoober 2014);
- Kuidas ennetada konflikte lageraie ümber? – Postimehe teemalehes Maaelu edendaja (09. märts 2015)
- Lageraie konfliktid üle või ümber? – RMK ajakirjas Metsamees (veebruar 2015)

Lisaks on ettevalmistamisel teadusartiklid ka rahvusvahelise levikuga teadusajakirjadesse.

Samuti tutvustati uuringu tulemusi kahel aastal RMK teadusseminaridel:

- 2014. aasta teadusseminaril tutvustasid projekti vahetulemusi Andres Viia ja Külliki Tafel-Viia;
- 2015. aasta teadusseminaril esitles projekti lõpptulemusi Kalev Sepp.

Uuringu lõpparuanne koosneb uuringu tulemusi tutvustavast lühikokkuvõttest, kaheksast peatükist ja lisadest. **Esimene** osa kirjeldab uuringu uurimiseesmärke ja ülesandepüstitust. **Teises** osas toome ülevaate metsade majandamisega seotud konfliktidest. **Kolmandas** osas tutvustame uuringu raames kasutatud uurimismeetodeid. **Neljandas** osas analüüsime lageraiega seotud konfliktide tekkepõhjuseid. **Viiendas** osas kajastame konflikti osapoolte hinnanguid probleemide olemusele ja kogemusi suhtlemisel RMKga. **Kuuendas** osas on koondatud uuringu eri faasides kogutud teave potentsiaalsete konfliktide ennetamise ja lahendamise võimaluste kohta. **Seitsmendas** osas on esitatud uurimisgrupi poolt väljatöötatud metoodika, kuidas metsamajandamisega seotud konflikte ennetada ning **kaheksandas** osas on toodud nimetatud metoodika testimise tulemused.

Uuringu teostasid Eesti Maaülikool (EMÜ) ja Tallinna Ülikooli Eesti Tuleviku-uuringute Instituut (TLÜ ETI).

Uurimisgruppi kuulusid:

TLÜ ETI

Andres Viia

Külliki Tafel-Viia

Erik Terk

Silja Lassur

Aado Keskpaik

EMÜ

Siiri Römer

Kalev Sepp

Janar Raet

Miguel Villoslada

Uuringusse oli selle erinevatel etappidel kaasatud väga suur hulk inimesi: metsandusteadlasi Eesti Maaülikoolist ja Tartu Ülikoolist, Eestimaa Looduse Fondi, Keskkonnaameti, Erametsaliidu, Riigimetsa Majanduse Keskuse, kohalike omavalitsuste, turismi- ja rekreatsioonifirmade esindajaid. Kokkuvõttes sisaldab uuring üle 200 inimese arvamusi.

Uuring valmis Riigimetsa Majandamise Keskuse tellimusel. Uurimisgrupp tänab kõiki, kes aitasid käesoleva uuringu valmimisele kaasa.

1. UURIMISPROBLEEMI KIRJELDUS JA UURIMISEESMÄRGID

Eesti metsapoliitika peab tagama metsade jätkusuutliku ja keskkonda arvestava majandamise. Siit tuleneb ka vajadus erinevate komplekssete hindamiste järele metsamajanduseks oluliste alternatiivsete valikute teostamiseks. Jätkusuutliku arengu kontseptsioonis põimuvad kolm kesket mõõdet – majanduslik, sotsiaalne ja keskkondlik – ning jätkuvalt on keskseks dilemmaks küsimus nende dimensioonide “kaaludest” ja omavahelisest tasakaalust. Teoreetiliste diskussioonide tasandil on arutletud mitmete dimensioonide kombineerimisvõimaluste ja nendevaheliste seoste üle (vt nt Bossel 1999; Spangenberg 2001; Taylor 2002); praktikas võimenduvad vastandlikud arusaamad sageli aga erinevate huvigruppide vahelisteks konfliktideks (Tafel ja Terk 2003), millede ületamine eeldab mitmeastmelise kompromissiotsingu skeemi loomist ja kasutamist. Ülesande muudab keeruliseks see, et erinevatel huvigruppidel (nt kohalikud elanikud, eksperdid, ettevõtjad, ametnikud jt) on mitte ainult erinevad kaalud lahendite kasulikkuse hindamiseks, vaid oluliselt erinevad taju ja väärtusmudelid, mistõttu näevad nad maailma ja hindavad selle riske täiesti erinevalt (van Asselt ja Rotmans 1996). Kokkuvõttes omab argumentide ja kriteeriumide põhjendatus, millest mõju hindamisel lähtuda, kriitilist tähtsust nii vastutustundlike valikute tegemise seisukohast pikaajalisel arengukavandamisel kui ka erinevate huvigruppide huvide tasakaalustamisel.

Metsamajandamise mõju keskkonnaparameetrid on teadusuuringutes leidnud mitmepalgelist käsitlust. Valdavalt on metsamajandamise mõju uuritud üksikteemade lõikes nagu näiteks metsamajandamise mõju teatud liikidele või liigirühmadele (vt Hinsley et al. 1995; Luoma et al. 2004; Corney et al. 2006; Zmihorsky 2012) või analüüsitud metsamajandamise ja metsatööstuse vahelisi seoseid (Lehtonen ja Tykkyläinen 2010). Ka Eestis on metsamajandamise erinevaid aspekte viimastel aastatel uuritud, tõsi peamiselt on fookuses olnud mõju keskkonnaaspektide kontekstis: näiteks mõju elurikkusele (vt Lõhmus 2004; Liira et al. 2007; Liira et al. 2009; Liira ja Kohv 2010; Lõhmus ja Kraut 2010; Lõhmus 2011), mõju kasvuhoonegaaside emissioonile (Soosaar et al. 2011) jmt. Küll aga puuduvad Eestis praktikad, kus metsamajandamise mõju hindamiseks oleks kombineeritud mitmetes teistes valdkondades kasutatavaid mõjude hindamise lähenemisi (nagu nt kõrvalmõjude hindamine). Samuti kiputakse enamikel juhtudel mõjude hindamist käsitlema tehnilistliku ülesandena, mis ei võimalda arvestada konkreetse situatsiooni eripära ega võimalikke eri tüüpi mõjusid. Kokkuvõttes võime tõdeda, et senini puudub Eestis kompleksne lähenemine metsamajandamise mõju hindamisele erinevate aspektide koos- ja vastasmõju arvestavalt.

Käesoleva uurimistöö eesmärgiks oli välja töötada metsamajandajale (eelkõige RMK) rakendamiseks sobiv metoodika lageraietega kaasnevate võimalike mõjude hindamiseks ja potentsiaalsete konfliktalade määratlemiseks. Metoodika, on orienteeritud metsamajandamise negatiivsete mõjude vähendamisele ja ennetamisele ning positiivsete mõjude suurendamisele pikaajalises perspektiivis.

Eesmärgi saavutamiseks seati uurimistööle järgmised ülesanded:

- Tuvastada ja kaardistada lageraietega seonduvad potentsiaalsed mõjud;
- Hinnata mõjudetegurite (ökoloogilised, sotsiaal-majanduslikud, kultuurilised) ulatust ning mõjutatud subjektide spektrit;
- Töötada välja süsteemne alus erinevate võimalike konfliktsete metsaeraldiste eristamiseks, arvestades ökoloogilisi, sotsiaal-majanduslikke ja kultuurilisi mõjutegureid;
- Töötada välja võimalike konfliktalade määratlemise metoodika rakendamiseks vajalikud eeltingimused ja käitumisprotseduur;
- Testida metoodika rakendatavust konkreetsetel testaladel.

2. METSADE MAJANDAMISEGA SEOTUD KONFLIKTIDEST ÜLDISEMALT

Konflikte metsade majandamisega esineb kõikjal maailmas ning nende **tekke põhjused on väga erinevad**. Metsamaastike kasutusmuutuste muutumist (lisaks traditsioonilisele puidu tarbimisele ilmnevad metsa kasutuses uued küljed) mõjutavad ökoloogilised, majanduslikud ja sotsiaalsed (sh poliitilised) ning tehnoloogilised mõjutegurid (Eckerberg ja Sandström 2013). Metsandusalased otsused on keerulised, kuna omavahel „võistlevad“ nii puitmaterjali tootmine, rekreatsioon, bioloogilise mitmekesisuse säilitamine ning samuti on asjaosalised sageli erinevate vaadetega huvirühmad (Ananda ja Herath 2003).

Hoolimata sellest, kus konfliktid aset leiavad, on nad tihti seotud maakasutusõigusega, eriarvamustega kaitsealade määramisest, metsa seisundi halvenemisest ning konfliktid tekivad ka metsa ligipääsu pärast (Eckerberg ja Sandström 2013). Gritten et al. (2013) kohaselt peegeldavad konfliktid situatsiooni, kus organisatsioonid, mis otseselt (omandivormilt) või kaudselt (huvirühmad, finantseerijad, kliendid) on seotud majandusliku huviga, kasutavad ära ressursi ning selle tulemuseks on kogukonna õiguste rikkumine. Kuigi erinevaid teoreetilisi lähenemisi on palju, võib metsa majandamisega seotud konflikte jaotada ka järgnevalt (Eckerberg ja Sandström 2013):

- Stuktuurilised/funktsionaalsed põhjused – majanduslikud ja poliitilised võimuvõitlused metsa ressursside üle;
- Institutsioonilised põhjused – riiklikul tasandil alguse saavad probleemid (nt küsimus, kas huvigruppe peaks otsustusprotsessi lubama);
- Vaatelised põhjused – erinevad arusaamad ja huvid seoses metsa kasutamisega.

Metsadega seotud konfliktide põhjuseid üle maailma on uuritud palju, kuid vähesed neist tegelevad lahenduste pakkumisega, kuidas konflikte ennetada või lahendada. Seega tuleb eelkõige leida konkreetsed tegurid, mis võivad konfliktide allikaks olla ning seejärel võimalikke meetmeid, kuidas nendega tegeleda. **Konfliktide ennetamise** üheks olulisemaks võimaluseks tuuakse välja **kaasamise praktikad**, et vähendada metsade ja metsamaastike kasutamisest tulenevaid konflikte (Eckerberg ja Sandström 2013). Väljakutseks on arendada institutsioone ja praktikaid selliselt, et suudetakse tegeleda konfliktidega konstruktiivselt (Zachrisson ja Lindahl 2013). Sealjuures on oluline varajane kohalike huvirühmade kaasamine, mis vähendab konfliktide teket ning loob suuremad eeldused muutuste aksepteerimiseks, sealjuures on oluline silmas pidada, et efektiivne kaasamine sisaldab nii õppeprotsessi kui kahe suunalist dialoogi (Cottle ja Howard 2012).

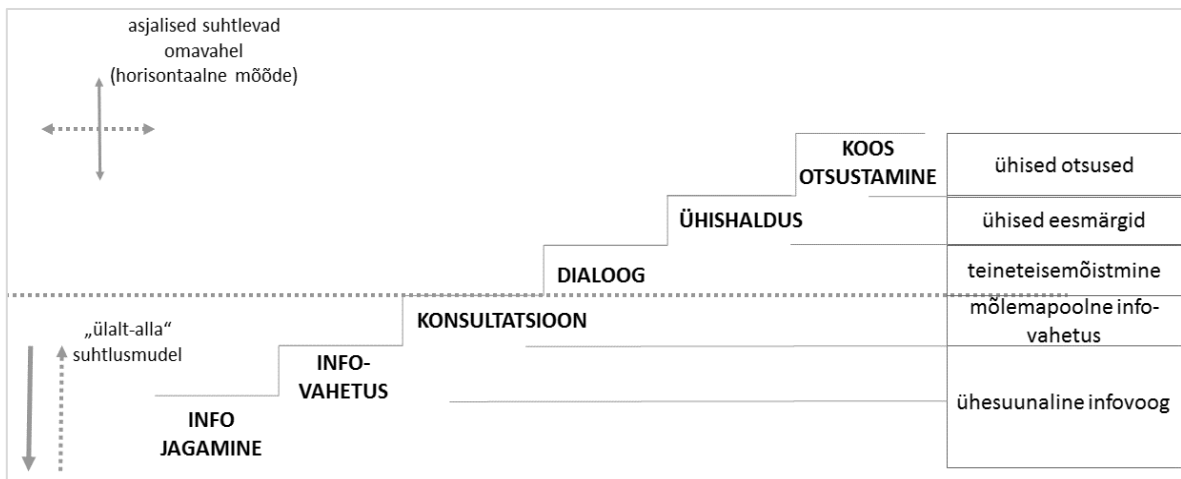
Erinevate huvide tõttu tuleb konfliktide tekkimisega metsa planeerimisel arvestada (Raitio 2013). Inimestel on erinevad vaated ning demokraatlikus ühiskonnas ka õigus nende väljendamiseks erinevates otsustusprotsessides osalemise näol. Võib väita, et üha rohkem levib arvamus, et metsade planeerimise üle ei saa otsustada ainult väike rühm inimesi, vaid arvestada tuleb erinevaid seisukohti.

Avalikkuse kaasamisel metsade majandamisel on mitmeid põhjuseid. Üheltpoolt võimaldab osalemine kommunikatiivsetes protsessides aidata otsuse langetajatel paremini aru saada huvigruppide väärtustest ja hinnangutest või annab võimaluse otseselt mõjutada planeerimisprotsessi ja otsuste tegemist (Leskinen 2004). Kaasamise rolliks on luua arusaamine ja praktika mitmetahulisest lugupidavast suhtlusest erinevate osapoolte vahel, võimaluse huvigruppide aruteluks ja teadmise kohalikust ökoloogilisest ning sotsiaalsest potentsiaalidest. Tihtilugu on kaasatavatel inimestel ka kogemuslik või hingeline seos käsitletava metsaalaga, mistõttu sellega arvestamine võib anda metsamajandamisega seotud otsustes kohale suurema tähenduse ning väärtustada säästliku metsamajandamist (Pangaopoulos 2009).

Belli ja Apostoli (2008) kohaselt on ühiskonna kaasamine metsade majandamisse eriti oluline Skandinaaviamaades, kus metsandus omab suurt rolli riigi majanduses. Seetõttu on äärmiselt vajalik ka Eesti metsade majandamise ja planeerimise protsessi kaasata potentsiaalseid huvigruppe, et otsuste tegemisel arvestataks erinevaid vaatenurki ja seetõttu oleks üleüldine tulem kõikide osapooli rahuldav (sh võimalikke konflikte ennetav).

Väga oluline roll lisaks õigete sihtrühmade määramisele on ka sobiliku kaasamise vormi valimine. Lähtuvalt erinevatest kaasamise astmete eesmärkidest ning mõõdetest (vt Joonis 1), võib need jaotada järgnevalt (Beuret 2006; Pomeroy ja Douvère 2008):

- Info jagamine ja -vahetus – organisatsioon soovib edastada teatud sõnumi ning soovib, et avalikkus ja huvigrupid esitatud väited, ettepanekud ja otsused heaks kiidaks. Kaasamine-osalus sisuliselt puudub ning avalikkuselt ei eeldata mingit panust;
- Konsultatsioon – organisatsioon kogub osapoolte arvamusi, kuid ei garanteeri nendega arvestamist. Samuti on tegu pigem „ülalt-alla“ suhtlusmudeliga, s.t. osapoolte hulgas pole teemakohast arutelu;
- Dialoog – asjalised suhtlevad lisaks organisatsioonile ka omavahel, mis hõlbustab teineteise põhimõtetest, väärtushinnangutest jms arusaamist ja nendega arvestamist;
- Ühishaldus – osalejad saavad ka ise küsimuste püstitust suunata ning visioone, eesmärke ja tegevusplaanid koos paika panna. Osalejad püüavad dialoogi kaudu mõista ja tunnustada üksteise õigusi ja kohustusi ning on valmis töötama ühise eesmärgi nimel;
- Koosotsustamine – läbirääkimistel põhinev haldus: asjaosalised mõistavad, et nad on oma tegevuses paljuski üksteisest sõltuvad ja soovivad töötada kõigile sobiva lahenduse leidmise nimel. Otsuseid võivad viia ellu nii organisatsioon kui ka asjaosalised ise (võimuresursside võrdne jaotus osalejate hulgas).

Joonis 1. Kaasamise erinevad astmed (Beuret 2006; Pomeroy ja Douvere 2008 põhjal)

Enamikes maades ei ole inimeste kaasamine metsade majandamise ja planeerimise protsessi seadusega reglementeeritud, mistõttu seda paljudel juhtudel ka ei teha. Tuues näite naabermaadest, leiab Aasetre (2006), et Norra metsamajandamise süsteem pöörab väga vähe tähelepanu avalikkuse kaasamisele, sest protsess ei ole korralikult seadusega reglementeeritud ja see tekitab erinevate osapoolte vahel huvide konflikte. Seetõttu on oluline roll ka konkreetse riigi seadusandlusel, mis peaks kindlustama selle, et metsade majandamise planeerimise protsessi oleks kõik vajalikud huvigrupid võrdselt kaasatud. Selle teostamiseks on vaja hoolikalt läbimõeldud süsteemi, millistel alustel peab kaasamine baseeruma. Riik saab edendada metsade majandamise puhul koostööl põhinevaid praktikaid, mis loovad usaldust (Ratio 2013). Vajalik on arvestada riikliku eripära, selle poliitilist süsteemi, metsade omandivorme ja selle majandamise süsteemi, ühiskonda ja huvigruppe (Bell ja Apostol 2008). Koostöö erinevate osapoolte vahel on keeruline, kui erinevad tegurid ei ole soodustavad, võimuvahekorrad on ebavõrdsed ning vastastikune sõltuvus dominantse ja alluva osapoole vahel on nõrk või puudulik (Zachrisson ja Lindahl 2013). Seetõttu ei pruugi avalikkuse kaasamine alati ka õnnestuda, kui ei ole täpselt läbimõeldud kaasamise protsessi eesmärgid ning vahendid, kuidas seda edukalt teostada.

Lisaks erinevate huvigruppidega (metsa kasutajad, erametsandus, tööstus, keskkonna organisatsioonid, valitsus, jne) läbiviidud küsitlusuuringu põhjal tõid Kangas et al. (2010) välja viis tähelepanekut, mida edaspidi peaks huvigruppide kaasamisel järgima:

1. Planeerimisprotsess peab olema avatud iseloomuga, et vajadusel oleks võimalik käsitleda ka näiteks keskkonnaalaseid teemasid või fokuseeruda metsanduselt laiemale, nt loodusvarade majandamisele, et osalejaid rohkem motiveerida;
2. Vajalik on läbi mõelda, kuidas kõik huvigrupid saaksid protsessi kaasatud. Protsessis peab olema tagatud, et seatud eesmärgid oleksid teostatavad;
3. Läbi tuleb mõelda ajaline mõõde, et kõik huvigrupid saaksid osaleda algusest lõpuni tööprotsessis. Intensiivne töö võib parandada kulu-efektiivsust;

4. Teatud juhtudel on mõistlik asendada avalikud arutelud vastavaalaste küsitlustega, meediaanalüüsiga või viia läbi sotsiaalse mõju hinnanguid; ka nende meetoditega võib üldsuse vajadusi ja arvamusi arvesse võtta;
5. Oluline on vajalikku informatsiooni kõigile huvirühmadele vahendada.

Kokkuvõttes võib välja tuua, et metsamajandamisega seotud konfliktide tekkepõhjused on väga mitmetahulised, mistõttu nende ennetamine ja vältimine eeldab hoolikalt läbimõeldud tegevuskava. Põhinedes erinevatele uuringutele ja praktikatele, leitakse teoreetilises kirjanduses, et parimaks konflikti ennetamise meetmeks on erinevate huvirühmade kaasamine otsustusprotsessidesse. Kuivõrd soovitud eesmärke täitev kaasamine võib osutuda keerukaks, siis võib välja tuua kolm peamist põhjust, miks kaasamise protsess ei pruugi õnnestuda. Esiteks jääb mõnikord puudulikuks riiklik seadusandlus, mistõttu ei pruugita kaasamist metsamajandamisega seotud planeerimisprotsessis rakendada. Teiseks, vales võib osutuda valitud kaasamise vorm, mis ei anna kokkuvõttes soovitud tulemusi ning ei rahulda konkreetset püstitatud eesmärki. Kolmandaks, tihtilugu jääb vajaka sobivate sihtrühmade määratlemisest, et arvestatud saaks kõikide huvitatud osapoolte arvamus. Seetõttu on võimalike konfliktide ennetamiseks vajalik rakendada mitmetasandilist läbimõeldud kaasamispõhist praktikat, arvestades sealjuures erinevaid konflikte põhjustavaid mõjutegureid.

3. UURINGUS KASUTATUD UURIMISMEETODID

Tervikuna võib käesolevat tööd klassifitseerida kvalitatiivseks uuringuks. Uurimisprobleemi kompleksusest tulenes vajadus küllalt erinevate uuringuplokkide konstrueerimiseks, samuti vajadus erinevate meetodite kasutamiseks. Uuringu erinevates etappides on kasutatud ka mitmeid kvantitatiivseid andmekogumis- ja analüüsimeetodeid, kuid kvalitatiivse lähenemise kesksus tähendab, et „empiirilisest materjalist järelduste tegemisel ei kasutata arvulisi näitajaid peamiste argumentidena“ (Lagerspetz 2000), vaid väärtustatakse kvalitatiivseid põhjus-tulemus seoseid probleemidele lahenduste leidmisel.

Uuringu ülesandepüstituse mitmetahulisus eeldas metoodilist interdistsiplinaarsust. Sestap on uuringus kasutatud uurimismeetodid inspireeritud erinevatest distsipliinidest, kombineerides sotsiaal-majanduslikke ning ökoloogilisi lähenemisi. Uurimisprobleemi kompleksus eeldas nii andmeallikate kui uurimismeetodite triangulatsiooni (Maula 1999). Andmeallikate triangulatsioon on oluline selleks, et kontrollida, kas see probleem ja teema, mida me vaatleme ja analüüsime, kannab sama tähendust ka erinevates tingimustes kogutuna. Antud uuringus kasutati lähteandmete saamiseks nii ekspertintervjuusid, küsitlusuuringuid, trükimeedia analüüsi, dokumentide analüüsi ja teemakohast kirjandust kui GIS-analüüse. Metodoloogilise triangulatsiooni järgimine tähendab mitmete uurimis- ja analüüsimeetodite kasutamist nähtuse uurimisel, mis on oluline tulemuste valiidsuse tagamiseks. Uuringus kasutati sekundaaranalüüsi, kvantitatiivse andmeanalüüsi meetodeid, tekstide kvalitatiivset sisuanalüüsi jt. Meetodite valikul pöörati olulist tähelepanu ka uurimismeetodi kujunevuse (*emerging methodology*) printsiibi järgimisele, et võimaldada vajalikku paindlikkust, üle- ja taaskontrollimist ning iteratiivset täpsustamist¹.

Meetodite valikul pöörati suurt tähelepanu ka paljude inimeste, sh erinevate osapoolte kaasamisele uuringusse. Läbi uuringu erinevate tegevuste kaasati uuringusse lisaks uurimisgrupile üle 200 inimese arvamusel, hoiakud ja nägemused (vt Tabel 1).

Tabel 1. Uuringusse kaasatud inimeste hulk

Uuringu tegevus	Osalejaid
Intervjuud metsanduse ekspertidega	12
Intervjuud kohalike omavalitsuste esindajatega	29 ²
Küsitlusuuring RMK teadusseminaril osalejate seas	69
Küsitlusuuring rekreatsiooniettevõtete seas	92

¹ See tähendab, et uuringu ühes etapis kogutud teave oli muuhulgas oluliseks sisendiks järgmisele: nt ekspertintervjuude tulemused andsid olulise sisendi RMK teadusseminari küsitlusuuringu ankeedi koostamiseks, viimase tulemused omakorda KOVides läbiviidavate intervjuuküsimustike koostamiseks jne.

² Kokku viidi intervjuud läbi kokku 20 kohalikus omavalitsuses, osadel intervjuudel osales kaks või enam KOVi esindajat.

3.1 EKSPERTINTERVJUUD

Ekspertintervjuu näol on tegemist intervjuutüübiga, kus intervjuu tehakse oma ala asjatundjaga, küsides eksperdilt hinnanguid, prognoose jms teatud teema olukorra ja edasiste arengute jms kohta (Vihalemm 2000). Ülesehituse tüübilt oli antud juhul tegemist kombineeritud intervjuudega. Need sisaldasid nii poolstruktureeritud küsimuste plokkide, kus küsimused olid planeeritud teemade ja võtmeküsimuste kaupa, aga sõnastus ja järgnevus oli suhteliselt vaba, kui ka valikvastustega küsimusi, et tagada valitud küsimuste osas võrreldavus ja sellest tulenevalt parem üldistatavus.

Ekspertintervjuude meetodit kasutati uuringus kahel juhul:

- Intervjueeriti erinevaid **metsanduse eksperte** eesmärgiga saada hinnanguid olemasoleva Eesti metsamajandamise süsteemi toimimisele, vajakajäämistele, lageraiete juhtumite ja konfliktide probleemaatika kohta, samuti metsamajandamise arenguperspektiivide ja võimalike uute lahendite kohta. Intervjuud viidi läbi ajavahemikus september – oktoober 2013;
- Intervjueeriti **kohalike omavalitsuste esindajaid** eesmärgiga saada hinnanguid mõjutatuse kohta RMK metsamajandamise tegevustest, samuti RMK ja omavalitsuste vahelise koostöö parandamise võimalustest. Intervjuud viidi läbi ajavahemikus mai-juuni 2014.

Metsanduse ekspertide valimi koostamisel kasutati lumepalli meetodit (*snowball sampling*) ning lähtuti nn küllastumise efekti põhimõttest (*principle of saturation*), mis tähendab, et intervjueeritute arv osutub piisavaks juhul, kui intervjuudes avaldatud arvamustes saab täheldada korduvaid mustreid.

KOVide esindajatest valimi koostamise aluseks seati 8 kriteeriumit:

1. RMK metsade kõrge osakaal (RMK poolt hallatavate metsade protsent võrreldes omavalitsuse pindalaga);
2. KOV võimekus (aluseks Geomedia poolt 2013. aastal koostatud aruandes „Kohaliku omavalitsuse üksuste võimekuse indeks“ välja toodud KOV-võimekuse indeksi pingerida);
3. Arenevate tiheasustusalade olemasolu (aluseks olid kaks pingerida, kus esimeses on välja toodud omavalitsustes ehitatud eluruumide koguarv ning teises ehitatud eluruumide arv 1000 elaniku kohta);
4. Seni konflikte põhjustanud piirkonnad (meedia kontentanalüüsi tulemused);
5. RMK metsade lähedus tiheasustatud aladele (aluseks RMK eraldiste kaardid);
6. Kuusikute suur osakaal (aluseks RMK poolt antud andmed, mis olid vaadeldavad nii kaardi- ja tabelandmetena);
7. Puhkemetsade hulk (aluseks RMK poolt antud andmed, mis olid vaadeldavad nii kaardi- ja tabelandmetena);

8. KOV aktiivsus (aluseks omavalitsuste kodulehtedelt saadav info planeeringute kohta).

Nende kriteeriumite põhjal koostatud valimisse kuulusid järgmised KOVid: Nõva, Jõhvi, Ambla, Vinni, Padise, Viimsi, Kohila, Otepää, Harku, Pühalepa, Saku, Märkamaa, Ülenurme, Türi, Iisaku, Aegviidu, Vihula, Kose, Jõelähtme, Kuusalu (vt intervjueritute nimekirja tabelist 3).

Metsanduse ekspertidele suunatud (dokumendianalüüsi ja vastavaalase kirjanduse põhjal koostatud) intervjuuküsimustikud koosnesid kolmest suuremast plokist. Esimese raames küsiti hinnanguid metsamajandamise senise praktika kohta, teine plokk keskendus hinnangute saamisele konfliktide problemaatika ja lageraiete konfliktjuhtumite kohta. Intervjuu viimases plokis küsiti tulevikuarengute ja võimalike konfliktisituatsioonide lahendite leidmise kohta. Vaata intervjuuküsimustikku Lisa 2.

Kohalike omavalitsuste ametnikega läbi viidud ekspertintervjuude küsimustik koosnes neljast plokist: (1) metsade roll valla, elanike ja ettevõtluse jaoks, (2) valla tegevus ja plaanid metsade kasutamise ja majandamisega seoses, (3) kokkupuuted RMKga (4) võimalikud muutused RMKga suhtlemisel. Vaata intervjuuküsimustikku Lisa 3.

Projekti raames viidi intervjuud läbi kokku 41 inimesega (vt Tabelid 2 ja 3).

Tabel 2. Intervjueritud metsanduse eksperdid

Intervjueritu nimi	Asutus
Ahto Kaasik	Tartu Ülikool, Looduslike pühapaikade keskus
Andres Talijärv	Keskkonnaministeerium, kantsler
Anneli Palo	Tartu Ülikool, Ökoloogia- ja Maateaduste Instituut, maastikuökoloogia teadur
Ants Varblane	Eesti Metsanduse Arengufond, juhatuse liige
Hardi Tullus	Eesti Metsaselts, juhatuse esimees
Indrek Sell	SA Eestimaa Looduse Fond, metsaekspert ja projektijuht
Kaido Kama	Võru Instituut, teadusnõukogu aseesimees
Kaili Viilma	Keskkonnaamet, looduskaitse juhtivspetsialist
Kaupo Kohv	RMK, Looduskaitseosakonna kaitsekorraldusspetsialist
Liis Kuresoo	SA Eestimaa Looduse Fond, juhatuse liige ja metsaprogrammi eestvedaja
Toomas Väärt	RMK, metsakasvatuseosakonna peaspetsialist
Veiko Eltermann	RMK, metsakorraldustalituse juhataja

Tabel 3. Intervjueeritud kohalike omavalitsuste esindajad

Intervjueeritu nimi	Asutus
Aivi Heinleht	Nõva Vallavalitsus, arengu- ja planeeringu spetsialist
Aivo Tamm	Jõhvi Vallavalitsus, majandusspetsialist
Alina Nevent	Jõhvi Vallavalitsus, keskkonnaspetsialist
Ants Saariste	Ambla Vallavalitsus, keskkonnaspetsialist
Anu Are	Vinni Vallavalitsus, maanõunik
Erkki Pratkan	Padise Vallavalitsus, maanõunik
Erik Vest	Viimsi Vallavalitsus, maa- ja planeerimisameti juhataja
Heiki Hepner	Kohila Vallavalitsus, vallavanem
Kuldar Veere	Otepää Vallavalitsus, vallavanem
Leemet Vaikma	Padise Vallavalitsus, vallavanem
Lembe Reiman	Harku Vallavalitsus, keskkonnaspetsialist
Mai Julge	Pühalepa Vallavalitsus, maakorraldaja
Maire Laur	Saku Vallavalitsus, ehitus- ja planeerimisteenistuse juht
Mairo Kangro	Otepää Vallavalitsus, planeerimis- ja ehitusteenistuse juhataja
Marge Einola	Ülenurme Vallavalitsus, maanõunik
Mati Erik	Märjamaa Vallavalitsus, keskkonnaspetsialist
Mihkel Vaarik	Viimsi Vallavalitsus, keskkonnaameti juhataja
Ott Vilusaar	Türi Vallavalitsus, keskkonnaspetsialist
Peeter Paunmaa	Keskkonnaamet, Harju-Järva-Rapla regiooni metsanduse spetsialist ³
Piret Anvelt	Iisaku Vallavalitsus, arendusnõunik
Rait Pihelgas	Ambla Vallavalitsus, vallavanem
Riivo Noor	Aegviidu Vallavalitsus, vallavanem
Sulev Kiviberg	Vihula Vallavalitsus, keskkonnanõunik
Taimar Lossmann	Kose Vallavalitsus, keskkonnanõunik
Teet Sibrits	Jõelähtme Vallavalitsus, maa-, ehitus- ja keskkonnaosakond, abivallavanem
Tõnu Ammussaar	Kuusalu Vallavalitsus, arenguvaldkonna abivallavanem
Urmas Kupp	Türi Vallavalitsus, majandusosakonna juhataja
Vello Viiburg	Harku Vallavalitsus, abivallavanem
Vello Vou	Otepää Vallavalitsus, maa- ja ehitusspetsialist

Lisaks kohtus uurimisgrupp RMK juhatuse esimehe Aigar Kallasega, et koguda täiendavat teavet RMK tänase metsamajandamise praktika ja RMK võimalike tulevikuplaanide kohta.

Ekspertintervjuude käigus kogutud andmete analüüsil kasutati erinevaid tekstianalüüsi meetodeid. Intervjuutekstide analüüs algas intervjuude korduva läbilugemisega, et saada ülevaadet olemasolevast materjalist ja tunnetada tervikut. Sagedastel juhtudel räägivad

³ Osales Märjamaa Vallavalitsuses toimunud intervjuul.

intervjueeritavad teemadest erinevate küsimuste all, mistõttu analüüsis ei saa tugineda üksnes konkreetse küsimuste juures antud vastustele ning arusaam intervjueeritu arvamustest ja mõtetest tekib erinevate küsimuste all räägitut üldistades. Analüüsil kombineeriti erinevaid kodeerimise viise (Hsieh ja Shannon 2005; Laherand 2008) – ehk analüüsiprotseduure, mille abil andmeid osadeks lahutati, mõtestati ja seejärel uuesti kokku pandi ning ka erinevaid sisuanalüüsi tüüpe. Intervjuuprotokollid kodeeriti, mille tulemusena saadi iga intervjueeritu ja peaaegu iga intervjuuküsimuse juurde mitmeid erinevaid koode. Koode grupeerides koondati need laiemateks kategooriateks, mille eesmärgiks oli tuvastada: (a) erinevaid laiemaid kategooriaid, millest intervjueeritud vastava teema all rääkisid ning (b) grupeerida intervjueeritud erinevateks rühmadeks lähtuvalt intervjuudes sisalduvatest koodidest. Sellist protseduurikat kasutades oli võimalik tuvastada uuringus osalejate arvamuste mustrite ühisosa, aga ka arvamuste lahknevused.

3.2 KÜSITLUSUURINGUD

Projekti raames kasutati küsitlusuuringu meetodit kahel korral: esiteks, ankeetküsitlus viidi läbi RMK teadusseminaril osalejate seas ning teiseks, internetipõhine küsitlusuuring turismi ja rekreatsiooniettevõtjate seas.

RMK teadusseminaril läbiviidud ankeetküsitluse eesmärgiks oli metsanduse ekspertidega läbiviidud intervjuutulemuste valideerimine, samuti vastavaalasest kirjandusest pärineva teabe sobivuse hindamine Eesti kontekstis. Selleks koostati struktureeritud ankeet, mis sisaldas peamiselt etteantud valikvastusevariantidega küsimusi, aga ka võimalusi oma kommentaaride lisamiseks. Esitatud küsimused puudutasid järgmisi teemasid: miks on lageraietega seotud konfliktid Eestis tekkinud; kui kõrgeks hindavad vastajad võimalikes tundlikes kohtades konfliktide tekkimise tõenäosust seoses lageraiete tegemisega; mida saaks teha, et tulevikus võimalikke lageraietega seotud konflikte ennetada. Kokku oli ankeedis 3 suuremat valikvastustega küsimusteplokki, millele oli lisatud võimalus omapoolsete kommentaaride lisamiseks. Vt ankeeti Lisa 1. Enne küsitluse läbiviimist ankeeti testiti⁴.

Ankeetküsitlus viidi 14. veebruaril 2014 Tartus Dorpati konverentsikeskuses toimunud RMK teadusseminaril. Ankeedid jagati kõigile seminaril osalenutele ning paluti need seminari lõpuks täidetuna tagastada. Ankeetküsitlusele vastas kokku 69 metsanduse huvilist-eksperti.

---

⁴ Teadusseminari küsitlusuuringu ankeeti testisid eelnevalt: Getter Renel (Rakvere linnavalitsuse keskkonnaspetsialist), Andres Reial (puidutööstuse ettevõtte kvaliteedispetsialist, metsatakseerija), Meelis Matkamäe (metsaühistu konsulent), Pille Aasamets (Eesti Metsa- ja Puidutööstuse Liidu tööstusvaldkonna teemajuht, EMÜ metsanduse doktorant), Valdur Lahtvee (Säästva Eesti Instituudi programmijuht ja vanemekspert) ja Evelin Urbel-Piirsalu (Säästva Eesti Instituudi vanemekspert). Testijatel paluti täita küsitlusankeet, sealjuures: 1) võttes ühtlasi aega, et kui palju selleks kulus; 2) paluti anda kommentaare, kas mingid küsimused ja/või vastusevariandid tekitasid vastamisel raskusi ja miks: kas oli arusaamatult esitatud küsimus, segased vastusvariandid, ei olnud üldse sobivat varianti jms. Testijate kommentaare arvesse võttes valmis ankeedi lõplik versioon.

Kõige enam oli vastajate hulgas RMK töötajaid (neljandik), muud suuremad vastajarühmad olid valdkonna teadlased/õppejõud ning doktorandid/üliõpilased (kumbagi 17% vastajatest).

Turismi ja rekreatsiooniettevõtjate seas läbiviidud küsitluse eesmärgiks oli teada saada ettevõtte omanike/juhtide arvamusi metsamajandamise mõjust nende ettevõtte tegevusele, üldisi hoiakuid lageraiete suhtes ning seniseid kokkupuuteid Riigimetsa Majandamise Keskusega.

Turismi- ja elamusteenust pakkuvate ettevõtete omanike ja juhtide üle-Eestiline küsitluse tarbeks representatiivse valimi moodustamiseks võeti aluseks maakondade kaupa Eesti ametlikus turismiinfoportaalis Puhkaeestis.ee olevad kaardikihid (hotell, motell, külalistemaja, hostel, puhkemaja, kodumajutus, puhkeküla, teemapark, seikluspark) ning võrreldi nende asukohti RMK metsade kihiga. Kaardianalüüsi käigus hõlmati valimisse kõik ettevõtted, mis asusid RMK metsa läheduses (uurimisgrupi poolt kokkulepitud kriteeriumiks oli ~1 km raadius, kuid suurem osa neist asus RMK metsade vahetus läheduses). Kaardianalüüsi põhjal kujunenud valim sisaldas 248 ettevõtet.

Küsitluse ankeet⁵ oli poolstandardiseeritud ja selles oli kokku 21 küsimust. Poolstandardiseeritus tähendab, et küsimustik sisaldas lisaks suunatud ja valikvastustega küsimusele ka avatud küsimusi. Kvantitatiivses vormis küsitud hinnangute puhul kasutati Likerti neljapalliskaalat, kus skaala ühes otsas on seost või väidet kinnitav ja teises otsas seda eitav või mittenõustuv hinnang. Vt ankeeti Lisa 1.

Küsitlusuuring viidi läbi interneti vahendusel e-küsitlusena. Tehnilise lahenduse tegemiseks kaasati IT ekspert, kes toetas küsitlusuuringu teostamist küsitlemise kogu aktiivse protsessi vältel. Enne, kui küsitlusuuringut alustati, testiti ankeeti pilootküsitlusega⁶: nii küsimuste arusaadavuse ja vastusvariantide asjakohasuse ja täielikkuse kontrollimiseks kui ka lisaks eelmainitule küsimustiku e-lahenduse kasutajasõbralikkuse hindamiseks. Küsimustiku piloteerimise järgselt täpsustati mitmete küsimuste vastusevariante, lisati juurde vastusvariante ja kommenteerimisvõimalusi.

Küsitlusuuring algas valimis olevatele ettevõtetele e-posti teel personaalsete kirjade saatmisega. Lisaks esmasele kirjale saadeti e-posti teel ka veel üks meeldetuletus- ja üks korduskutse, et ergutada ettevõtjaid küsimustikule vastama.

---

⁵ Ankeedi osade küsimuste koostamisel kasutati lihtsustatud CVM meetodit (*Contingent Valuation Method*), et selgitada metsa lageraiest säästmise majanduslikku väärtuslikkust vastajatele.

⁶ Küsimustikku testisid 2 turismitalu omanikku. Vastajal paluti: kõigepealt täita küsimustik ära, võttes aega, kui palju selleks kulus; kirjutada / märkida ära, millised küsimused ja/või vastusevariandid tekitasid vastamisel raskusi ja miks: kas oli arusaamatult esitatud küsimus, segased vastusvariandid, ei olnud üldse sobivat varianti jne. Samuti paluti anda tagasisidet tehnilise lahenduse kohta: kas küsimustiku täitmine oli selgesti juhendatud ja arusaadav? Kas ja milliseid probleeme tekkis? Ning lisada muid kommentaare, mille osas vajab küsimustik muutmist või täiendamist.

Küsitlusankeet oli veebikeskkonnas aktiivne ja vastamiseks avatud kokku 3,5 nädalat: 29. mai – 16. juuni 2014.

Väljasaadetud 248 ankeedile tuli 101 vastust. Esialgne vastamise protsent oli seega 41%. Tulemus on väga hea, sest üldjuhul peetakse keskmiseks vastamise määraks internetipõhiste küsitluste puhul kuni 30%.

Küsitlusuuringu tulemuste analüüsimist alustati andmebaasi korrastamisest. Üheksa inimest jättis märkimata oma ettevõtte kohta käivad taustaandmed, mistõttu ei ole teada, kui suur on nende ettevõtte käive, töötajate arv ega ka seda, mis on nende tegevusvaldkond täpsemalt või kus maakonnas nad asuvad. Analüüsi nende ettevõtete vastuseid ei hõlmatud. Seega peale andmebaasi korrastamist jäi vastanute hulgaks 92 ettevõtet, mis on 37% väljasaadetud ankeetidest.

Küsitlusuuringu üle-Eestiline kaetus oli küllalt hea: enam on vastajaid Lääne-Virumaalt (12), Valgamaalt (11), Võrumaalt (10), Saaremaalt (9), Harjumaalt (8) ja Põlvamaalt (8). Teistest maakondadest oli vastanuid rohkem kui kaks, välja arvatud Jõgevamaa, kust ei olnud ühtegi vastanut (võimalik, et mõni on nende andmeid mitte-esitanud üheksa vastanu seas).

Küsitlusuuringute tulemuste kvantitatiivseks andmeanalüüsiks kasutasime SPSS tarkvara. Tulemuste kvantitatiivsel analüüsil kasutasime sagedusjaotust, vaadates seda kõigi küsimuste lõikes ning samuti seoskordajaid, püüdes tuvastada võimalikke korrelatsioonseoseid erinevate tunnuste vahel. Tulemuste esitamiseks koostati tabelid ja graafikud programmis Excel.

3.3 MEEDIA KONTENTANALÜÜS

Ülevaate saamiseks seniste metsamajandamisega seotud konfliktide ulatusest ja olemusest viidi läbi meedia trükimeedia kontentanalüüs⁷. Kontentanalüüsi eesmärgiks oli tuvastada RMK metsamajandamise ja eelkõige teostatud lageraietega seonduvate teemade esiletuleku intensiivsus meedias – käsitlemise rohkus ja ulatuslikkus – ning teisalt esile tõstatatud probleemide spektri olemus ja mitmekesisus.

TEKSTIKOGUM

Analüüsitavad tekstid pärinesid nii üleriigilise kui kohaliku levikuga ajalehtedest. Üleriigilise levikuga ajalehtedest hõlmati järgmised: Eesti Päevaleht, Postimees, Maaleht, Eesti Ekspress ja Äripäev. Kohaliku levikuga ajalehtedest vaadeldi järgmisi, sealjuures prioriteetselt maakonna tasandi lehti: Harju Elu, Valgamaalane, Sõnumitooja, Põhjarannik, Sakala, Virumaa Teataja, Raplamaa Sõnumid, Saarte Hääl, Hiiu Leht, Koit, Järva Teataja, Kuulutaja,

---

⁷ Meedia kontentanalüüsi osad ja etapid on mugandatud McQuail (2000) järgi.

Lääne Elu, Meie Maa, Vooremaa. Nimetatud ajalehtede interneti arhiividest otsiti tekste, mis olid avaldatud perioodil 01.01.2000 kuni 15.10.2013. Arhiividele ligipääsu piiratuse tõttu oli mõnede väljaannete puhul alguspunktiks ka 01.01.2004. Puht tehnilistel põhjustel jäid välja need väljaanded, mille interneti arhiividel puudus otsingumootor ning ajalehed olid kättesaadavad üksnes pdf-formaadis, samuti need, mille ligipääs artiklitele oli tasuline (üksikud lehed).

Tekstide selekteerimiseks töötati välja teemade kategooriad:

- Metsamajandamise ja eeskätt lageraiete probleemaatikaga seonduvad juhtumid;
- Metsamajandamise ja eeskätt lageraiete seonduvate kahjude spekter;
- Metsamajandamise ja eeskätt lageraiete juhtumitega seotud osapooled;
- Metsamajandamise ja eeskätt lageraiete juhtumitega seonduvate konfliktide ennetamis- ja lahendusvõimalused.

Nende teemade alusel töötati välja järgmised analüüsikategooriad (vt tabel 4).

Tabel 4. RMK metsamajandamise ja lageraiete juhtumite analüüsikategooriad

Teema	Analüüsikategooria
Kirjutise üldisem suunitlus	Metsamajandamise temaatika laiem käsitlemine Muutused metsamajandamise praktikas Konkreetsed (lageraie) juhtumite analüüs
Hinnang teema käsitlemisele	Võimalusi, lahendusi otsiv Hinnangut andev Kirjeldav, neutraalne
Kirjutaja	Ajakirjanik RMK esindaja Riigi tasandi ametnik (ministeerium, amet) Kohaliku omavalitsuse esindaja Huvigrupi esindaja Teadlane Ettevõtja Kodanik Poliitik
Metsamajandamisega (lageraiete juhtumitega) kaasnenud konflikti objekt	(Pärand-)kultuuriline paik (nt hiis vms) Ökoloogiline paik (Natura ala, ökoloogiline mitmekesisus vms) Majanduslik ressurss Kodupaik, elukoht – hajaasustusega piirkonnas Kodupaik, elukoht – tiheasustusega piirkonnas Puhke-, rekreatsiooniala Looduslik ala (aga mitte kaitseala)
Konkreetsed (lageraie) juhtumite nimetus (kui on)	Paiga, piirkonna nimetus
Metsamajandamisega / lageraiete juhtumitega kaasnenud konflikti osapooled	RMK Riigi tasandi ametkond (ministeerium, amet) Kohaliku tasandi ametkonnad Huvigrupid Ettevõtja Kodanik, kohalik elanik Erametsaomanik
Lageraiete juhtumite mõju	Keskonnale, nt elupaiga halvenemine (ökoloogiline kahju)

	Keskkonna, nt elupaiga hävimine (ökoloogiline kahju) Kultuuripärandi kahjustumine (pärand-kultuuriline kahju) Elukeskkonna halvenemine (sotsiaal-ühiskondlik kahju) Puhke- ja rekreatsioonikeskkonna halvenemine Ettevõtlustulude vähenemine, v.a turism Turismist saadavate tulude vähenemine Töökohtade kadu
Lageraiete juhtumiga kaasnenud kahju sihtgrupiline ulatus	Üksikisiku kahju Kogukondlik kahju Rahvuslik / riiklik kahju
Lageraiete juhtumi piirkondlik ulatus	Üksikobjektiline kahju Piirkondlik kahju Üle-riigiline kahju
Lageraiete juhtumi mõju avaldumise kiirus	Kohene / kiire – kuni 2 aastat Keskmine – kuni 10 aastat Pikaajaline – enam kui 10 aastat
Olukorra muutmisvajadus	Kõrge Madal Pole esile toodud
Muutmis-võimalused	Muudatused seadusandluses Muudatused seaduse rakendamises Muudatused normides ja tavades Muudatused info jagamise praktikas Teist tüüpi raiete kasutamine Puhvertsoonide rajamine

Analüüsitava artikli valikukriteeriumiks oli see, et märksõna seostus tekstis RMK teostatava metsamajandamisega ja eelkõige lageraie teemaga. Seda kas otseselt: s.t mingi vastava juhtumiga või laiemalt: s.t lageraietega seonduva probleemistuga üldiselt. Üks artikkel võis seonduda ka teema mitme kategooria tüübiga. Lühikesi teadaandeid jms ei analüüsitud. Kokku hõlmab kontentanalüüs 74 trükimeedia artiklit.

ANALÜÜSIPROTSESS

Analüüsi ühikuks on kogu artikli tekst. Tekste analüüsides täideti Exceli tabel, iga analüüsitava artikli kohta tekkis tabelisse üks rida, milles oli kategooriatele vastavad numbrid.

TULEMUSTE ESITAMINE

Kontentanalüüsi tabeli ja märkmete põhjal koostati analüütiline kokkuvõte. Tulemustes kajastuvad metsamajandamise ja eeskätt lageraietega seonduvate teema kategooriate kvalitatiivsed seosed. Oluline on rõhutada, et kontentanalüüsi tulemuste esitlemisel on numbritest tähtsamad kvalitatiivsed väärtused ja seosed, mis diskursuse kaudu luuakse.

3.4 OTSUSTEPUU

Otsustepuu meetodit kasutati uuringutulemuse lõpplahenduse väljatöötamisel. Otsustepuu meetod on otsuste langetamise juures kasutatav puuvõrastikku jäljendav töövahend, kus saab skemaatiliselt (nö mööda oksi liikudes) üle vaadata erinevad valikud ja nende valikute

võimalikud tagajärjed. Otsustepuu konstrueerimine on end tõestanud paljude valdkondade probleemidele lahenduste leidmisel (Haines et al. 1990). Üheks otsustuspuude populaarsuse põhjuseks on nende intuiitivne arusaadavus ning kasutuslihtsus. Selle meetodi puhul on eeliseks visuaalne ja lihtsasti mõistetav kuju ning meetodit on hea kasutada, kui otsustajal on vaja teha „kui – siis“ ning „jah – ei“ tüüpi otsuseid.

Antud töös defineeriti esmalt vastavaalase teoreetilise kirjanduse, dokumendianalüüsi ning kvantitatiivselt ja kvalitatiivselt kogutud info baasil need mõjutegurid, mis võiksid potentsiaalselt metsamajandamisega seotud konflikte põhjustada. Parema ülevaatlikkuse ja ka meetodika hilisema lihtsama kasutuse huvides nimetatud mõjutegurid klassifitseeriti ökoloogilisteks, sotsiaal-majanduslikeks ja kultuurilisteks. Seejärel konstrueeriti kolm eraldi otsustuspuud vastavalt mõjuteguritele ja nende alateemadele.

Uuringu tulemusi üldistades hinnati iga mõjuteguri juures võimaliku lageraiega potentsiaalselt tekkida võivat konfliktiohtu. Konfliktioht on klassifitseeritud kolmeks: kas konflikti tekkimise oht on madal, keskmine või kõrge. Vastavalt konflikti tekkimise ohule töötatakse konfliktide ennetamiseks või nende minimeerimiseks välja sobiv käitumisjuhend. Käitumisjuhend sisaldab konkreetseid soovitusi: kas on võimalik tegutseda vastavalt algselt planeeritud raiekavale või oleks vajalik rakendada teatud täiendavaid piiranguid (nt kasutada alternatiivsed raievõtted, väiksem raiesse mineva langi suurus vms), millistel juhtudel on otstarbekas kaasata metsamajandustööde otsustusprotsessi asjassepuutuvaid osapooli või ka millistel (erand)juhtudel tuleb kaaluda teatud metsaeraldistel ka (lage)raiest loobumist.

4. LAGERAIEGA SEOTUD KONFLIKTIDE TEKKEPÕHJUSTE ANALÜÜS

4.1 HINNANGUD EESTI METSAMAJANDAMISE PRAKTIKALE JA LAGERAIETEGA SEOTUD KONFLIKTIDE PÕHJUSTELE: METSANDUSE EKSPERTIDEGA TEHTUD INTERVJUUDE TULEMUSED

Kokku viidi uuringu raames läbi intervjuud (2013 sügisel) 12 metsanduse eksperdiga, kelle hulka kuulus Tartu Ülikooli ja Eesti Maaülikooli metsanduse teadlasi, Eestimaa Looduse Fondi esindajaid, Riigikontrolli ja Keskkonnaameti esindajaid, Erametsaliidu ja RMK esindajaid (vt intervjuueeritute nimekirja uurimismeetodite peatükist).

Üks metsanduse ekspertidega läbiviidud intervjuude keskne teema oli lageraietega seonduvate konfliktide problemaatika: mis tüüpi konfliktid lageraiete, aga ka metsamajandamisega laiemalt on tekkinud, mis on olnud nende põhjuseks, millistes piirkondades konfliktid on tekkinud ja milliste osapoolte vahel.

Konfliktide tekkimise põhjuste osas tõi intervjuude analüüs esile 4+1 erinevat tüüpi põhjust. Neli tüüpi eristuvad üksteisest selle poolest, millisel tasandil konflikt on tekkinud või millist tüüpi osapooltega see on seotud. Nii saame eristada järgmisi konflikti tekkimise põhjuste tüüpe:

1. Metsamajandamise seadusandluse ja strateegiliste valikute tasand;
2. RMK organisatsiooni tegutsemise tasand;
3. Kohaliku omavalitsuse (KOV) tegutsemise tasand;
4. Indiviidi – kohalike elanike tasand.

Viies konflikti põhjuse tüüp seonduv nende osapoolte/tasandite vahelise koostöö ja infovahetamise problemaatikaga:

5. Koostöö ja kommunikatsiooni puudulikkus erinevate osapoolte vahel.

Alljärgnevalt kirjeldame konfliktide tekkimise põhjusti nende viie tüübi kaupa.

1 METSAMAJANDAMISE SEADUSANDLUSE JA STRATEEGILISTE VALIKUTE TASAND

Üks teemade grupp lageraietega seotud konfliktide põhjusteid koonduvad märksõna alla metsamajandamise strateegilised ja üldised põhimõtted. Mõned intervjuueeritud leidsid, et vajaka on laiapõhjalistest kokkulepetest ja pikaajalistest visioonidest metsade majandamisel. Tsiteerides:

„Ei ole nagu sellist selget pikaajalist visiooni, et millised need põhimõtted on, mida me metsi majandades rakendame.“ [2]⁸

⁸ Siin ja edaspidi viitab tsitaadi järel olev number intervjuueeritule analüüsi tarbeks omistatud koodile.

Samuti mõni ekspert leidis, et (teaduslikud) alused on puudulikud või ka nende mitmekesisus teeb otsuste tegemist raskemaks. Tsiteerides:

„Tegelikult mida oleks vaja rohkem nendes metsandusega ja looduskaitsega seotud otsustes: oleks vaja teaduspõhisust. Praegu seda ei ole. See number – 5 tm/ha või 10 tm/ha on laest võetud. /.../ Teadlased on rehkendanud, et selleks, et metsaelupaikades elurikkus säiliks, peaks olema see säilikuude hulk vähemalt 15 tm/ha. See on teaduslikult põhjendatud asi, EMÜs Raul Rosenthal ja Asko Lõhmus TÜst on teaduslikult uurinud seda ja kindlaks teinud, aga seda ei rakendata.“ [9]

Samuti mainisid mitmed intervjuueeritud probleemina liigset **majanduslike põhimõtete domineerimist** ja sellega seotult ka **lageraiete domineerimist metsamajandamise praktikas** ning vähest soovi tegelda alternatiivsete võimaluste rakendamisega. Lageraieviisi prevaleerimine otseselt mõjutab ka tekkivate konfliktide hulka, tsiteerides:

„Ma arvan, et praegused konfliktid on ikkagi suuresti tingitud sellest majandusest, et peab saama tehtud võimalikult odavalt. Ja odavalt on võimalik teha siis, kui teha ruttu, suure pinnaliselt ja mitte väga sinna nikerdamisse väga investeerida. Kui nagu tahta seda teha, siis see on absoluutselt võimalik, aga siis langeb harvesteri kasutamise efektiivsus.“ [5]

„Minu arvates see metsamajandamise praktika praegu ongi liigselt keskendunud lageraietele. Üle 90% või väga suur osa puidust, mis varutakse, see tuleb lageraietega. Tegelikult oleks vaja rohkem nagu alternatiivseid võimalusi leida.“ [9]

Seadusandluse osas tõstatisid intervjuueeritud esile eeskätt **muutunud seadusandlust**, mille osas viidati konkreetselt kaitsemetsade – teekaitsemetsade, veekaitsemetsade jne ärakaotamisele Metsaseaduses, tsiteerides:

„Ja siis selgus selline huvitav fenomen, et kõikide vanade metskonna kontorite ümber olid väga kaunid vana metsa rõngad. Teisisõnu, tollel ajal, see oli 1998, oli see täiesti tavapärane metsamajanduspraktika – nad ei raiunud enda kodu ümbrusest lagedaks /.../. Ma arvan, et see ongi teravdatult üles tõusnud sellepärast, et Metsaseaduses on kaitsemetsad ära kadunud. Kunagi meil olid olemas teekaitsemetsad ja veekaitsemetsad jne. Need raied üsna kiiresti, lühikese aja jooksul tulid inimestele harjumatu lähedale. Vanasti see raie oli kuskil seal kaugel metsas, ikka mingisugune serv jäeti püsti. Aga nüüd kus iga puu on hinnas ja ka seadusandlik taust on muutunud, siis nüüd on see inimestele visuaalselt silmnähtav.“ [7]

Leiti ka, et hiitega seonduv vajaks paremat seadusandlikku reguleerimist:

„Aga mida veel metsas kaitsta? Pärandkultuuri objektid on RMK ise ära inventeerinud, FSC sertifikaadist lähtuvalt juba rakendavad mingisuguseid alternatiivseid võtteid, et lubjaauke ja vanu kiviaedu ei raiu lageraie korras välja, selle sammu nad on teinud. Võibolla jah, see hiite teema on praegu kõige rohkem sellistel kanajalgadel, mis tuleks ära korraldada.“ [7]

Teise teemana seadustega seoses tõstatasid intervjueeritud **seaduste rakendamise problemaatika**. Enamike intervjueeritute arvates on tänased seadused isenesest piisavad, kuid teatud probleeme nähti regulatsioonide rakendamises – seaduste rakendamise praktikas, nende erinevas tõlgendamises, aga ka järelevalve ja kontrolli puudulikkuses.

„/.../ ei olene ju ikkagi regulatsioonist niivõrd, nendest paberitest, vaid sellest, kuidas see vastav inimene seda tõlgendab ja seda metsa näeb. Mõtlen siin just neid hooldusraieid ja selliseid konkreetseid näiteid on küll olnud, et sama seadusandluse piires on võimalik väga erinevalt sama raieliigi piires metsa kujundada.“ [5]

Seadusandluse tasandi puudujääke ei saa siiski intervjueeritute arvamustele tuginedes näha konfliktide tekkimise peamiste allikate hulgas. Sellega seotud probleemid olid pigem üksiknäited, enam oli kriitika suunatud seaduste rakendamise puudujääkidele.

2 RMK ORGANISATSIOONI TEGUTSEMISE TASAND

Osa intervjueeritutest seostas lageraietega seotud konfliktide tekkimise põhjusena ühel või teisel moel RMK kui organisatsiooni tegutsemise põhimõtteid ja praktikaid. **Konflikt tulu teenimise ja metsa jätkusuutliku majandamise vahel** oli üks mainitud teemadest. Intervjueeritud täheldasid, et konflikti tekkimine on RMK tegutsemisse „sisse kirjutatud“, kuna üheaegselt on vaja teenida kahte vastandlikku eesmärki: teenida kasumit – (kohest) tulu riigieelarvesse ja tegutseda seega ennekõike ärioloogika alusel ning teisalt seista laiemate riiklike eesmärkide eest nagu tagada metsade pikaajaline jätkusuutlikkus. Tsiteerides:

„[RMK] eesmärk on riigile tulu teenida ja siis võibki hakata nokkima selle kallal, et nemad ei peagi loodust kaitsma, nemad peavadki tulu teenima. See asi ongi vastuolus või segane ja vajakski läbivaatamist, et mis see RMK siis teeb ja kellele ta allub.“ [9]

„Siin me lähme süsteemi alustalade juurde. See huvide konflikt oli sisse programmeeritud aega kui RMK loodi, 1990ndate lõpp või millal iganes ta oli. RMK jaoks mõeldi välja eraldi juriidiline kategooria – riigitulundusamet. Ja RMK siia maani istub kahe tooli peal korraga. Kui vaja, siis on ta tulundus ja tegeleb ärioloogika alusel ja kui vaja, siis on ta riigiasutus ja täidab riiklike ülesandeid. Mistahes avaliku võimu

loogika põhjal peaksid need funktsioonid olema lahutatud, et riiklikku funktsiooni ja järelevalvet täidab ikkagi riigiametnik riigi palga eest ja kui on kasumiteenimine, siis on see teisest loogikast tulenev ettevõtmine. Praegu on need asjad segamini.“ [10]

Teine teemade ring, mis RMK organisatsiooni tegutsemise tasandiga seostub, puudutab RMK tegutsemise üldpõhimõtteid. Selles osas töid intervjueeritud esile **efektiivsuse ja odavuse kriteeriumi primaarsuse** metsamajandamisel. Osa intervjueeritute nentis, et efektiivsuse tähtsustamine tuleneb vanade metsade vähenemise tõttu järjest kasvavast survest leida jätkuvalt võimalusi raiete tegemiseks:

„Mispärast on tal [RMKI] praegu ka neid sotsiaalseid konflikte raske välistada, on see, et seesama, mis näitas Riigikontrolli audit, selle vana metsaga läheb järjest kitsamaks. Ja surve vanale metsale järjest kasvab, /.../ Nii et RMK raiemahud on viimastel aastatel pidevalt suurenenud, /.../ ma ei oska öelda praegu, kas seal on rahanduse poolne surve praegu taga, et poisid andke aga kirvest /.../ Kui see on nii, siis on väga raske rääkida metsahoiu põhimõtetest.“ [10]

Märgiti, et vajaka jääb juhtumipõhisest lähenemisest – puudu jääb kohapõhisest süvenemisest, mis võimaldaks nii mõnelgi korral konflikte ära hoida:

„Neid üksikuid konflikti kohti, ma arvan, oleks võimalik ennetada, kui oleks natuke rohkem aega ja võimalust süüvida kohapõhiselt; /.../ niipalju kui vähegi võimalik vaadata nagu igat olukorda unikaalselt.“ [7]

Mitmed intervjueeritud nentisid, et RMK teeb vähe pingutusi selle nimel, et leida võimalusi ka teiste raieviiside (peale lageraie) kasutamiseks. Osa intervjueeritud osundas siinkohal tehnikale (harvesterid), mis osalt tingivad selle, et muid raieviise ei ole mõistlik praktiseerida, et garanteerida tehnika maksimaalne kasutegur. Tsiteerides intervjueeritud:

„RMK raiepraktika ongi lageraiele suunatud. Oleks vaja alati põhjalikult vaadata ja kaaluda /.../ muid raieviise ka. Põhiline, mida RMK ajab, on see, et ütleb, et on kallid harvesterid ostetud /.../, liising masina eest on nii suur; kui see masin niisama mõne päeva seisab või mõned tunnid, siis see on kohe suur rahaline kahju.“ [9]

Kolmas RMK organisatsiooni tasandiga seonduv teemade ring puudutab RMK struktuurse reformi käigus toimunud muutusi. See seisneb **otsuste tegijate ja töö tegijate ahela pikenemises**, kus raie üle otsustajad on **kaugenenud kohalikust kogukonnast** – ehk nendest paikadest, kus raied otseselt toimuvad. Nenditi, et see on struktuurse reformi tagajärg, et järk-järgult likvideeriti kohalikul tasandil tegutsevaid RMK töötajaid ning samuti kaotati ära metsameeste ametikohad. Struktuurse reformi puhul on eeskätt lähtunud kulude kokkuhoiu põhimõttest, jättes arvestamata kaasnevaid mitmeid sotsiaalseid jm mõjud. Nimetatud

probleemi tõi esile enamik intervjueeritustest, leides, et lageraietega seonduvate konfliktide põhjuseks ongi „oma“ tunnetamise vähenemine. Arvati, et sideme säilimisel kohaliku kogukonnaga ning oma kodumetsa üle otsustamisel tõenäoliselt üksnes efektiivsuse kriteeriumitest lähtuvalt valikuid ei tehtaks. Tsiteerides intervjueerituid:

„Kõik on nagu tahtmise küsimus tegelikult. Kui sa tuled võõrasse metsa, sa oled sellest looduskeskkonnast ja kohast lahtiseotud inimene, kes tahab saada ainult „tihu“ ja raha, siis loomulikult sa vaatad, kuidas seda kõige kasulikumalt saab teha. Kui sa lähleks seda sama asja tegema oma kodualevi kõrvale, küll sa siis juba mõtleks natuke järele ilmselt. Et kui sa seal samas metsas oleks lapsepõlves ringi jooksnud, siis vist ei tõmba niimoodi kohe kõike maha./.../ „[5]

„Ma arvan, et mis on juhtunud on see, et RMK-l ei ole niivõrd tugevat kogukondlikku sidet kohalike elanikega, kui tal varem oli. Neid metskondi on vähendatud ja lihtsalt vähem on kohalikke inimesi, kes teaks kohalikku tausta ja oskaks arvestada sellega metsamajandamise otsuste puhul. /.../ Varem kohalikud inimesed tundsid RMK töötajaid, said otse inimestega, kes otsuseid vastu võtsid, läbi rääkida.“ [2]

Neljas RMK tasandiga seostatav põhjuste grupp on koondatav märksõnade **alla info ja teadmiste puudus**. Sellega seoses rääkisid intervjueeritud erinevat tüüpi alusandmete lünklikkusest või puudumisest, millest tulenevad kohati ebatäpsed raied või vigased raiete otsused. Andmete lünklikkust heideti ette keskkonnaregistrile, samuti tõdeti informatsiooni vähesust mälestiste asupaikade osas (mis on, tõsi küll, oluliselt paranenud tänu pärandkultuuriobjektide kaardistamisele). Tsiteerides:

„Vähe teavet on RMK inimestel, ka Keskkonnaameti inimestel pühapaikade asukohast, nende kaitse eesmärgist, nende väärtusest.“ [4]

„Keskkonnaregistri andmebaasi [on vaja] korrastada. See probleem ongi, et see andmebaas vajaks korrastamist. [Seal on] punktobjekt mingis suvalises kohas ja terve keskkonnaregistri andmebaas on täis selliseid vigu ja seni ei ole tegeletud väga selle lahendamisega. See asi tuleks ära lahendada, sest keskkonnaregistri andmebaas – EELIS on ta nimi – see on töövahendiks nii Keskkonnaministeeriumile kui Keskkonnaameti töötajatele ja see tuleks korda seada.“ [9]

„Arvan, et looduskaitsega ja arheoloogilise kaitsega konfliktid on sageli andmebaasi vigadest tingitud konfliktid. Kui ikka ei olnud märgitud või siis oli piir vigaselt märgitud, siis sellised konfliktid ju jäävad tekkima. Päris seda kunagi välistada ei saa.“ [5]

Teadmiste puuduse osas rääkisid intervjuueeritud raiete tegemise oskuste lünklikkusest, viidates kivinenud arusaamadele ja koolis õpitud teadmiste vananemisele tänasega võrreldes või oskamatusle raieid korrektselt ja õigesti ellu viia:

„On viidud läbi koolitusi säilikpuude valimiseks. Praktikas kõik teisiti. Toimus just Lääne-Eesti ja saarte inimestele säilikpuude koolitus. Osa võtnud 70st inimesest – 8 said arvestusel läbi, ikka ei teatud ja tehti valesti. Koolitus oli kohustuslik. Printsibid on ju lihtsad, aga inimesed tegid hoopis teisiti.“ [8]

„Kivised arusaamad metsameeste seas: kuuske ei tohi jätta, see on inimeste aju jäänud, seda on raske muuta. Koolis õpetati varem nii.“ [8]

RMK organisatsiooni tasandist tulenevate konfliktide põhjuste kokkuvõtteks võime tõdeda, et efektiivsuse kriteeriumist lähtumine – seda nii metsade majandamisel kui ka organisatsiooni restruktureerimisel – on soodustanud sotsiaalsete kõrvalmõjude ja konfliktide tekkimist..

3 KOHALIKU OMAVALITSUSE (KOV) TEGUTSEMISE TASAND

Mitmetel juhtudel osutasid intervjuueeritud konfliktide tekkimise põhjustest rääkides KOVi tegutsemise tasandile, täpsemalt vajakajäämistele KOVi tegutsemise osas. Üldistades saab välja tuua kaks põhjust, mis on soodustanud lageraietega seonduvate konfliktide tekkimist. Esimene ja enam esile toodud põhjus seondub KOVi vähese aktiivsusega kasutada seadusandlusesse (Metsaseadusesse) sisse kirjutatud võimalust suunata raieid üldplaneeringute kaudu. Tsiteerides intervjuueerituid:

„Põhimõtteliselt peaks saama kohalike planeeringutega midagi reguleerida, aga seda asja vähe kasutatakse. Ilmselt on siin ikkagi probleem mitte selles, et ei ole võimalust, vaid et seda ei kasutata.“ [4]

„Seadusandlus nagu võimaldaks kohalikel elanikel neid otsuseid muuta või suunata, aga seda lihtsalt ei kasutata. /.../ ma arvan, et omavalitsus lihtsalt ei tea nihukesest võimalusest väga palju ☺. Ma tean, et Metsaseaduses on see võimalus /.../ KOVid ei hakka nagu väga seda määratlema oma üldplaneeringutes. /.../ Nad lihtsalt ei tule selle peale ☺. /.../ Metsaseadus ei ole nende esimene prioriteet ka, millesse süveneda.“ [2]

Teiseks põhjuseks, mis seostub otseselt eelmisega, olles omakorda ka selle põhjustajaks, on asjaolu, et KOVi tasandil on sageli vajaka keskkonnaalasest kompetentsist: puuduvad vastava kompetentsiga ametnikud. Tsiteerides:

„Enamus valdades ei ole enam keskkonnanõunikke. /.../ Selles mõttes ma arvan küll, et vallad jäävad meil liiga väikeseks ja vaeseks selle asja jaoks. Praegu see asustusstruktuur on täiesti paika loksunud, kõik need tõmbekeskused, tööstused. /.../ Selles mõttes küll, see võiks olla pigem maakondlik küsimus.“ [5]

Intervjueeritud märkisid, et KOVi tasandil sageli puudub suutlikkus metsamajandamise (nagu ka mitmete teiste teemadega) tegelda. Taaskord jõudsid intervjueeritud välja teostamata haldusreformi probleemini, millela ei ole alust loota KOVide võimekuse tõstmisele.

4 INDIVIIDI – KOHALIKE ELANIKE TASAND

Väga paljud intervjueeritud leidsid, et lageraietega seonduvate konfliktide tekkimise põhjustest rääkides ei saa kõrvale jätta kohalike elanike hoiakuid ja käitumist. Hoolimata vajakajäämistest KOVi ja RMK tasandil, tuleb probleeme näha kohalike elanike tegutsemises või tegutsematuses. Ka seekord saab konfliktide tekkimise põhjused jagada kaheks suuremaks teemaks. Esiteks ja enammainitud probleemi võime nimetada nn **rajasõltuvuse domineerimiseks inimeste mõtlemises** ja hoiakutes. Inimesed on harjunud, sagedasti lapsepõlvest peale, metsa oma kodu ja elupaiga juures nägema. Raie järel tekkinud lagendik on (silmale) harjumatu ja harjumatusena kaasnevad negatiivsed tunded, mis võivad eskaleeruda ka konfliktiks. Tsiteerides intervjueeritud:

„Tegelikult konflikt on seal alati olemas. Inimene on seal eluaeg elanud, ta on sellega harjunud, et tee naabrini viib läbi vana metsa; tal on seal tuttavad kivid, puud ja asjad ja lageraie muudab sinu keskkonda oluliselt teistsuguseks. Isegi kui inimene ei hakka seal õiendama või intervjuusid andma, see sisemine kibestumus, et näe, mul oli siin oma mets; need männid, mida sa olid oma tare aknast vaadanud, eluaeg sellega harjunud, su lapsed on üles kasvanud neid mände vaadates, et see ükskord ühe käeliigutusega on kadunud.“ [10]

„Kui me räägime lageraie sotsiaalsest mõjust või õigemini mentaalsest, mis ta inimestele avaldab, on see, et /.../ kõik need põlvkonnad, kes on pärast sõda üles kasvanud, ei ole harjunud nägema seda, et see lageraie tuleb tee äärde välja. Teeäärsed alad olid nõ kaitsemetsad. Nad ei olnud üldse kaitsemetsad sellel eesmärgil, et metsa kaitsta, vaid olid muud eesmärgid: tee pealt ei näinud metsa ja sõjavägi pidas seda väga oluliseks, et kui vaenlane on maal, siis vaenlast metsast rünnata ja kui vaenlane tuleb maale, siis võib ise metsa minna. See oli selline eitea-mis-aegne Vene kaitsepoliitika. See oli tsaari ajast vene sõjaväeakadeemias õpetatud ja see kogu aeg kandus edasi, keegi seda pole muutnud. Endagi jaoks oli väga harjumatu 1980ndate aastate lõpus, kui sai hakatud Soomes ja Rootsis käima, kuivõrd palju just sealsed teeäärsed metsad olid intensiivselt majandatud. /.../

Peaaegu võimatu oli seal märgata tee ääres küpset metsa. Kui küpset metsa kuskil oli, siis see oli ikka kaugemal, sest ta ei olnud kättesaadav.“ [6]

„Meie metsade vanuseline jaotus on viinud sinnamaani, et meil on nüüd raieküpsesse ikka jõudnud metsa suhteliselt palju ja meie inimesed on selle aja ära unustanud, kui vanasti põlistalude ümber maastiku pilt oli suhteliselt lage, siis see jõudis vahepeal metsa kasvada ja need vahepealsed 2–3 põlvkonda on teda näinud ainult metsas. Ja kui see nüüd uuesti lagedaks võtta, siis on emotsionaalne selline šokk neile. Ja kui näitad neile nende oma talu pilti, et 1930ndal aastatel oli teil siin karjamaa veel ja nüüd ongi selle kaasiku raie aeg, on 80 täis saanud, noh siis seda inimene ei suuda omaks võtta.“ [7]

Seega, nagu intervjuueeritud nentisid, on inimeste elupaikade ümber asuvate metsade lageraie puhul konfliktide tekkimise tõenäosus suhteliselt suur. Metsa olemasolust tekkiv positiivne hoiak ning negatiivset hoiakut tekitav metsa kadumine on aegade jooksul inimeste arusaamadesse juurdunud, seda nii emotsionaalsete (mets on ilus) või ratsionaalsemate (nt ajalooliste kaitsepoliitiliste) kaalutluste tõttu. Kokkuvõttes võime seda nimetada väärtuste tasandi konfliktiks. Samavõrd kaua, kui need väärtushinnangud on kujunenud, võtab aega ka nende ümberkujundamine. Seetõttu ei ole alust indiviidi tasandil eeldada kiiretele muutustele või üldse nende muutumisele, kui ümberkujundamisega ei tegelda.

Teine indiviidide tasandiga seonduv probleemide ring tuleneb **inimeste vähesest aktiivsusest oma elu- aga ka ettevõtluspaiga ja selle ümbruse arengute suhtes**. Mitmed konflikti juhtumid on alguse saanud sellest, kus endale elu- või puhkamise kohta või ka hoopiski ettevõtluskohta (nt turismitalu) valides ei tunda või ei osata huvi tunda selle ümbruse tulevikuarengute suhtes. Ümbruse muutus – metsa asendumine lagendikuga – tuleb ootamatult ning tekitab negatiivseid emotsioone; leidub juhtumeid, kus nende muutuste tõttu on otseselt osundatud ka ärilise kahju tekitamisele. Tsiteerides:

„Neid näiteid on küll, et inimene ostab endale suvekodu ja ta ei teadvusta endale seda, et see mets, mis seal ümber on, ei ole tema oma. Ta ostab omale suvekodu metsa sisse ja mingi hetke pärast on ta keset lagendikku ja neid lugusid on palju, kus inimene on selle peale hädas, solvunud, kibestunud jne.“ [10]

„Seal oli ikka see sama konflikt: [kuigi] RMK [oli metsa] omanik, see turismitalupidaja oli ennast väga hästi tundnud [seal metsas tegutsedes]. Ta oli sinna riigimetsa vigvamid ja mingid rajad sisse ajanud, mida ta ei oleks tohtinud sinna teha. See kellegi näide, et kui ma olen harjunud ennast naabrimehe auto taustal pildistama ja ta müüb auto maha, siis kas mul on õigus talle pretensioone esitada?“ [3]

5 KOOSTÖÖ JA KOMMUNIKATSIOONI PUUDULIKKUS ERINEVATE OSAPOLTE VAHEL

Küllalt sagedasti töid intervjueeritud esile, et konfliktide tekke põhjuseks on info vähene liikumine erinevate tasandite ja osapoolte vahel. Info olemasolu ei tähenda alati selle kättesaadavust või ei tegelda piisavalt selle kättesaamiseks tegemisega vajalikele osapooltele. Intervjuudest koorus välja eeskätt neli tüüpjuhtumit, mis on konfliktide tekkimise allikaks.

Esiteks: kohalikel elanikel puudub info RMK plaanilistest raieidest või on see info raskesti kättesaadav. Intervjueeritud töid esile, et raieid puudutav info on raskesti kättesaadav ja/või ka raskesti loetav. Info kohalejõudmist vähendab kindlasti ka kohalike elanike endi vähene aktiivsus info otsimisel, nagu eelnevalt tõdetud. Tsiteerides intervjueeritud:

„[On] avalikult kättesaadavad, ... aga sealt pole mugav elanikel asju vaidlustada jne. Pole kahjuks kergelt kättesaadav: pole kaardipilti, mis mu aia taga toimub, näiteks raieid kolme aasta jooksul.“ [8]

Teiseks: info plaanitavatest raieidest ei liigu vajalike huvigruppideni. Kuigi raieid puudutav info on avalikult kättesaadav, ei pruugi see siiski vajalike osapoolteni jõuda. Puuduvad mehhanismid ja süsteemsed alused info sihipäraseks liikumiseks ning osapoolte informeerimiseks, keda raieid puudutavad.

„Seal võiks siis ka vahetult anda kavandatud raieid kohta teavet nende kogukondade esindajatele. /.../ kogukonnad saaksid teada, mis nende kodukohas kavatakse ja vajaduse, soovi korral saaksid anda ka tagasisidet. Kindlasti välistaks nii mõnegi vastuseisu ja taaskasvataks usaldust.“ [4]

Kolmandaks: info ei liigu RMK sees. Eelnevalt märgitud probleem otsuste tegijate ja töö tegijate ahela pikenedamisest RMK struktuursete reformide tulemusena on lisaks kaasa toonud ka puudujäägid infoliikumises RMK organisatsiooni sees. Intervjueeritud töid esile juhtumeid, kus oluline lageraieid ja selle piiranguid puudutav informatsioon on jäänud „kinni“ otsustajate tasandile ja ei ole liikunud töö tegelikele teostajatele:

„Kui on ka inventeeritud, nt RMK oma pärandkultuuri inventuur, siis on näha, et teave ei liigu, teave ei jõua metsmajandamise osakonnale, ei jõua töödejuhatajateni ja töömeesteni. Siin Põlvamaal oli üks ristipuude koht inventeeritud ja siis juhuslikult inventeerija sõitis sealt mööda ja avastas, et metsamasinad on toodud kohale ja alustatakse raieid kohe. Ja siis oli seal kõvasti vaidlemist ja pingutust, et säästa need puud. Ja metsatöölised ja töödejuhataja sh väitsid, et nad ei tea mitte midagi mingitest ristipuudest, et neile põhimõtteliselt ka ei jagata sellist teavet.“ [4]

Neljandaks: ei kaasata huvigruppide esindajaid metsamajandamise kavandamisse. Intervjueritud avaldasid arvamust, et huvigruppide kaasamine ei pruugi tähendada veel nendega sisulise koostöö tegemist. Sagedastel juhtudel jääb kaasamine formaalseks ning RMK oma plaane huvigruppide arvamustest lähtuvalt tegelikkuses ei muuda. Tsiteerides:

„Kuulatakse küll ära, mida [x] esindaja räägib. Aga realselt otsustusprotsessidesse see ei jõua, sest tema hääl jääb nii nõrgaks.“ [9]

VÕIMALIKE KONFLIKTIDE TEKKIMISE PAIGAD/OLUKORRAD

Intervjuude raames kaardistati ka ekspertide hinnanguil need võimalikud sensitiivsed kohad, kus metsamajandamisega seotud konflikti tekkimise oht on nende meelest põhimõtteliselt olemas.

Ökoloogilistest aspektidest kõige enam diskuteeriti vääriselupaikade (VEP) ja võimaliku puhvertsooni üle, mida nende ümber peaks või siis ei peaks jätma.

„Oluline on, et lageraiet ei tehtaks VEPi kõrval – kui see on väike ja ümberringi on lagedaks raiutud, siis järgmine torm lükkab ta pikali ja siis Keskkonnaamet annab sanitaarraie loa, mis tähendab, et ta kaobki ära.“ [2]

„Sellest on räägitud, et VEPil peaks olema puhvertsoon ümber, aga tegudeni eriti pole jõutud. Pigem on VEPi inventeerijatele antud soovitus, et määrake ta sellistes piirides, kus te arvate, et ta võiks säilida. Ehk teisisõnu, nad võiksid selle puhvri vaikselt juba sinna sisse joonistada, mis selle kõige väärtuslikuma tuumosa kaitseks oleks vajalik. Need VEPid on nii eripalgelised, siis peaks lausa hakkama tüübi põhjal lahendama seda teemat, et mille puhvril on üldse mõtet ja millel ei ole. Ma väga ei toeta selliseid rusikareegleid, et igast VEPist 60 m, kaks metsakõrgust mingit lageraiet ei toimu. Tegu võib olla hoopis puisniiduga, vana metsakarjamaaga, millel see lageraie omab hoopis positiivset mõju.“ [7]

„Oleneb ka, miks see lageraie seal ümber halba teeb? Kas keegi ei saa sinna kohale tulla, sinna VEPi? Jutumärkides kohale: seemnega või lennata või joosta. Või ei saa ta siis sealt välja minna: kuhu me tahaks, et ta läheks. Eks seda siis peaks arvestama.“ [1]

Mida veel mainiti võimalike kohtadena, kus tuleks lageraie tegemist hoolikamalt planeerida: metsad, mis külgnevad kaitsealadega (sh et ei tekiks nn servaeefekti jne); metsad, kus on kaitsealuseid liike; samuti haruldased ja ohustatud metsakooslused.

„Põlva- ja Valgamaal, kus olid sellised väiksed soo hoiualad, seal on nad sellistes sulglohkudes, sügaval vanades orgudes, ürgorgudes ja sügavates aukudes ja väga

vabalt on lastud seal nt nõlvad ära raiuda, mis toob väga suure keskkonnamõju sellele soole ja seda ka Keskkonnaamet põhjendas, et neil ei ole mingit jõudu minna väljapoole seda hoiuala ja öelda, et see on keelatud. Aga samas kui KMH seadust lugeda, siis saab selle ikkagi välja lugeda: kui see tegevus on väljapool Natura ala, aga mõjub Natura ala sisse, siis tegelikult saab sellele tingimusi seada või ka ära keelata.“ [2]

„Probleemid, mida mina sooviks nagu välja tuua on see, et kui me räägime looduskaitsealustest liikidest, /.../ siis raiuti ülejäänud mets lagedaks; tegelikult oli seal kõrval ka limatümika elupaik: sellega tegelikult kahjustati I kategooria liigi elupaika.“ [9]

„Paljude Natura hoiualadega külgnevatel aladel lubatakse lageraiet suhteliselt vaba käega. Et seda klikki seal ametniku peas ei ole, kas seal võiks keskkonnamõju hinnata või mitte. See nagu kuidagi automaatselt arvatakse välja keskkonnamõjuga tegevustest üldse kuidagi.“ [2]

„Mis võiks sinna lisanduda, on üle-euroopalise tähtsusega metsaelupaiga tüübid, mis asuvad praegu majandatud metsades, et kas ja kuidas me saaksime seadusruumis neid üldse kaitsta, nende majandamist suunata. Või võib see olla tulevikus puhtalt soovituslik. RMK võiks olla see asutus, kes juhindub ka soovitustest, mitte vaid käskudest-keeldudest. Ja teine oli Eestis haruldased ja ohustatud metsakooslused, mida praegu on piiritletud 22 tk, mille pindala loetakse mitte sadade hektaritega üle kogu Eesti, vaid üksikute väikeste metsakildudena, noh sellised väga rareiteetsed nagu lootammikud või klibulookaasikud või siis pangametsad nt. Need on tõesti väga piiratud, väga väikestel aladel, mis võiksid siis jääda tavapärasest majandustegevusest siis täiesti välja või siis teistsuguste alternatiivsete võtetega võiks seal midagi teha.“ [7]

„Veekogudel on antud küll kindel kaldakaitse vöönd, siseveekogudel on see suhteliselt väike – 5m raadiuses kaldast sa ei tohi teha lageraiet, aga tegelikult võiksid veekogude kaldaalad olla alaliselt metsa all. Seal võiks kaaluda alternatiive lageraietele.“ [7]

Intervjuudes mainiti ka **pärandkultuuri objekte**, mille puhul lisati positiivsest küljest, et need on juba RMK poolt kaardistatud ja kaardikihile kantud. Need objektid on oma olemuselt väga erinevad ja seega võib metsamajandamine osadele mõju avaldada, samas väga palju on ka selliseid objekte, millele lageraie mingit mõju ei avalda. Alljärgnevad kaks tsitaati iseloomustavad hästi erinevat liiki pärandkultuuri objekte:

„Seal on hästi palju erinevaid asju. Nt ma ise olen kokku puutunud kaitsekorralduskavasid tehes sellise olukorraga, kus sellel pärandkultuuri kihil oli hästi palju selliseid nõukaaegseid piirivalve objekte. Minu jaoks see ikka ei võrdu sellega, et kuskilt on leitud mingi tõrvapõletusahi või siis on vana mingi ohvitseri monument kuskil ☺. Ta on natuke laialivalguv asi ja selle põhjal on raske otsuseid langetada.“ [2]

„Need pildid on ka ju üsna jõhkrad, kus on lageraie üle käinud seal ja kändude vahel seisab silt „Muinaskalme“. Need näited on kindlasti need, mis pilku riivavad. Muinaskalmel võiks ka olla mingi kaitsetsoon ümber, mis välistab otsese lageraie. Et see nüüd läheb Muinsuskaitseameti mängumaadele, kes /.../ peaks nende asjade eest hea seisma.“ [10]

Samuti mainiti **looduslikke pühapaiku ja hiiekohti**. Nende puhul on probleemiks see, et inventeerimisega on alles alustatud (110st Eesti kihelkonnast hetkel on inventeeritud vaid 6–7) ja samuti ei ole olemasolevaid inventeerimise tulemusi avalikustatud. Seega on konfliktide tekkimise oht kõrge.

„Põlisrahva liikumisel ja Maavalla koyal on hästi südamel looduslikud pühapaigad, aga samas neil ei ole ühtegi sellist kaardikihti või väljundit, kust oleks näha, kus nad on. Siis konflikt ongi hästi terav, et nad tahavad saada õigust raied sellistes kohtades peatada, aga samas ei ole nende poolt need alad üldse inventeeritud. Keegi täpselt ei tea, kus nad on ja siis paratamatult jõuavad nad raiesse.“ [2]

„Maavalla ja Hiitekoda on hakanud holistilise väärtusega puistuid kilbile tõstma ja tahavad, et kuidagi seadusandlikult saaks kaitstud; võibolla see on selline katmata piirkond. Kui inimestel on tõesti selline spirituaalne väärtus omistatud ühele või teisele metsale, siis seda võiks ju RMK kui metsamajandaja aktsepteerida. Kui nad tõepoolest saavad riiklikesse registritesse, nagu need praegused arengusuunad on, siis need põhimõtteliselt võrdsustatakse looduskaitse või muinsuskaitse objektidega, kus toimetamiseks seatakse kindlad reeglid, küllap siis RMK peab neid arvestama. Meil on meediast läbi käinud see, et hiis on lagedaks raiutud lihtsalt sellepärast, et keegi ei teadnudki, et ta seal oli. Seda ei saa nüüd süüks panna sellele saamehele, kes seda tegi, vaid pigem nendele, et kes teadsid ja endale selle teadmise hoidsid. Ma arvan, et kui nad oleks õigel ajal läinud ja ütelnud, et palun ärge tehke, võibolla oleks tegemata jäänud.“ [7]

„Kuskile pühakohta nad ehtasid ka kuivkäimla, mis ajas inimesed vihale, kes kasutasid seda kohta hoopis usulistel eesmärkidel. Nende jaoks oli see sama hea kui viia kirikusse sinine peldik.“ [2]

„Oletame, et on hiiekoht piiritletud metsaalal ja selle ümber on määratletud siis mingisugune puhvertsoon. Selles puhvertsoonis võiks teha mingisugust harvendusraiet, aga tõenäoliselt mitte lageraiet. Et mitte tekitada olukorda, et hiiemets jääb keset lagedat välja, kasvõi ühe küljega; et välistada, et ta võiks hakata raie tagajärjel ise hävima või kahjustada saada.“ [4]

Eraldi võib pärandkultuurilise väärtuste juures mainida **ristipuude teemat**, millele nii mitmedki intervjuueeritud tähelepanu juhtisid. Ristipuudega seoses mainiti, et sagedane on juhtum, et ristipuud ise jäetakse püsti, aga kuivõrd ümberringi on tehtud lageraie, siis on nad tormihellad ning murduvad seetõttu peagi iseenesest.

„Ma isegi ei tea kas see on riigimets või mitte, oli tõepoolest väikene riba jäetud metsa tee äärde lõikamata. Tagant oli lageraie ära tehtud. Iseenesest oli tegemist ilusa žestiga, et nende konkreetsete ristipuude kallale ei mindud. Aga puhtalt vana metsamehena ma tegin seal seda kriitikat, et see riba oli jäetud liiga kitsas – st ühel pool oli suhteliselt lai maanteetrass, teisel pool oli lageraie. Ta on tormihell, puud hakkavad murduma nii või teisiti. Et see nüüd oleks nihuke läbirääkimiste koht või arutamise koht, kus oleksid erinevad osapooled, kes väljendaksid oma huvisid, siis sa tõesti saaksid vaielda selle riba laiuse üle.“ [10]

Nagu pärandkultuuri objektid, on ka looduslikud pühapaigad väga erinevad ja vajavad erinevat tüüpi lähenemist: osadel juhtudel on aktiivne metsamajandamine (sh lageraie) õigustatud, osadel juhtudel tuleks kaaluda alternatiivseid raiemeetmeid; mõningatel juhtudel on eelkõige küsimus vaid maapinna mittekahjustamises.

„Need pühapaigad on erinevat tüüpi ja nad vajavad erinevat kaitsereežiimi, erinevaid kitsendusi. Ning siis ka nende seisukorrast lähtudes nende haldamine võib olla erinev. Nt kui ristipuu on hävinud, seal ei tehta ka uusi riste, siis lageraie puhul ei pea seal tõenäoliselt mingeid piiranguid arvestama. /.../ Või kui on teada, et kusagil on olnud metsamaal ohvikivi, mis on ära lõhutud ja ära viidud või allikas, mis on ära kuivanud, siis nende puhul see võimalik väärtus eelkõige on ainealine kultuuripärand, mis selles kohas võib maapinnas olla. /.../ Ja siis seal peaks jälgima, et masinad pinnast ei lõhuks. Pühapaik kui selline on hävinenud, aga teatud osa sellest, arheoloogiline osa, on maa sees alles ja seda tuleks kaitsta. Kui pühapaik on säilinud mingil moel pühapaiga endana, et siis küll mingisugust lageraiet seal me ei saa teha. Mul ei tule küll ühtegi võimalust praegu meelde, kus võiks teha.“ [4]

Üheks kõige tüüpilisemaks konfliktikohaks, mida intervjuueeritud välja tõid, on metsamajandamine lageraiega **inimeste elupaikade läheduses, eriti tiheasustuse läheduses**. Siinkohal on tekitab eri arvamusi küsimus, et kui lähedal on lähedal? Samuti mängivad rolli

mitmed muud tegurid nagu kas mets, kuhu lageraiet planeeritakse, on ainuke mets selle asula ümber jmt.

„Kui metsaala on vähegi oluline mingile kogukonnale, siis ma arvan, et seda peaks rohkem arvestama kindlasti.“ [5]

„Kui me räägime lageraie mõjust kuskil asustatud punktide lähedal või /.../ siis konkreetselt elamute lähedal, siin on loomulikult selline olukord, et /.../ minuarust peaks RMK nagu kaaluma /.../: kui sellel metsal on väga suur avalik huvi selle metsa kasutamise suhtes mitte-puidusaamise eesmärgil, siis tuleks ka sellega arvestada.“ [6]

„... näited, kus mingi väike inimkooslus, väike asum kuni üksiktaluni välja, mille taga on riigimets, millele jõuab kätte raieküpsus, tegelikult seal – kas sellega minnakse ajakirjandusse või ei minda – on see konflikt alati olemas“ [10]

„Tegelikult see küla jäi nagu lageda peale. See on üsna jõhker pilt ja halb vaadata ja ma ei kujuta ette mida tunneb see /.../ kohalik külaelanik, kes on seal alati elanud.“ [10]

Võimalike konfliktiohuga paikadega lisaks tiheasustusega otseselt piirnevate metsadele töid intervjueeritud esile metsi, mida kasutatakse aktiivselt rekreatsiooniks: nn **puhkemetsad ja puhkemaastikud, parkmetsad**. Intervjueeritud mainisid, et teatud esimesed sammud on juba tehtud sellel teel, et puhkealasad kaardistada, et lageraie asemel kasutada seal teisi raievõtteid.

„Seaduses on see võimalus olemas just lageraiet keelata, mis on täitsa mõistetav, kui me räägime parkmetsast. Selge see, et parki tuleb võimalikult sujuvalt uuendada ja puit ei ole seal esikohal nende väärtuste hulgas.“ [1]

„Kuusalu kandis on ennegi olnud konflikte. Enamasti RMK ja kohaliku omavalitsuse vahel: tehti lageraieid sportimise alale, oleks pidanud piirduma turberaiega.“ [8]

„... võetakse kõige paremad, küpsemad puistud, kus tõesti terve kohalik küla käib; ma arvan, et selliseid asju on ikka päris palju ilmselt.“ [5]

Visuaalse esteetika küsimus kerkib mitmete intervjueeritute sõnul ka inimeste põhiliste liikumisteede juures, ehk intensiivselt kasutatavate suuremate teede äärsete metsade majandamine lageraiega võib tekitada võimalikke konflikte. Diskuteeriti selle üle, et inimesed on harjunud, et suurte teede ääres lageraiega metsamajandamist ei toimunud kogu nõukogude perioodi vältel, kuigi eesmärk endistel **teekaitsemetsadel** oli iseenesest hoopis sõjalise iseloomuga.

„Ma olen kaugel sellest, et kogu lageraie tuleks asendada püsimeetsanduse või turberaie süsteemiga. Aga see, kus ta inimestele visuaalselt silma jääb; olgem ausad, ega ta alguses väga kaunis ei ole; siis need kohad, kus inimesed põhiliselt liiguvad /.../ need võiksid küll jääda metsa alla.“ [7]

„Kui sa sõidad seda Tallinn-Tartu maantee vahet ja need esimesed langid, mis sinna tee äärde tekkisid; terve selle nõukogude aja tee äärest ei raiutud /.../; siis oli rahva šokk väga suur.“ [3]

„Me oleme seda omavahel arutanud, et võibolla tõesti, kui see on nii õudne Tallinn-Tartu maantee ääres ühte lageraie lanki näha, teha nad siis tagasi.“ [1]

„Aga tõepoolest olid teekaitsevööndid. Nõukogude ajal olid sellised terminid nagu I ja II kategooria metsad. I kategooria metsad olid sellised, kus lageraie ei toimunud. Ja tõepoolest teede ääres oli üks kvartaliriba või isegi natuke rohkem olid I kategooria metsad, kus lageraie ei tehtud. See oli ühtepidi visuaalne – inimene sõitis metsavahet, aga teisipidi oli ta igasuguste lumetuiskude suhtes kasulik ja mõistlik ning ma olen just vaadanud, et see kategooria on nüüd ära kadunud ja need, mis olid vene ajal I kategoorias, seal praegu lageraied rõõmsalt toimuvad.“ [10]

„Minu arust on probleeme olnud ka, et vaat nõukogude ajal jäeti need teedekaitse metsad, aga need vööndid kaotati ära. Aga inimesed olid harjunud, et oi kui ilusad, suured, vanad metsad. Need olid mõõdukalt hooldatud metsad ja siis kui ükskord hakkas RMK neid maha võtma, siis tekkis ka mitmel pool, just asulate sissesõitute juures, tekkis probleem. Sest et kõik arvasid, et need kuuluvadki mingisse kaitstavasse vööndisse teatud mõttes.“ [5]

Rääkides metsamajandamise majanduslikest kõrvalmõjudest, siis märgiti lageraie võimalikke mõjusid kohalikule ettevõtlusele, ennekõike toodi loomulikult välja **turismitalud**, kellega konfliktsituatsioon seni kõige rohkem RMKI on ette tulnud ja mida ka ajakirjanduses on käsitletud. Teatud juhtudel võib metsamajandamine kaasa tuua, et metsaga piirnevate ettevõtete majandushuvid saavad kahjustatud. Märgiti ka, et ümbritsevate kruntide hinnad võivad langeda, kui rekreatsioon on see, mis selle krundi hinna määrab.

„Sellel juhul, kui nad turismitaluniku õuele peaaegu raiusid, oleks saanud ja võinud teisiti käituda. Ilmselt see ei oleks neile majanduslikult kuidagi kahjulik olnud. Aga mina loen seda inimlikuks veaks, millel ei ole takistust, et seda teisiti lahendada. Seadusruum tegelikult võimaldab seda. RMK-l ei ole sundi nii käituda, nagu nad antud juhul käitusid. Ja ma arvan, et nad ise ka ei ole selle üle õnnelikud, kuidas see lõpuks läks.“ [7]

4.2 KONTENTANALÜÜSI TULEMUSED

Kokku hõlmab meedia kontentanalüüs 74 trükimeedia artiklit.

KIRJUTAJAD

Konkurentsituatsioon enamike analüüsitud artiklite (53) kirjutajateks olid ajakirjanikud. Aktiivsusest järgmisel kohal, kuid samal ajal siiski oluliselt tagasihoidlikumateks kirjutajateks olid RMK esindajad ja ka poliitikud (mõlemalt kategooriaalt 6 artiklit). Mõnede lageraiete teemaga seonduvate artiklite (4) kirjutajateks olid ka huvigruppide – keskkonnakaitse organisatsioonide – esindajad. Üksikud artiklid on ilmunud teadlaste ringkonnalt, samuti ettevõtjatelt ja kodanikelt. Oluline ja huvitav on esile tuua, et meedia vahendusel ei ole sõna võtnud riigi tasandi ametkonnad, samuti kohalike omavalitsuste esindajad. Võrreldes omavahel üleriigiliste ja maakondlike/kohalike lehtede kirjutajate spektrid, järgivad mõlemad, küll üldjaotuslikke proportsioone, s.t et domineerivad ajakirjanike artiklid, kuid maakondlikes ja kohalikes ajalehtedes on teiste sõnavõtjate hulk veelgi napim.

KAJASTAMINE TEEMANA JA KIRJUTISTE TONAALSUS

Artiklite üldise suunitluse osas on kõige enam selliseid artikleid, mis kajastavad lageraiete küsimusi ja problemaatikat metsamajandamise temaatika laiemas käsitlemises raames. Sellised artiklid moodustavad enam kui poole analüüsitud artiklite koguarvust (43 artiklit). Kõige intensiivsemalt on metsamajandamise ja lageraiete temaatika üle laiemalt arutletud Eesti Päevalehes.

Paljudel juhtudel on käsitlused olnud kriitilise tooniga, arvustades Eesti liberaalset metsamajandamise mudelit, kus majandusliku efektiivsuse tähtsustamine on keskkonnakaitsele, aga ka sotsiaalsed jt mõjud kõrvale jätnud. Mitmetes artiklites on teemaks olnud Metsaseaduse muudatused, mis on kirjutajate hinnanguil lihtsustanud lageraietega metsamajandamist ning võivad kaasa tuua laiemaid sotsiaalseid või ka keskkondlikke mõjusid. Küllalt arvukates artiklites on lageraiete konfliktide problemaatika seotud ka RMK juriidilise kehandi ja struktuuri reformiga (sh metskondade likvideerimine). Selletemaatilised artiklid on osundatud nii huvide konfliktile riigimetsa hoidmise ja riigieelarvesse tulu teenimise vahel kui on viidatud ka näiteks „klanni“-mentaliteedi domineerimisele, mis on kaasa aidanud lageraietega metsamajandamise intensiivistamisele. Oluline on välja tuua, et artiklite seas leidis arvestataval määral ka selliseid, mis käsitlesid metsamajandamises ja raiete tegemise praktikas toimunud arenguid positiivses võtmes, esitades vastulauseid eelkäsitletud kriitika pihta ja osundades raiemahtude asjakohasusele, metsade heale seisundile, RMK struktuursete reformide õigustatusele jne. Enamjaolt olid selliste artiklite kirjutajaks kas poliitikute või ka RMK enda esindajad, üksikjuhtudel ka teadlaskonna esindajad.

Konkreetsete lageraiete konfliktjuhtumid on leidnud enam-vähem võrreldavas koguses tähelepanu metsamajandamise praktika muutmisevõimaluste käsitlemisega – vastavalt 28 ja

23 artiklit. Oluline on välja tuua – tõsi, seda küll ootuspäraselt – kirjutiste suunitluste erinevus üleriigilise levikuga ja kohaliku levikuga lehtede võrdluses: kohaliku levikuga trükimeedias kajastatakse ülekaalukalt konkreetsete lageraiete üksikjuhtumeid ning üleriigilise levikuga ajalehtedes domineerivad metsamajandamise temaatika laiemad käsitlused.

Ülekaalukalt on käsitletava perioodi artiklid olnud hinnanguid andvad ja sealjuures eeskätt just kriitilise alatooniga (52 artiklit). Vastukaalulised artiklid ehk need artikleid, milles on püütud otsida lahendusi, moodustavad vähemuse (13 artiklit). Neist veidi enam on olnud neid, kus teemat on esitatud kirjeldavas, neutraalses võtmes (19 artiklit).

LAGERAIETE KONFLIKTJUHTUMITEGA KAASNENUD KONFLIKTI OBJEKTIDE SPEKTER
Erinevaid lageraiete juhtumeid ja nendega seondunud konflikte käsitleti vaadeldaval perioodil 28 artiklis. Ülekaalukalt oli konflikti objektiks kodupaiga/elukoha ligiduses toimuv/toimunud lageraie, sealjuures enamjaolt oli tegu hajaasustusega piirkonnaga. Kajastuse intensiivsusest järgmine oli puhkekoha, rekreatsiooni alal või selle ligiduses toimunud lageraie. Üksikjuhtudel oli teemaks pärandkultuuriline ja ökoloogiline paik – kaitseala.

Lageraiete konfliktjuhtumid on ülekaalukalt kõneaineks olnud erinevates kohaliku levikuga lehtedes. Maakondade võrdluses on Harju maakonna lehed olnud teema käsitlemisel aktiivseimad. Kõige aktiivsemalt on teemat käsitletud Ida-Harjumaa nädalaleht Sõnumitooja. Teistes maakondades on küllalt aktiivne olnud Ida-Viru maakonna ajaleht Põhjarannik, aga ka Saare maakonna ajaleht Hiiu Leht.

Kokkuvõttes on teemade käsitlemise intensiivsus kohalikes ajalehtedes seotud üks-üheselt konkreetsete juhtumitega konkreetses piirkonnas. Üleriigilise levikuga ajalehtedesse on jõudnud üksikud juhtumid, mis pärinevad Harjumaalt – nende aktiivseks kajastajaks on olnud eeskätt Maaleht, vähesel määral ka Eesti Päevaleht.

LAGERAIETE KONFLIKTJUHTUMITEGA KAASNENUD MÕJUDE SPEKTER JA KAHJUDE (POTENTSIAALNE) SIHTGRUPILINE JA PIIRKONDLIK ULATUS

Tulenevalt lageraiete konfliktjuhtumite paikadest – kodupaiga/elukoha ning puhkekoha, rekreatsiooniala ligidus, saame juhtumitega kaasnenud mõjudest ülekaalukalt rääkida kahte tüüpi võimalikust mõjust: elukeskkonna kahjustumine ja puhke- ja rekreatsioonikeskkonna halvenemine – mida vastavalt mainiti 22 ja 17 artiklis. Viiel juhul räägiti ka keskkondlik-ökoloogilist tüüpi mõjust ning neljal korral ettevõtluskeskkonna halvenemisest: sh ettevõtlustulude vähenemisest, mille osas peeti eeskätt silmas turismist saadavate tulude vähenemist. Ühe artiklites käsitletud juhtumi puhul oli tegu kultuuripärandi kahjustumisega – pärand-kultuurilise kahjuga.

Mõju ulatuslikkuse mõttes on lageraiete konfliktjuhtumite puhul enamjaolt tegu kogukondliku ja piirkondliku ulatusega mõjuga – s.t metsamajandamine on puudutanud konkreetsetes paigas elavaid kohalikke elanikke, kogukondi. Üleriigilise ulatusega mõjuga saab teatava reservatsiooniga rääkida üksikutel juhtudel – kui juhtumiga kaasnes puhke- ja rekreatsioonikeskkonna halvenemine ning seda juhul kui tegemist oli piirkonnaga, mida külastasid ka paljud turistid üle Eesti (vt nt Kauksi männikute konfliktjuhtum).

KAJASTATUD JUHTUMID

Vaadeldud ajaperioodil leidsid trükimeedias käsitlemist kaheksa erinevat konfliktjuhtumit. Sõltuvalt juhtumist oli käsitlemise intensiivsus – s.t kajastamise rohkus – erinev. Samuti, nagu eelnevalt mainitud, oli ka konkreetsete juhtumite kajastamine erinev oma ulatuslaiselt: enamjaolt käsitleti neid erinevates kohaliku levikuga lehtedes – vastavalt need lehed, mille leviku piirkonnas juhtum aset leidis; üksikutel kordadel käsitleti juhtumeid ka üleriigilistes ajalehtedes. Piirkondliku paiknemise vaatepunktist on kajastatud juhtumid aset leidnud eeskätt Harju maakonnas, aga ka Ida-Virumaal, samuti saartel ja üksikud Kesk-Eestis.

Kõrgeima käsitusintensiivsusega juhtumiks on **Mustjõe kõrtsitalu juhtum**, mida on kajastatud kokku 11 artiklis. See on ühtlasi ainus juhtum, mis lisaks vastava piirkonna kohalikes ajalehtedes (Harju Elu, Sõnumitooja) käsitlemisele leidis kajastust ka üleriigilise levikuga trükimeedias (Maalehes). Tegemist on hajaasustusega piirkonnas asetseva elukoha ning puhke- ja rekreatsiooni alaga. Konflikti keskmes on Anija ja Aegviidu valla piiril metsa sees asuv ajalooline Mustjõe kõrtsitalu – puhkekeskus, mis lageraie tõttu kaotab atraktiivsust puhkekohana. Võrreldes teiste juhtumitega, ilmnes antud juhtumi mõjude spekter kõige mitmepalgelisemana: juhtumiga seoses tõsteti esile võimalikke mõjusid nii elukeskkonna kahjustumisele ja puhke- ja rekreatsioonikeskkonna halvenemisele, aga osundati ka ettevõtlustulude vähenemisele, pidades silmas eeskätt turismist saadavate tulude vähenemist, aga ka töökohtade kadumist, mis turismitalu tulude vähenemisega võib potentsiaalselt kaasneda. Lisaks toodi välja ka võimalikke keskkondlikke mõjusid nagu müra- ja tuuletõkke kadumist ja tuulekoridoride teket. Ka osapoolte poolt haarab antud juhtum teistest juhtumitest enim erinevaid asjaosalisi: RMK huvidele põrkuvad nii kohalike elanike, ettevõtjate, kohaliku tasandi ametkondade kui huvigruppide (Metsaomanike Selts, kohalik külaselts) huvid.

Käsitlussageduselt järgmisele kohale asetub **Kolga aleviku ja selle ümbruse konfliktjuhtum** (käsitletud seitsmes artiklis), mille kajastamine jäi vastavate piirkonna ajalehtede (Põhjarannik, Sõnumitooja) pärusmaaks. Tegemist oli intensiivse metsaraiega 150 hektaril, sh lageraiega 42 hektaril, mille üheks tulemiks oli varemalt metsa sees asunud majade paiknemine lagendikel. Piirkonnana on tegu hajaasustusega elupaigaga ning ühtlasi kohalike elanike rekreatsiooni-, marja- ja seenemetsadega – mis tähendab, et juhtumiga kaasnes nii elu- kui puhke- ja rekreatsioonipiirkonna halvenemine. Oma mõju ulatuselt saab eeskätt rääkida piirkondlikku kahju tekitanud juhtumist, kus konflikt puhkes kohalike elanike ja RMK

huvide vahel. RMK oli seisukohal, et antud piirkonna metsade näol on tegemist raieküpsete metsadega ja plaanipärase raidega ning metsa uuendamine on vajalik metsa tootlikkuse säilimiseks. Kohalike elanike ja Kuusalu valla aktiivse vastuseisu tulemusena asendati kohaliku koolimaja ümbruses lageraie turberaiega.

Olulist kajastust leidis ka **Kauksi puhkealal paiknenud männikute konfliktjuhtum** (käsitletud neljas artiklis) 2011. aastal, kus RMK võttis maha mitmeid hektareid männimetsa. Kohalikud olid seisukohal, et kuna tegu oli elu- ja puhkepiirkonnas paiknevate männikutega, võinuks raie olla väiksema ulatusega. Kohalikud osundasid kriitikat ka rasketehnika kasutamisele luidete peal, viidates sellega seonduvale keskkonna kahjustamisele. Samuti eeldanuksid elanikud vallapoolset aktiivsemat tegutsemist: kuigi nimetatud piirkond oli Ida-Viru maakondliku teemaplaneeringu ja lisaku valla Peipsi järve äärsel rannaala üldplaneeringuga määratletud puhke- ja virgestusalaks, ei olnud lisaku vallavalitus väärtuslike maastike hoolduskava koostanud, mistõttu puudus RMKl kohustus kohalike elanikke teavitada. Kohalikud nägid ühte lahendusvarianti puhkealal asuvate metsade majandamisele piirangute kehtestamises – millekohane ettepanek tehti vallavalitsusele. Lisaks leidsid kohalikud, et vaja oleks parandada kommunikatsiooni ning kohalikega teemad eelnevalt läbi arutada. Juhtumi järeltegevustena toimusidki kohtumised RMK, kohaliku külaseltsi ja vallajuhtidega.

RMK seisukoha järgi oli tegemist pikemat aega nn tulevikku lükatud probleemiga. Kuni 2007. aastani, kui metsad olid jaotatud hoiu-, kaitse- ja tulundusmetsadeks, olid Kauksi ümbruse metsad arvatud valdavalt kaitsemetsa kategooriasse ja uuendusraieid tohtis teostada turberaiekena või lageraiekena 30 meetri laiuste lankidena. Tulemuseks oli metsa vananemine ja hõrenemine. Männik looduslikult männikuga ei asendu ning kindlaim viis metsa uuendada on lageraie ja sellele järgnev männi istutamine. RMK seisukoha järgi on see metsakasvataja vastutustundlik tegevus – tagada männikute kestmine ka tulevastele põlvetele. RMK vaidlustas ka keskkonna kahjustamise, nentides, et tavainimesed ei mõista metsa eluringi ning purustatud pinnas on isegi hea, kuna sellisel juhul langeb seeme viljakale mullale.

Kokkuvõttes oli konflikti objektiks hajaasustusega piirkonnas asetsev elukoht ning puhke- ja rekreatsiooni ala. Konflikti osapoolteks olid kohalikud elanikud, kohaliku tasandi ametkonnad ja RMK. Juhtumi tagajärjena käsitletav mõjudespekter on mitmepalgeline: rääkida saab nii puhke- ja rekreatsioonikeskkonna halvenemisest, elukeskkonna halvenemisest, äramärkimist leidis ka ökoloogiline kahju. Mõju ulatust ei saa antud juhtumi puhul hinnata üksnes piirkondlikuks, vaid ka üle-riigiliseks, kuna tegu oli mitte üksnes kohaliku puhkepiirkonnaga, vaid turistide üle Eesti ligimeelitanud turismipaigaga.

Üleriigilise levikuga ajalehed (Postimees, Eesti Päevaleht) kajastasid **kaitseväe tellitud nn röövraie juhtumit**, kus metsa raius, vedas ja müüs RMK, tehes seda nii kohaliku omavalituse kui Keskkonnaministeriumi loal. Tegemist on Kuusalu vallas ja ligi 10 aastat tagasi (aastal 2004) toimunud juhtumiga. Raie tellimise põhjuseks oli rahvusvaheline sõjaväeõppus.

Ajalehed kirjeldasid seda kui Eesti ühte suuremat röövraiet ning RMK tekitatud keskkonnakahju hinnati 2–3 miljonile kroonile.

Teine juhtum, mida samuti kajastasid üksnes üleriigilise levikuga lehed (Eesti Päevaleht, Postimees), oli **Saku vallas** paikneva riigimetsa lageraie konfliktjuhtum (aastal 2007). See puudutas linnapiiriäärse **Kangru ja Raudalu küla** elanikke, kes kasutasid metsa sportimise ja rekreatsioonipaigana. RMK sõnul oli tegemist üleküpse metsaga ja plaanilise raiega. Kohalike arvamuse kohaselt pole aga vald seisnud piisavalt puhkeala allesjäämise eest. RMK esindaja sõnul oli kohaliku metsaülemaga raieplaanidest räägitud, kes omakorda pidi ka kohalikke teavitama. Kokkuvõttes on juhtum käsitletav puhkekoha, rekreatsiooni alal või selle ligiduses toimunud lageraie konfliktjuhtumina, kus konflikti osapoolteks olid kohalikud elanikud ja RMK ning mille tagajärjeks oli puhke- ja rekreatsioonikeskkonna halvenemine.

Kolmas üksnes üleriigilise levikuga ajalehes (Maaleht) kajastud konfliktjuhtum leidis aset **Ambla vallas** (aastal 2009). Tegu ei ole otsesõnu RMKga seotud lageraie konfliktjuhtumiga, vaid olukorraga, kus riigimetsa enampakkumisel olev objekt oli pärandkultuuri objekti kaitsev mets. Oksjoniga sai objekti endale metsafirma, kelle huvides on aktiivne metsamajandamine, mitte pärandobjekti kaitse, mis pealegi asub veel kõrval paikneval maatükil. Antud juhtumiga tõstati probleem sellest, et pärandkultuuriobjektide kaitse on vabatahtlik – metsa majandamise eeskirjas on see sees soovituslikuna. Riigipoolne esindaja väljendas artiklis seisukohta, et pärandkultuuri hoiu kohustuslikuks muutmine on objektide suure hulga tõttu mõttetu ning seetõttu peeti piisavaks võimalust kanda objekt riiklike mälestiste nimekirja. Kohalike elanike seisukoht oli aga, et pärandkultuurile tuleb hakata suuremat tähelepanu pöörama, et see pöördumatult ei saaks hävida.

Alljärgnevalt kirjeldatud konfliktjuhtumid leidsid kajastamist ühes-kahe kohaliku ajalehe artiklis.

Üheks selliseks oli Märjamaa **Niidiaia tammiku konfliktjuhtum**, mida on kajastanud Raplamaa kohalik ajaleht (Raplamaa Sõnumid, aastal 2008). Tegu on kaitseala piiriäärsel maal toimunud lageraiega: Niidiaia tammik on 8 ha suurune heinamaatükk, millel kasvavad ca 350 aastat vanad tammed ning mis on märjamaalaste hulgas menukas pikniku- ja ka peopidamise paik. Kuna tegemist on küllaltki käidava kohaga, tajusid kohalikud elanikud seda avaliku ruumina, kus väljakujunenud ümbruse muutmine tõi kaasa inimeste nõrdimuse. Kohalikud elanikud oleks soovinud, et Niidiaia ümber ja sissesõidutee ääres oleks kas või kitsas metsariba alles jäetud, et maastiku senist muljet säilitada. RMK esindaja hinnangul oleks olnud see võimalik, kui kodanikud oleks selle sooviga varem pöördunud. Kodanikud ise nägid, et vallavalitsus oleks võinud olla see, kes elanike huve niisuguste, n-ö piiriüleste teemade puhul kaitseks. Konflikti juhtum on klassifitseeritav puhkekoha, rekreatsiooni alal või selle ligiduses toimunud lageraie konfliktjuhtumina ning kus konflikti osapoolteks olid kohalikud elanikud ja RMK ning mille tagajärjeks oli puhke- ja rekreatsioonikeskkonna

halvenemine. Konflikti ärahoidmine või leevendamine oleks olnud võimalik eelneva kommunikatsiooni, aga ka kohaliku omavalitsuse aktiivse sekkumisena.

Teiseks juhtumiks on **Suurepsi karjääri** konfliktjuhtum Hiiumaal (aastal 2011), mis otseselt ei ole seotud raiega, vaid kruusakarjääri rajamisega. Samas oma olemuselt on tegu analoogiga, kus kohalike elanike huvid – säilitada hea elukeskkond – sattusid vastuollu RMK majanduslike huvidega. Samas on antud juhtumi puhul tegu positiivse näitega, kuidas kohalikud elanikud ja RMK suutsid leida kompromissi, mis rahuldab mõlemaid osapooli ning alles jäid metsakasvanud lited, mis kaitsevad kohalike elanike elukeskkonda müra ja tolmu eest.

4.3 RMK TEADUSSEMINARI KÜSITLUSUURINGU TULEMUSED

RMK 2014. aasta teadusseminaril korraldatud ankeetküsitlusele vastas kokku 69 inimest. Vastajatest kõige suurema osa moodustasid RMK oma töötajad (25%). Teadlaste/õppejõudude ja tudengite/doktorantide vastajagruppe oli kumbagi 17% ning ministeeriumi või selle allasutuse töötajaid 13%.

Tabel 5. Miks on lageraietega seotud konfliktid Teie hinnangul tekkinud? (% vastajatest)

	täiesti nõus	pigem nõus	Kokku nõus	pigem ei ole nõus	ei ole nõus	kokku mitte-nõus
esteetilised väärtused	55,9	38,2	94,1	1,5	4,4	5,9
inimeste vähene teadlikkus raiete olemusest ja vajalikkusest	51,5	41,2	92,6	4,4	2,9	7,4
plaanitavatest raietest info mittejäädmine vajalike huvigruppideni	23,5	50,0	73,5	19,1	7,4	26,5
KOV vähene aktiivsus suunata raieid üldplaneeringute kaudu	17,6	48,5	66,2	26,5	7,4	33,8
raiate üle otsuste kaugenemine kohalikest kogukonnast	26,5	38,2	64,7	25,0	10,3	35,3
inimeste vähene aktiivsus oma elu- või ettevõtluspaiga ja selle ümbruse arengute suhtes	26,5	38,2	64,7	27,9	7,4	35,3
lageraietega kaasnev metsateede ja -sihtide kahjustumine	22,1	41,2	63,2	26,5	10,3	36,8
huvigruppide esindajate vähene kaasamine metsamajandamisesse	10,4	35,8	46,3	37,3	16,4	53,7
konflikt tulu teenimise ja metsa jätkusuutliku majandamise vahel	21,7	23,2	44,9	30,4	24,6	55,1
lageraie liigsuurtel või korrapärastel lankidel	8,8	33,8	42,6	30,9	26,5	57,4
lageraiete koondumine ühte piirkonda	13,0	29,0	42,0	44,9	13,0	58,0
asjaolu, et metsamajandamises domineerivad vaid majanduslikud põhimõtted	9,0	28,4	37,3	40,3	22,4	62,7

ebatäpsused erinevates andmebaasides, registrites	9,0	20,9	29,9	44,8	25,4	70,1
puudused õigusaktide rakendamises	4,5	22,4	26,9	44,8	28,4	73,1
pikaajalise visiooni puudumine metsade majandamisest ja planeerimisest	7,4	14,7	22,1	32,4	45,6	77,9
õigusaktide puudulikkus	1,4	15,9	17,4	46,4	31,9	78,3
andmebaaside ja metsaregistri info on raskesti kättesaadav	0,0	16,4	16,4	40,3	43,3	83,6

Küsitlusuuringus küsisime miks on senised lageraietega seotud konfliktid nende hinnangul tekkinud. Kaks kõige enam äramärkimist (sealjuures täiesti nõus oli üle poole vastajatest) leidnud põhjust on esteetilised väärtused, st et inimesed on harjunud teatud kohtades metsa nägema ja teiseks, inimeste vähene teadlikkus raiete olemusest ja vajalikkusest – vastavalt 94% ja 93% vastajatest olid täiesti või pigem nõus, et neid võib pidada lageraietega seotud konfliktide konfliktiallikateks. Lisatud kommentaarid näitavad ilmekalt, miks just need põhjused vastajate hinnanguil olulised on:

„Tavainimesed ei mõista, et metsandus on oma olemuselt eelkõige raiumine ja metsa kasutamise eesmärk ongi raie, samamoodi nagu põllumajanduses saagi koristamine. Vahe on ainult saagikoristamise tsükli pikkuses (1 aasta vs 100 aastat).“

„Esteetiline on suhteline mõiste. Ühe jaoks on lageraie inetu ja mets ilus, teise jaoks teisiti. Konflikt võib tekkida ka sellest, et ei raiuta: näiteks mõnda inimest häirib väga murdunud puu või tormimurruala või põõsastik (võsa) või mingit kindlat liiki puu või puistu (lepp on halb ja inetu, mänd hea ja ilus) jne.“

„Nõustun sellega, et ühiskonda on vaja teavitada rohkem metsamajandamise vajadusest ja olulisusest ning erinevad osapooled peaks leidma läbirääkimiste teel ühise kokkuleppe (kompromiss tuleb leida).“

Järjekorras kolmandana märgiti konfliktide põhjustajana asjaolu, et plaanitavatest raietest info ei jõua vajalike huvigruppideni. Selle vastusevariandi juures on huvitav asjaolu, et eristusid RMK töötajate ja teiste vastajate arvamused: kui 59% RMK töötajatest nõustusid kas täiesti või osaliselt selle väitega, siis ülejäänud teadusseminaril osalejate seltskonnast 81% arvasid nii. Muud konfliktide põhjustajad vastajate meelest on KOVide vähene aktiivsus suunata raieid üldplaneeringute kaudu (kokku 66% nõus; sealjuures ka selle vastusevariandi juures tuli esile erisus RMK ja teiste vastajate vahel – nõustujaid vastavalt 53% ja 69%), raiete üle otsustajate kaugenemine kohalikust kogukonnast (65% nõus), inimeste vähene aktiivsus oma elu- või ettevõtluspaiga ja selle ümbruse arengute suhtes (65% nõus) ning lageraietega kaasnev metsateede ja -sihtide kahjustumine (63% nõus).

Lisaks tõid umbes pooled teised vastajad (st va RMK töötajad) võimalike konfliktipõhjustena välja 2 võimalikku põhjust: esiteks, huvigruppide esindajate vähese kaasatuse

metsamajandamise kavandamisse (RMK töötajatest oli vaid 24% väitega nõus, teised 55%) ning teiseks, asjaolu, et valitseb konflikt tulu teenimise ja metsa jätkusuutliku majandamise vahel (RMK töötajatest oli 29% selle väitega nõus, teised 53%).

Vastajatel paluti ka hinnata võimalikes sensitiivsetes kohtades konfliktide tekkimise tõenäosust seoses lageraiete tegemisega (vt Tabel 5).

Tabel 6. Kui kõrgeks hindate võimalikes tundlikes kohtades konfliktide tekkimise tõenäosust seoses lageraiete tegemisega⁹? (% vastajatest)

	Kõrge	pigem kõrge	kokku kõrge	pigem madal	madal	kokku madal
inimeste elupaigad/asula	52,9	41,2	94,1	2,9	2,9	5,9
kohaliku tähtsusega puhkemets	36,2	52,2	88,4	10,1	1,4	11,6
looduslik pühapaik, hiis jms	40,6	44,9	85,5	13,0	1,4	14,5
asulalähine roheala	34,8	47,8	82,6	14,5	2,9	17,4
majutuse vms tegelev ettevõtte	29,0	52,2	81,2	15,9	2,9	18,8
maakondliku või laiema tähtsusega puhkemets	31,9	46,4	78,3	20,3	1,4	21,7
pärandkultuuri objekt	24,6	49,3	73,9	21,7	2,9	24,6
ristipuud	30,4	42,0	72,5	23,2	4,3	27,5
looduskaitsealune objekt	24,6	40,6	65,2	24,6	10,1	34,8
roheline võrgustiku oluline struktuurielement	13,2	38,2	51,5	29,4	19,1	48,5
vääriselupaik	16,7	28,8	45,5	43,9	10,6	54,5
suure maantee äärne mets	2,9	32,4	35,3	45,6	19,1	64,7

Kõige kõrgemalt hinnati konfliktide tekkimise tõenäosust kui vahetus läheduses asuvad inimeste elupaigad/asula, mida võib pidada ka loogiliseks tulemuseks – tervelt 94% märkisid selle vastusevariandi puhul tõenäosuseks kõrge või pigem kõrge. Võimalike konfliktide tekkimise kohtade esiviisikusse kuulusid teadusseminari publiku hinnanguil veel kohaliku tähtsusega puhkemetsad (metsad, mida kasutatakse kogukonna üritusteks, puhkealana, koriluseks, tervisespordiks), looduslik pühapaik, hiiepuud/-mets; asulalähine roheala (parkmets jne) ning vahetus läheduses asuv majutuse/toitlustuse/rekreatsiooniga tegelev ettevõtte (nt turismitalu). Viimase osas tuli välja väike erisus RMK töötajate (kellel oli ilmselt lähem vastavaalane kokkupuutekogemus juba eelnevalt olemas) ja teiste vastajate vahel: RMK töötajatest 88% hindasid konflikti tekkimise ohu kõrgeks või pigem kõrgeks, teised vastajad 78%.

⁹ Ankeedis olid võimalikud sensitiivsed kohad sõnastatud järgnevalt:

Kui vahetus läheduses asub: pärandkultuuri objekt, looduslik pühapaik, hiiepuud/-mets, ristipuud, inimeste elupaigad/asula, majutuse/toitlustuse/rekreatsiooniga tegelev ettevõtte (nt turismitalu), vääriselupaik, looduskaitsealune objekt (kaitseala, hoiuala, püsielupaik, KOV objekt).

Kui tegemist on: kohaliku tähtsusega puhkemetsaga (metsad, mida kasutatakse kogukonna üritusteks, puhkealana, koriluseks, tervisespordiks), maakondliku või laiema tähtsusega puhkemetsaga (metsad, mida kasutatakse puhkealana, koriluseks, tervisespordiks), asulalähise rohealaga (parkmets jne), suure maantee äärsete metsadega, roheline võrgustiku olulise struktuurielemendiga (rohekoridor, tuumala).

4.4 KOHALIKES OMAVALITSUSTES LÄBIVIIDUD INTERVJUUDE TULEMUSED

Kokku viidi uuringu raames läbi intervjuud 20 kohalikus omavalitsuses (vt ka lähemalt uurimismeetodite peatükki lk 14). Üle Eesti valiti välja sellised omavalitsused, kus riigimetsa osatähtsus on suurim ning intervjuueeriti sealseid keskkonna-, planeerimis- ja/või arengunõunikke või valla juhte, et kaardistada KOVi poolseid vaateid võimalike konfliktiallikate kohta.

Intervjuude tulemusi üldistades võib öelda, et RMK ja KOVi vaheline kokkupuude koondub nelja teema ümber: (raiete järgne) metsateede kasutamine ja korrastamine, puhkealade ja matkaradade rajamine ja korrashoid, kraavide puhastamine ning RMK teostatavad lageraiad valla territooriumil. Need teemad on ka peamisteks RMK ja KOVi vahelisteks konfliktiallikeks. Lageraietega seonduvate konfliktide põhjused on mitmekülgsed, olles kombinatsioon RMK-sisestest teguritest, kohalike elanike rajasõltuvuslikest hoiakutest ja nende vähesest metsamajandamiselasest teadlikkusest. RMK-sisesed tegurid seonduvad kommunikatsioonialaste puudujääkidega: ühelt poolt raiete üle otsustajate kaugenemisega kohalikest kogukonnast ja teisalt RMK-poolse huvigruppide vähesuse kaasamisega, mis kokkuvõttes tähendab KOVi ja kohalike elanike vähest informeeritust plaanitavatest raietest, millest tulenevalt raie ootamatus kujunebki konflikti põhjuseks. Hoiakute rajasõltuvuslikkuse all peame silmas inimeste harjumust näha metsa teatud paikades ning selle harjumuspärase pildi kadumisel tekkivat vastakat tunnet. Konflikti olulise põhjusena tõid kohalike omavalitsuste esindajad välja ka inimeste vähesuse teadlikkuse raiete vajalikkusest, millest on tingitud ka negatiivne suhtumine (lage)raietesse.

Lageraietega seonduvate konfliktide kõrval tõid kohalikud omavalitsused lisaks esile metsateede kasutamise ja korrastamisega seonduvad probleemid. Selles osas viidati nii RMK vähesele aktiivsusele tegeleda raide järgselt teede korrastamise ja läbipääsetavuse tagamisega, valla teede kasutamiseks kooskõlastuse küsimata jätmisele, aga ka vähesele koostööle teede ühiseks rajamiseks. Tsiteerides:

*„Kuigi riik ütleb, et tee hooldus on tee omaniku ülesanne /.../ [RMK] lähtub seisukohast, et /.../ meie teeme täpselt nii palju, et on vaja metsa hooldada. Iga teine inimene peab tegema tee korda /.../, aga riik teeb seaduse ja ise oma asutusega eirab seda, öeldes, et meie teeme täpselt nii palju kui meil vaja on.“
(D)¹⁰*

„Probleemid on teede ehitusega. Sõidavad küladest läbi ja siis tekivad probleemid. Kaebusi tuleb tihti. See aasta olen vähemalt 20–30 kõnet saanud. RMK-ga on suheldud. RMK ei käitu päris õigelt, tuleks oma asjad ümber

---

¹⁰ Siin ja edaspidi viitab tsitaadi järel olev täht intervjuueeritud omavalitsusele analüüsi tarbeks omistatud koodile.

planeerida. Teha nt tee enne selliseks, et ta ei tolmaks ja alles siis hakkaks metsa tegema. Teede ehitusest nad võiksid ka teavitada. Neli aastat tagasi üritasime koos tee-ehitust teha. Koostöö ei õnnestunud ning sinna see jäigi. RMK laskis meile vee peale.“ (V)

„Põhiline probleem on seotud teede kasutamisega metsa väljaveol. Valla teede osas ei kooskõlastata ega küsita luba tee kasutamiseks, sellest saame pahatihti teada teeäärsete elanike appikutsete peale – tee on lõhutud, auku sõidetud, sõiduautoga ei pääse enam kodust välja. /.../ Tööde teostajad otsivad võimalusi keelavate liiklusmärkide eiramiseks. /.../ Sel moel püütakse vabaneda teede väljaveojärgsest korrastamise kohustamisest. (U)

Probleemi allikaks on seegi, et **valdadel üldjuhul puudub info RMK plaanidest** – nii väitsid ¾ intervjueeritud KOVide esindajatest. Nii mõnedki rõhutasid, et KOVi jaoks oleks oluline teada, et kui tiheasustuse piiril hakkab metsamajanduslik töö, siis mis töö see on, millal seda tegema hakatakse, mis on selle ajaline mõõde ja mida see sisaldab. Tsiteerides:

„Ega selles mõttes vallaga neil mingisugust koostööd ei ole. Neil on omad kavad, omad plaanid ilmselt. Pannakse saed sisse ja lõigatakse lihtsalt maha. Siis me näeme, et ahah, siin nüüd lõigatakse. Ega meid kuidagi ei teavitata või räägita läbi nendes küsimustes, et me nüüd hakkame siin lõikama. Sellist asja ei ole, kuigi iseenesest võiks olla.“ (H)

„RMK igasugusesse raiesse mitte vähemalgi määral KOVi ei kaasa. Nt Maanteeamet teatab, et hakkame silda remontima, tee pannakse kinni, läbi ei saa, elu seisab, olge valmis selleks. Siis RMK ei ütle, et me raiume metsa maha, olge valmis, rahvas on pahane. Mitte mingisugust sellist informatsiooni ei ole meieni tulnud.“ (D)

„Ei ole tihe suhtlus. Meid ei teavitata raietest. Öeldakse, et vaadake RMK kodulehelt.“ (J)

Otseseid konflikte RMK metsamajandamisega seoses mainisid pooled intervjueeritud KOVid. Paludes viimastel hinnata konfliktide põhjuseid, siis esikolmik oli järgmine: raiete üle otsustajate kaugenemine kohalikust kogukonnast, esteetilised väärtused (inimesed on harjunud teatud kohtades metsa nägema), plaanitavatest raietest info mittejäudmine vajalike huvigruppideni ja huvigruppide esindajate vähene kaasamine metsamajandamise kavandamisse. Veel toodi välja probleeme, mis on seotud metsa väljaveoteede kasutamise ja eelkõige lõhutud teede taastamisega.

Osad intervjuueeritud KOVid nägid, et konfliktide oht võib tulevikus suureneda tulenevalt inimeste keskkonnateadlikkuse suurenemisest ning looduslikuma elukeskkonna väärtustamisest:

„Inimesed on jah läinud keskkonnateadlikumaks, läinud agressiivsemaks, on rohkem tähelepanelikumad selles osas, mis nende ümber toimub. Kui siin ikka väga jama hakatakse kokku keerama, siis on pahandust palju.“ (O)

4.5 REKREATSIOONI- JA TURISMIFIRMADE KÜSITLUSE TULEMUSED

Metsade majandamine ja eelkõige lageraiete teostamine võivad mõjutada ka lähedalasuvaid metsaga seotud ettevõtteid. Antud uuring kajastab 92 turismi- ja rekreatsiooniteenuseid pakkuva ettevõtte esindaja arvamusi (vt ka uurimismeetodite peatükki lk 18).

Turismi- ja rekreatsiooniteenuseid pakkuvate esindajad tõid probleemidena välja, et **asjaajamine RMKga on liiga aeganõudev ja bürokraatlik**; mõningatel juhtudel toodi välja **üleolevat suhtumist** või siis palvele reageerimata jätmist RKM poolt:

„Kahjuks suhtleb riigimetsa majandav ametnik kohaliku inimesega vanema venna positsioonilt. Olen kuulnud väiteid, mille kohaselt on ainuke õige metsa peremees riik. Tihti tehakse otsuseid, mis mõjutavad suurt hulka kohalikke inimesi, uisapäisa ja eelneva teavituse või diskussioonita.“

„Kui RMK sildid metsaveerel olid kellegi pahatahtliku poolt maha tõmmatud ja teavitasime, et pandaks uued üles, siis seda ei tehtud.“

„Negatiivsed kokkupuuted on puhkemajanduse ja looduskaitse osakonnaga. See on heitlik valdkond, millel puudub stabiilne ja pikaajaline poliitika. Seal töötavad ametnikud muutuvad pidevate koondamiste ja restruktureerimiste tagajärjel. Töötajad on ülekoormatud ja peataolekus, sest ise otsustada ei lubata ning juhtimisladvikust juhtnööre ei tule. Selle tulemusel ei julge keegi vastutust võtta. Küsimuste lahendamisel kestavad lõputud kooskõlastused ja ametniku kaitse vastutuse eest tekitatakse tülikate bürokraatlike kordade kehtestamisega. Taotletakse ametnike kollektiivvastutust. Puhkekohtade ja loodusmajade haldajad vahetuvad tihtilugu vastavalt vähempakkumiste tulemustele. Keeruline on saavutada sellisel juhul koostööd ja pidevat kontakti. Isegi info saamine RMKst on keeruline, sest ka RMK inimesed ise ei tea, mis juhtuma hakkab – kogu otsustamine on koondatud peakontori seinte vahele.“

Probleeme tekitanud teguritena toodi välja nt **tormiheidete ja -murdude koristamata jätmist**¹¹ teede korrastamise probleeme, samuti erinevad koostöömomente, mil kohalik ettevõtja ei ole RMKga ühist keelt leidnud.

„Paiguti jääb mulje, et RMK vastandab ennast teistele ettevõtetele, mitte ei püüa koostööd teha. Nõnda on arvanud ka teised piirkonna ettevõtjad, kuna kõik puutuvad RMKga kokku.“

„See on firma, kes kahjuks sõidab kõikidest potentsiaalsetest partneritest üle teerulliga, nende 49õugan võiks olla „ME OLEME RIIK, TEIE ÄRGE KOBISEGE.“

„Soovime pakkuda matkateenust ümberkaudsetes metsades ja rabades, kuid pole leidnud ühist keelt. Puudub info rabade laudteede kohta, millal saab korda jne.“

Probleeme tekitab ka teadmatus raieplaanidest. Üldiselt **küsitletud ettevõtjad RMK metsa raieplaanidest informeeritud ei ole (83%)**, kümnendik vastanuid hindas oma informeeritust enam-vähem kursis olevaks ning vaid 2% hindasid, et on raieplaanidest väga hästi informeeritud. **Sealjuures 40% vastanutest leidsid, et ei ole ka huvitatud RMK plaanitavate raiete kohta info saamisest.** See on huvitav tulemus: kui võrrelda seda asjaoluga, et ainult 18% vastanutest mainis, et riigimets nende läheduses ei ole oluline nende äritegevusele ning üle 50% oli neid, kes ütlesid, et riigimetsa lageraie mõjutaks oluliselt nende ettevõtte majandusnäitajaid. Tõenäoliselt on seletuseks asjaolu, et need, kes soovivad infot, nende ettevõtte läheduses on rohkem riigimetsa; infot mittesoovijaid ümbritseb rohkem eraomanikele kuuluv mets ning seega võib olla, et see riigimets, mis on küll läheduses, ei ole niivõrd olulise tähtsusega ettevõtte tegutsemise seisukohast.

4.4 PEATÜKI PÕHISEISUKOHAD JA JÄRELDUSED

- Majanduslike kaalutluste domineerimine (sh raiete üle otsustajate kaugenemine kohalikust kogukonnast) metsade majandamisel loovad, vähemalt osaliselt, aluse lageraietega seotud konfliktide tekkele;
- Lageraietega seonduvate konfliktide tekkimise peamised põhjused seostuvad rajasõltuvuse domineerimiseks inimeste mõtlemises ja hoiakutes (inimesed on harjunud teatud kohtades metsa nägema). Teisalt jällegi on inimesed ise vähe aktiivsed oma elu- aga ka ettevõtluspaiga ja selle ümbruse arengute suhtes ning konfliktide tekkimist soodustab veelgi inimeste vähene teadlikkus raiete olemusest ja vajalikkusest;

---

¹¹ Tuleb märkida, et siin on praktika erinev. Nii mitmedki vastajad tõid selle välja ka vastupidise ehk positiivse kogemusena – RMK on nende ettevõtte lähistel asuvas metsas korralikult tormide tagajärgi.

- Pooltes KOVides on teatud probleeme olnud seoses RMK metsamajandamisega ning üldjuhul valdadel puudub info RMK raieplaanidest. Samas ka KOVi tasandi passiivsus metsamajandusega seotud teemadel (sh suunata raieid nt üldplaneeringutega) ei aita kaasa konfliktide ennetamisele ja ei aita tasakaalustada RMK järjest tsentraalsemaks muutunud struktuuri ja otsuste ja töötegijate ahela pikenemist;
- Küllalt sagedane probleem on, et info plaanitavatest raietest ei jõua huvigruppide ja huvigruppide esindajaid ei kaasata kuidagi metsamajandamise kavandamisse; samuti viidati turismi- ja rekreatsiooniteenuseid pakkuvate ettevõtete poolt RMK organisatsiooni liigsele bürokraatlikkusele, mis raskendab suhtlust;
- Sensitiivsed ökoloogilised paigad, kus lageraietega seotud konfliktid võivad tõenäoliselt edaspidi tekkida on: vääriselupaikade ümbrus; metsadega, mis külgnevad kaitsealadega (sh et ei tekiks nn servaeefekti jne); metsadega, kus on kaitsealuseid liike; samuti haruldaste ja ohustatud metsakoosluste korral;
- Sotsiaal-majanduslikud mõjud lageraiega metsamajandamisel võivad tekkida olukorras, kus raie toimub inimeste elupaikade (eriti tiheasustuse) vahetus läheduses, aktiivselt kasutatavates nn puhkemetsades või muudes kohtades, mis on inimeste poolt intensiivselt kasutusel; samuti turismitalude jm rekreatsiooniga tegelevate ettevõtete lähiümbrus;
- Kultuurilist laadi mõju on lageraiel kui vahetus läheduses on pärandkultuuri objekt, looduslikud pühapaigad või on langil ristipuud, lank piirneb hiemetsaga.

5. KONFLIKTI OSAPOOLTE HINNANG LAGERAIETEGA SEONDUVATE PROBLEEMIDE OLEMUSELE JA TÕSIDUSELE

Antud peatükis kirjeldame lageraie konfliktidega seotud osapoolte hinnanguid lageraiega seonduvate konfliktide olemusele ja tõsidusele. Uuringus oleme kontsentreerinud kahe olulise osapoole seisukohtadele ja suhtlusele RMKga. Esiteks kohalikud omavalitsused kui elanikkonna huvide esindajad, ning kes on RMKga suhtlemisel peamiseks vahelülis kohalikele elanikele, kes probleemi korral esimeses järjekorras omavalitsuse poole pöörduvad. Teiseks oluliseks osapoolteks on turismi- ja rekreatsiooniettevõtted, kelle majandustegevusele võib neid ümbritsevate metsade lageraie mõju avaldada.

Alljärgnevalt kirjeldamegi esmalt kohalike omavalitsuste ja seejärel rekreatsiooni- ja turismifirmade seisukohti, tegevusi ja hoiakuid.

5.1 METSADE OLULISUS KOHALIKE OMAVALITSUSTE JAOKS JA RMK METSAMAJANDAMISE TEGEVUSE MÕJU KOVIDELE

Kohalikes omavalitsustes viidi kokku läbi 20 intervjuud (vt ka intervjuude meetodit ptk 3.1) ja alljärgnevad hinnangud kajastavad intervjuude üldistatud tulemusi.

METSADE TÄHTSUS JA ROLL KOVI ARENGUS

Hindmaks, kuivõrd mõjutatud kohalikud omavalitsused riigimetsade lageraietest on, tundsi esmalt huvi selle vastu, mis rolli ümberkaudsed metsad KOVi arengus mängivad ning milleks neid kasutatakse. Intervjuude tulemused näitavad selgelt, et kohalikud omavalitsused hindavad nende haldusalasse jäävaid metsi tähtsaks mitmetel põhjustel. Intervjuudes toodi esile, et metsad pakuvad nii kohalikele kui ka lähedalasuvate valdade elanikele võimalusi puhkamiseks. Samuti on hooldatud ja erinevate puhkealade võrgustikuga metsaalad turismi sihtpaikadeks, mida hinnatakse omavalitsuste seisukohalt samuti kõrgelt. Märgiti, et metsad mängivad suuremat rolli just seal, kus on loodusturism suurema kaaluga, samuti seal, kus on elanike tihedus suurem. Lisaks mainiti intervjuudes, et metsad võivad mängida teatud rolli ka elukoha valikukriteeriumitena, tsiteerides intervjuueritud KOVi esindajat:

„Kohalike jaoks on ta sihuke loomulik ja tavapärane elukeskkond, see mets. Ma tean, et paljud nn uusasukad, kes on siia kolinud ja siin majad ostnud või ehitanud, need on tulnud just sellepärast, et siin on mets ja puhas õhk. Enamus on männimets siin tiheasustusala ümber. Ostetakse ja otsitakse just selliseid metsäärseid krunte: mitte niipalju nende teiste kinnistute vahele, vaid just metsa äärde või natuke keskusest eemale. See on nagu selline trend praegu.“ (H)

Metsad on KOVi esindajate hinnanguil (olenemata regionaalsest paiknemisest) elanikkonna poolt tihedalt kasutuses: enamus intervjueritud omavalitsuste esindajatest on arvamusel, et piirkondlikud metsad on aktiivselt kohalike elanike poolt kasutuses. Kasutuse viisid omavalitsuse üksuste lõikes on mõnevõrra erinevad, mis sõltub piirkonna eripäradest (omavalitsuste asukoht ja metsade paiknemine vallas) ning metsade tüübist.

„KOV-i arengu seisukohalt on tegemist eelkõige inimestele elamisväärset elukeskkonda pakkuva, toetava nähtusega. Samas on need metsad, kuhu võib igamehe õigusega minna seenele, marjule, matkama, (koeraga) jalutama, sportima, talvel ettemakstud jõulukuuske tooma – seda kartmata, et omanik pahandama tuleb.“ (U)

Omavalitsuste hinnanguil on metsaalad enamikel juhtudel kasutusel just rekreatsiooni eesmärgil, kõrgelt hinnati võimalusi metsas sportida. Kohalikud elanikud käivad küll hooajal ka marjul-seenel, kuid intervjueritud arvates jääb see eelmainitud kasutusviisidega võrreldes pigem tahaplaanile. Mõned KOVi esindajad märkisid, et ka üldkasutatavad supluskohad piirnevad RMK metsaga. Kuigi KOVi ise metsamajandamisega ei tegele, toodi piirkonniti välja ka metsa majanduslikku tähtsust KOVidele:

„Mets on oluline: mets annab kohalikele inimestele, kes tegelevad metsamajandamisega, tööd – oled sa siis raiemees, traktori peal või harvesteri juht. Või ka teistpidi, kui suuremalt mõelda, et kust see puit sinna saeveskisse saab siis, kui ikka kasvavast metsast tuleb. Et kui me loomi ei peaks, ega me siis ka vorsti teha ei saaks – see on sama asi. Ja sealt tuleb omavalitsusele ka ju tulumaks!“ (S)

Tundes intervjuude käigus huvi selle vastu, kas kohalike elanike metsa kasutusmuster sõltub metsa omandivormist, selgus, et üldjuhul ei ole võimalik väga selgelt eristada, kuidas kasutatakse elanike poolt riigile (RMKle) kuuluvaid metsaalasid ja kuidas kasutatakse erametsi. Ennekoike sõltub metsakasutus piirkonnast ja metsaaladele (RMK) rajatud matkaradade ja/või puhkekohtade olemasolust. Neid paiku külastatakse tihedamalt (ja seetõttu saab nende paikade kasutamine tihtilugu ka rohkema tähelepanu osaliseks). Pooltele intervjueritud omavalitsustest kuulub samuti teataval määral metsaalasid, kuid üldjuhul on tegemist väikese pindalaga kruntidega ja mittemajandatavate metsadega, näiteks parkide ja haljasaladega. Vallad, kes kas omandireformi käigus või pärimise teel on saanud metsamajandamiseks sobiva metsamaa omanikeks, on selle üldjuhul enampakkumiste korras võõrandanud.

Küsimuse – kas ja kuidas võiks lageraie ümberkaudsetes metsades mõjutada kohalikke rekreatsiooniettevõtteid nagu turismitalud, teema-, seikluspargid – osas arvasid umbes kaks kolmandikku omavalitsuste esindajatest, et metsamajandamine ei mõjuta nende piirkonna ettevõtlust negatiivselt. Selle põhjenduseks toodi, et RMK metsad jäävad sellistest

ettevõtetest, keda see võiks puudutada, pigem eemale või siis märgiti, et negatiivne kogemus selles osas seni puudub. Siiski oli ka üksikuid teistsuguseid arvamusi. Mõnede KOVi esindajate sõnul võib lageraietega metsamajandamine mõjutada nende valla turismiettevõtjate tegevust märkimisväärselt: kuivõrd inimesed on harjunud teatud kohtades metsa nägema ning külastajad eelkõige keskkonna pärast kohale tulevad, siis võib tekkida probleeme klientide leidmisel inimeste teenindamisele orienteeritud ettevõtetel.

Teisalt toodi intervjuudes esile näiteid, kus RMK tegevus on KOVi mõjutanud pigem positiivselt. Sellega seoses peeti silmas **RMK puhkemajanduse arendamise suunalisi tegevusi ning eriti selle võimendusefekte KOVi enda rekreatsiooni ja turismi arendamisega**. Kohalike omavalitsuste poolne metsade potentsiaali kasutamine loodus-, tervise- või õpperadade arendamisel on siiski üsna varieeruv. Üle poole intervjuueeritud omavalitsustest on ise oma haldusalas loonud loodus- või terviseradad. Suurema osa neist moodustavad terviserajad, mida kohalikud elanikud ka tihedalt kasutavad. Omavalitsused on paljudel juhtudel terviserajad rajanud ka RMK maadele, milleks on üldjuhul sõlmitud rendilepingud. Samuti esineb intervjuueeritute sõnul hästi toimivat koostööd valla ja RMK vahel ka lepinguta.

Intervjuudest ilmnas ka mõningaid kitsaskohti seoses loodus- ja terviseradadega. Nii mitmedki omavalitsused olid seisukohal, et RMK peaks ise looma ja haldama erinevaid radasid riigi maadel ning kuigi tegemist on siiski valla territooriumiga, siis omavalitsus sinna sekkuma ei peaks. Tihtilugu saavad probleemid alguse just RMK maadel asuvast terviseradadest, mille hooldamise küsimused võivad tekitada erinevates osapooltes lahkavusi. Omavalitsused soovivad, et RMK reageeriks kiiresti näiteks terviseradadel tuulemurru likvideerimise või üleüldisesse korrashoidu. Juhul, kui konkreetset lepingut radade hoolduse ja haldamise poolelt puuduvad (eelkõige siis, kui terviserajad läbivad mitmete maaomanike maid), võivadki tekkida erinevad konfliktsituatsioonid. Tsiteerides vastajaid:

„Saan ka RMKst aru, et RMK ütleb, et kõik nende loodusradade tegemine, see on ühekordne investeering, see on väike kulu, aga kõik järgnev – see hooldamine – see on hoopis suurem. See, kui silt on kuskil viltu, hakkab kohe su maine pihta. Teeb keegi pildi, paneb Facebooki, see levib. Kui prügikastid ajavad üle, ära ei ole veetud, lendab metsa alla laiali – pigem teed endale kahju, kui kasu sellega. Eks nad on ka reaalselt hinnanud oma võimekust, et kui palju nad laieneda saavad. Et siin tuleks mõelda selle peale, et äkki peaks KOVidega koostööd tegema, et kuidas seda tüüpi kulusid kahasse lahendada või et minimeerida. Et KOV võtab midagi oma kanda ja saab samas vastu jälle.... Et siin tuleks selline koostöömoment üle vaadata.“ (S)

„Meie siis hooldame ja kasutame neid talvisel perioodil. Siin üks probleemne koht on see, et RMK süsteem on nii suur ja nii jäik. See sama radade hooldus suveperioodil, kus oleks vaja võsa lõigata, mahakukkunud puud ära koristada, võibolla mõnes kohas

laiendada, paremaks teha; siis need on suht problemaatilised kohad suhtlemises. Ma saan aru, et kohalikud metsnikud ja metsaülemad, ise suurt otsustamisõigust ei ole neil; selle koha peal on neil mingi üldine standard, mille järgi kogu RMK töötab ja toimib ja see protsess on kuidagi niivõrd jäik. Siin ainuke asi, mida nad nõ lubavad on see, et raja pealt saab selle puu ära lõigata ja visata siis sinna raja kõrvale, mis minu arvates on ka samamoodi visuaalselt taunitav. /.../ See ei ole ilus pilt, kui see materjal seal mädaneb.“ (H)

„Ühel raiel jäeti lihtsalt metsa kändud püsti (matkaraja ümbruses). RMK ei suuda matkaradu korrast hoida, väidetakse, et raha või töötegijatest on puudus. Teed on radadel korrast ära, laudteed on katki, naelad on väljas.“ (J)

Peaaegu pooled vastanud omavalitsustest on korraldanud erinevaid sündmusi, mida saab otseselt või kaudselt metsaga seostada. Mainiti, et on korraldatud kepikõnde, erinevaid matku, sündmusi metsas jms. Mitmed intervjuueeritud omavalitsuse esindajad viitasid, et vald ise ei tegele ürituste korraldamisega, küll aga tegelevad sellega valla spordiklubid, kultuurimajad, MTÜd jt. Nii mõnedki mainisid, et nende omavalitsuses on Keskkonnaamet korraldanud loodusõhtuid või infopäevi, samuti on temaatilisi üritusi mõnel pool korraldanud RMK.

RMK JA KOVIDE VAHELISE SUHTLUSE TÄNANE MUSTER

Kohalike omavalitsusi intervjuuerides püüdsime kujundada arusaama RMK ja KOVi vahelise senise suhtluse iseloomust ja mustrist. RMKga suhtluse tiheduse alusel saab KOVid intervjuude analüüsi tulemusena jagada kaheks. **Umbes pooled intervjuueeritute nentisid**, et nende KOVil on **RMKga aktiivne suhtlemine**, ülejäänud pooled aga tõdesid vaid üksikute kontaktide olemasolu. Tsiteerides:

„Ega me nii väga ühe laua taga istunud ei ole. Me siin metsaülemaga küll kirjutame aeg-ajalt, kui on mingi probleem tekkinud: kui keegi on kas kaevanud neile kuuluval maal või siis on leitud mingid katteta lahtised kaevud.“ (G)

„Pigem on üksikud kokkupuuted. Süsteemsed kokkupuuted puuduvad.“ (C)

„jah, ikka hästi suhtleme. /.../ Me käime vahetevahel seal ja nemad siin.“ (K)

Mitmetel juhtudel mainiti, et **tihe suhtlemine ei pruugi tähendada veel koostööd**. Kohalike omavalitsuste esindajad tõdesid, et tegu on osaliselt pooliku kommunikatsiooniga – pelga informatsiooni edastamisega. Samas ei anna intervjuude tulemused alust kinnitada üksnes sellist põhjus-tagajärg seost, et vähene suhtlemine tähendaks mittetoimivat koostööd. Leidus ka näiteid, kus hoolimata vähesest läbikäimisest suudetakse tekkinud probleemidele lahendust leida.

Tsiteerides:

„See on informeerimine, sõnaõigust ei ole.“ (V)

„See on rohkem selline infovahetus. Et pikemaid jutte, et millised lahendused võiksid millele olla, üldjuhul ei ole olnud.“ (G)

„Suures osas vallad RMKga koostööd ei tee.“ (D)

„Muidu sellist väga tihedat läbikäimist ei ole. /.../ kui me pöördume, siis need küsimused on leidnud lahenduse.“ (E)

Paludes üldhinnangut RMKga suhtlemisele skaalal positiivne-neutraalne-negatiivne, varieerusid antud vastused kogu skaala ulatuses; siiski suurem osa vastanutest hindas RMKga suhtlemist pigem positiivseks. Mitmel juhul ilmnes ka personaalse komponendi tähtsus. See tähendab, et koostöö toimivus (ja osaliselt ka tihedus) on sõltuv vastavas KOVis töötavate ja RMK vastavas osakondades töötavate inimeste vahelisest personaalsest klapist.

„Et kuna mul on palju häid kolleege seal vanast ajast, et siis olen saanud asju aetud ...“ (S)

„Pigem neutraalne, ta ei ole positiivne, ei ole ka negatiivne. Aga võiks olla oluliselt rohkem koostöös. Me oleme seda üritanud, tõenäoliselt võib see ka inimestes kinni olla /.../.“ (D)

„Mina olen nendega hästi läbi saanud. On positiivne.“ (C)

„Suhted on kindlasti positiivsed. Võime öelda, et RMK on riikliku struktuuri osast kindlasti meie silmis esikohal.“ (R)

KOVIDE AKTIIVSUS JA TEGEVUSE ISELOOM METSADE ARENGU SUUNAMISEL

Küllalt oluliselt mõjutab kohaliku omavalitsuse ja RMK vahelist suhet KOVi aktiivsus oma arengudokumentides metsamajandamisega seotud küsimusi reguleerida. Üle poolte intervjueeritud omavalitsustest on määranud arengudokumentidega puhkemetsade tsoone ning mõned omavalitsused kinnitasid, et planeerivad seda teha. Üldjuhul on puhkemetsade alasid määratletud valla üldplaneeringuga, aga ka teemaplaneeringuga. Puhkemetsade tsoonide määramise suurimaks põhjuseks mainiti vajadust säilitada antud metsa piirkonnad, mis omavad omavalitsuse ja selle elanike jaoks suurimat väärtust. Omavalitsused, kes puhkemetsade tsoone senini määratlenud ei ole, leiavad, et selleks puudub vajadus, kuna seni pole raied probleeme põhjustanud või siis jäävad metsaalad tiheasustatud piirkonnast eemale. Teisalt on tihtilugu valla seisukohalt olulised metsaalad juba eelnevalt kaitse all, mistõttu puudub puhkemetsade tsoonide loomise vajadus.

„Jah, rohealadena on selgelt ära määratletud üldplaneeringus – üldplaneering üldjuhul peabki käsitlema selliseid asju. Ma ei jaga päris seda arvamust, mida osad omavalitsuse juhid jagavad, et peaks majandusmetsas rangeid piiranguid kehtestama. Siin on läbi käinud näiteks, et ei tohiks lageraiet üldse teha. Ma seda mõtet ei jaga. Ma ütlen, et tuleks teha, aga tuleks mõistlikult teha. Siin on võimalik leida sobivaid lahendusi igal juhul. Peaks muidugi ka teist poolt alati kuulama. See muidugi sõltub ka teisest poolest: see teine pool võib olla ka väga kompromissitu, siis on väga raske kuulata, kui selle teise poole ainuke argument on „ei“ ja kõik. Et siis on keeruline juhtum.“ (S)

„Ikka nähakse ette alevite ümber, kus on nagu planeeringuga ette nähtud nn rekreatsioonialad ehk hoiumetsad, kus tegelikult mingisugust lageraiet teha ei tohiks. Seda nähakse planeeringuga küll ette.“ (D)

Ka metsamajandamisele kasutustingimuste seadmist ei ole üle poole vastanud omavalitsustest rakendanud. Jällegi on intervjueeritute meelest selle peamiseks põhjenduseks asjaolu, et metsad on üldjuhul juba kaitse all või siis ei leita selle kehtestamiseks üldse vajadust. Kahe omavalitsuse intervjuudes toodi välja asjaolu, et RMK ei ole koostööst sellel teemal olnud huvitatud. Mainiti ka, et vallal ei ole õigust RMKle selliseid ettekirjutusi teha. Kasutustingimusi seadnud omavalitsused (nt on seadnud piiranguid lageraiesse mineva langi suurusele vms) on üldjuhul teinud seda läbi üldplaneeringu; üldplaneeringut kui võimalust mainisid ka need, kes alles plaanivad kasutustingimusi seada. Samuti on tingimusi seatud läbi kaitsekorralduskava.

„... kehtestasime üldplaneeringu, aga siis enne seda ajasime neid asju. Meil oli muidugi mingis esialgses variandis karmimad tingimused, aga kokkuleppel sai see lageraie sisse pandud. Igasugune muu raie, et seda võib teha, aga kui tegemist on just lageraiega, et see ala ei tohiks olla suurem kui 2 ha ja teavitataks meid. Ja siis saame valla kodulehele teate üles panna, et lageraie hakkab toimuma.“ (O)

Kohalikud omavalitsustel paluti ka hinnata kuivõrd oluliseks nad peavad planeeringutega puhvertsoonide loomist asulate ümber ja läbi teemaplaneeringu metsade maastikulist planeerimist. Mõlemat võimalust peetakse üldjoontes pigem oluliseks võimaluseks, mida omavalitsus võiks rakendada. Planeeringutega puhvertsoonide loomist hinnatakse siiski mõnevõrra kõrgemalt kui teemaplaneeringutega maastikulist planeerimist. Ühelt poolt märkisid mitmed omavalitsused antud teemat kommenteerides, et mõlemad metsade planeerimise viisid oleksid küll head ja toimivad, kuid siiski mingil põhjusel pole nad neid ise realselt ellu viinud. Vestlustest jääb silma asjaolu, et omavalitsused on antud teema puhul ka ise tihtilugu passiivsed ning ootavad, et initsiatiiv või mingi vastav määrus tuleks riigi poolt. Teiselt poolt on aga ka omavalitsusi, kes on rohevööndeid juba oma üldplaneeringutega määratletud, samuti on tehtud teemaplaneeringuid.

„Kui hakkame näiteks 2017. aastal oma üldplaneeringut uuesti tegema, siis hea meelega pööraksime sellele tähelepanu uuesti. Oleme alati pööranud; aga siis võiks uuesti tõsta selle küsimuse üles: aleviku lähedal asuvate metsade hoidmine ja kaitsmine, mis võiks olla üldplaneeringus kajastatud võib-olla natukene laiemalt kui praegu.“ (O)

Antud teema puhul tõid mitme omavalitsuse esindajad välja asjaolu, et kui omavalitsus läbi erinevate planeeringute midagi kehtestab, siis see eeldab seda, et RMK peaks neid ka arvestama. Tihtilugu see aga omavalitsuste esindajate sõnul nii ei ole.

*„RMK ei arvesta planeeringuid! Meie võime neid ju teha, kuid nemad sellest ei hooli.“
(J)*

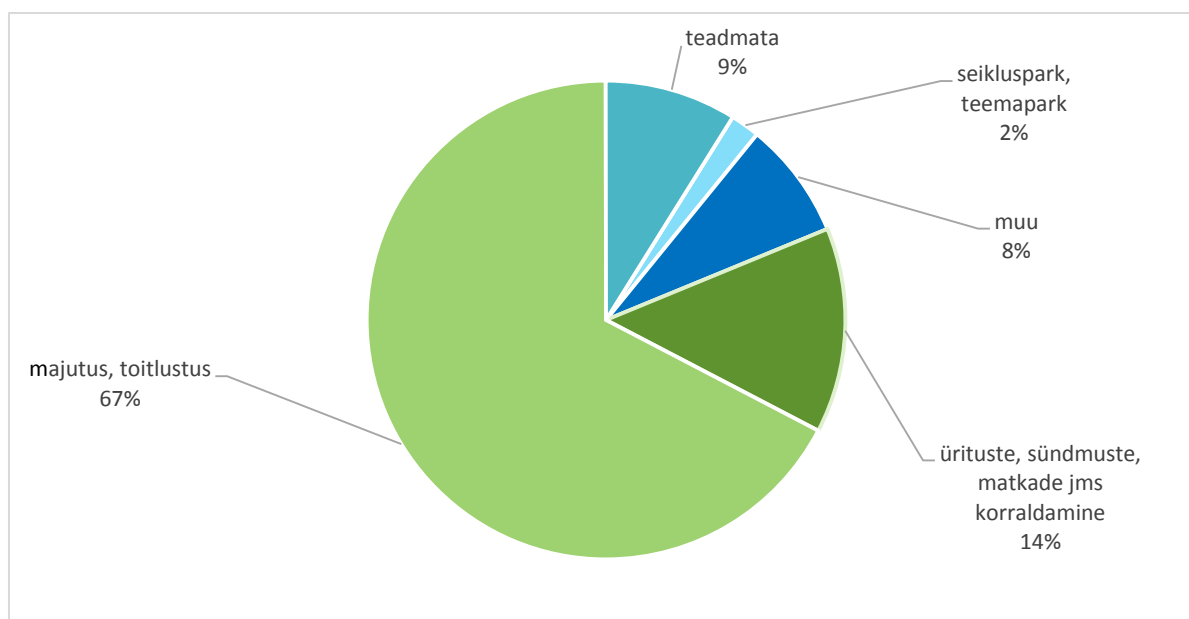
„Meie oma üldplaneeringus võime kehtestada või anda neid raie soovitusi, aga kuidas neid arvestatakse? Või kuhu see asi edasi jõuab? See eeldab kahe poole tahet ja valmisolekut selle nimel töötada.“ (H)

5.2 METSADE OLULISUS RIIGIMETSA LÄHEDUSES PAIKNEVATE TURISMI- JA REKREATSIOONIFIRMADE JAOKS JA NENDE KOKKUPUUTED RMKGA

KÜSITLETUD ETTEVÕTETE PROFIIL

Turismi ja rekreatsioonifirmade seas läbiviidud küsitlusele vastas 101 ettevõtte juhti, kelle ettevõtte asub riigimetsa vahetus läheduses (vt lähemalt uurimismeetodite peatükki). Suurem osa ehk 2/3 vastanud ettevõtetest on tegevad majutus-toitlustustegevuse pakkumisega (vt Joonis 2), teise suurema grupi moodustavad sündmuste ja matkade korraldajad, muu tegevusena märgiti nt koolitustegevust. Enamasti on tegemist pikaajaliste ettevõtetega, kes on antud kohas tegutsenud üle 10 aasta (49%), uusi firmasid ehk kuni 5 aastat antud kohas tegutsenuid oli valimis 20%.

Joonis 2. Turismi- ja rekreatsioonifirmade jaotus tegevusvaldkonniti (% vastanutest)

Kolm neljandikku valdkonna ettevõtteid on mikroettevõtted ehk alla 10 töötajaga ning enamusest neist isegi alla 5 töötajaga ettevõtted (vt Tabel 7). Üle 50 töötaja on vaid 4 firmas. Väike töötajate arv võimaldab teenindada ka väikest küllastajate arvu ehk siis pea 2/3 ettevõtetes teenindatakse aastas vähem kui 1000 küllastajat aastas. See omakorda väljendub ka ettevõtete käibetes: pooltel ettevõtetel jääb käive alla 25000 euro aastas. Samas on turismi ja rekreatsioonifirmade seas ka üle 100000 eurose käibega ettevõtteid ja neid on isegi suhteliselt palju ehk 22%.

Tabel 7. Ettevõtete tegevusnäitajad

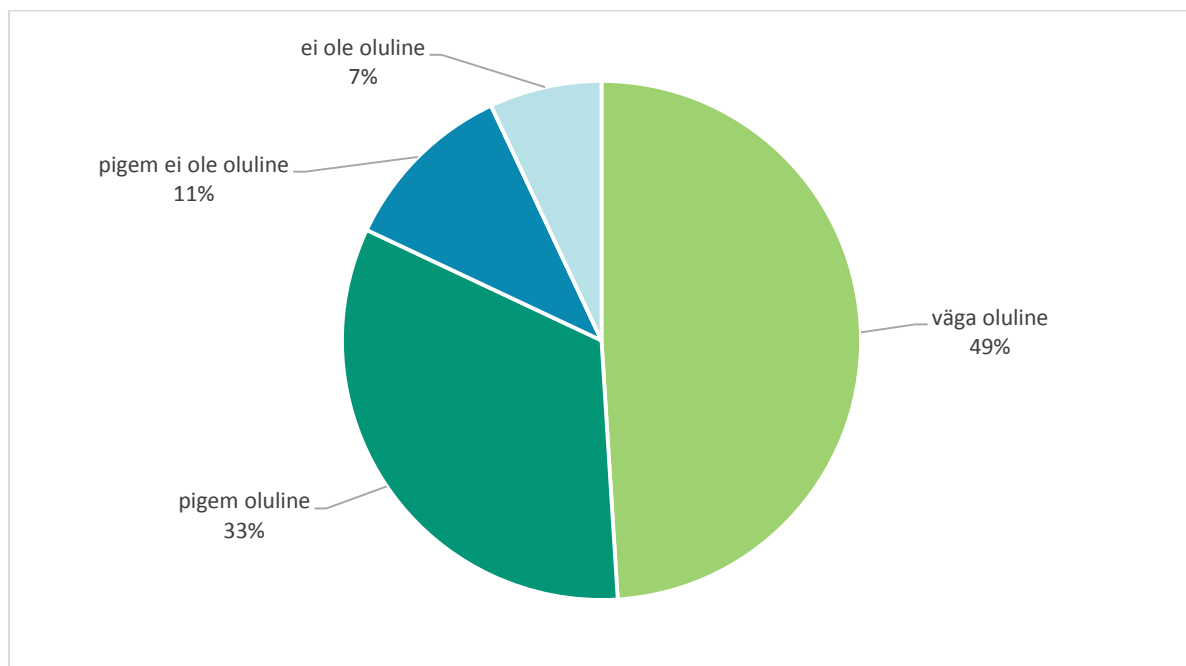
Aastakäive	%	Töötajate arv	%	Küllastajate arv	%
kuni 10000	34,7	1–2	44,6	kuni 250	28,7
10001-25000	16,8	3–5	26,7	251–500	19,8
25001-50000	3,0	6–10	5,9	501–1000	12,9
50001-100000	9,9	11–20	5,0	1001–2500	5,9
100001-250000	8,9	21–50	2,0	2501–5000	5,9
250001-500000	7,9	50 ja rohkem	4,0	5001–10000	6,9
500001 ja rohkem	5,0			10000 ja rohkem	8,9
Vastamata	13,9	Vastamata	11,9	Vastamata	10,9

RIIGIMETSA OLULISUS JA VÄÄRTUS ETTEVÕTETE JAOKS

Riigimetsa olulisuse selgitamist alustasime sellest, kui paljude ettevõtete vahetus läheduses metsa asub ning kellele see kuulub. Valimi moodustamisel olime lähtunud asjaolust, et ettevõtte läheduses oleks riigimets ning 2/3 vastanutest märkis, et see tõesti nii on. Poolte ettevõtete lähistel on ka eraomanikele kuuluvad metsad ning 1/3 juhtudest kuulub läheduses paiknev mets ka mets ettevõtjale endale. Samuti on 10% uuritud ettevõtete

naabruses kohalikule omavalitsusele kuuluv mets. Seega võib öelda, et uuritud ettevõtted on ümbritsetud suhteliselt mitmekesise omanike profiiliga metsadest.

Ettevõtte läheduses asuvat riigimetsa hindavad ettevõtluse seisukohalt 82% küsitletud ettevõtjatest oluliseks või pigem oluliseks (vt Joonis 3). Ainult 18% firmadest leidis, et nende ärile riigimetsa olemasolu naabruses mõju ei avalda. Viimaste seas ei ole ühtegi ürituste ja matkade korraldamisega seotud firmat; enamus on majutus- ja toitlustusteenust pakkuvad ettevõtted.

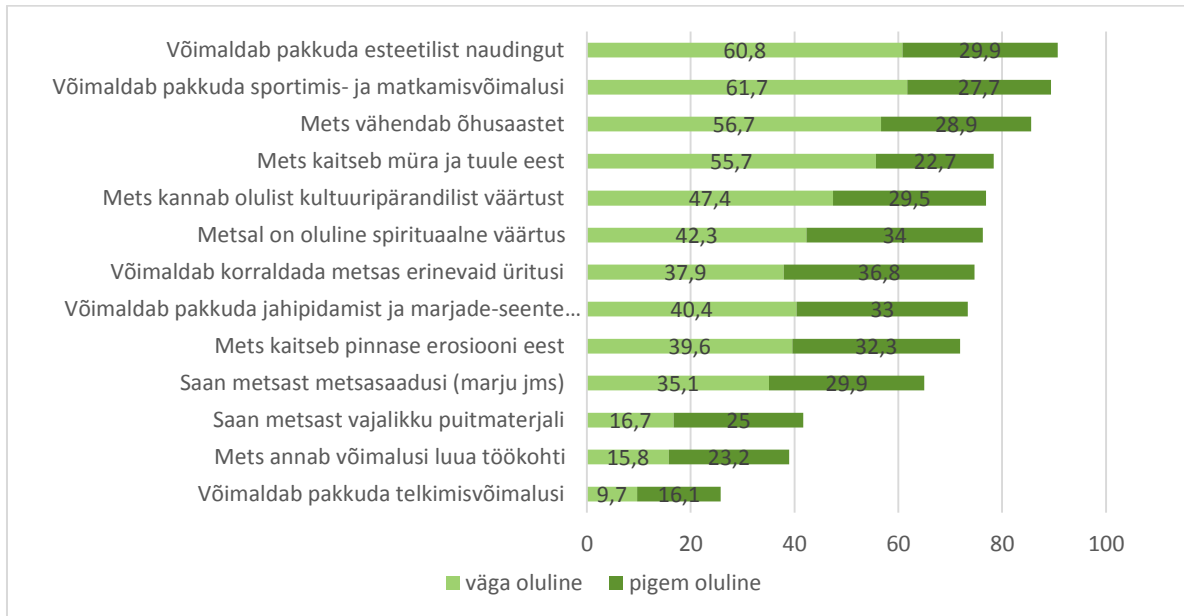
Joonis 3. Kuivõrd oluline on ettevõtte läheduses asuv riigimets ja selle seisund Teie ettevõtte äritegevuse seisukohast? (% vastanutest)

Erialases kirjanduses on välja pakutud erinevaid tüpoloogiaid selle kohta, milliseid sotsiaalmajanduslikke väärtusi mets võib pakkuda. Need väärtused¹² on keskseks teemaks, kui räägitakse metsade majandamisest piirkondades, kus (tihe)asustus on metsa vahetus läheduses. Järjest enam muutub olulisemaks trend, et hinnatakse keskkonnasäästlike väärtusi, aga ka nn eksistentsiaalseid ja rekreatiivseid väärtusi; tahaplaanile jäävad järjest enam üksnes majanduslikud väärtused¹³. Käesoleva uuringu sihtgrupigi ehk metsade läheduses toimetavate turismiettevõtjate puhul võib välja tuua, et metsa väärtus nende jaoks seisneb eelkõige rekreatiivsete tegevuste võimaldamises ja keskkonnanohiuis ning

¹² Sellisteks väärtusteks võivad olla näiteks tarbeväärtus (puit, maa-ala, mineraalid jm), esteetilised väärtused (maalilised vaated, looduslik elustiil, metsik loodus), keskkonna kvaliteet (puhas õhk ja puhas vesi), ökoloogiline väärtus (bioloogiline mitmekesisus, ohustatud liigid, looduskaitse), avalik hüve (rekreatsioon, turism, metsasaaduste kogumine), spirituaalne väärtus (pühad paigad metsas), tervis (ravimtaimed), turvalisus (sotsiaalse toimimise ja kultuuripärandi järjepidevus). Allikas: Forest Ecosystem Management

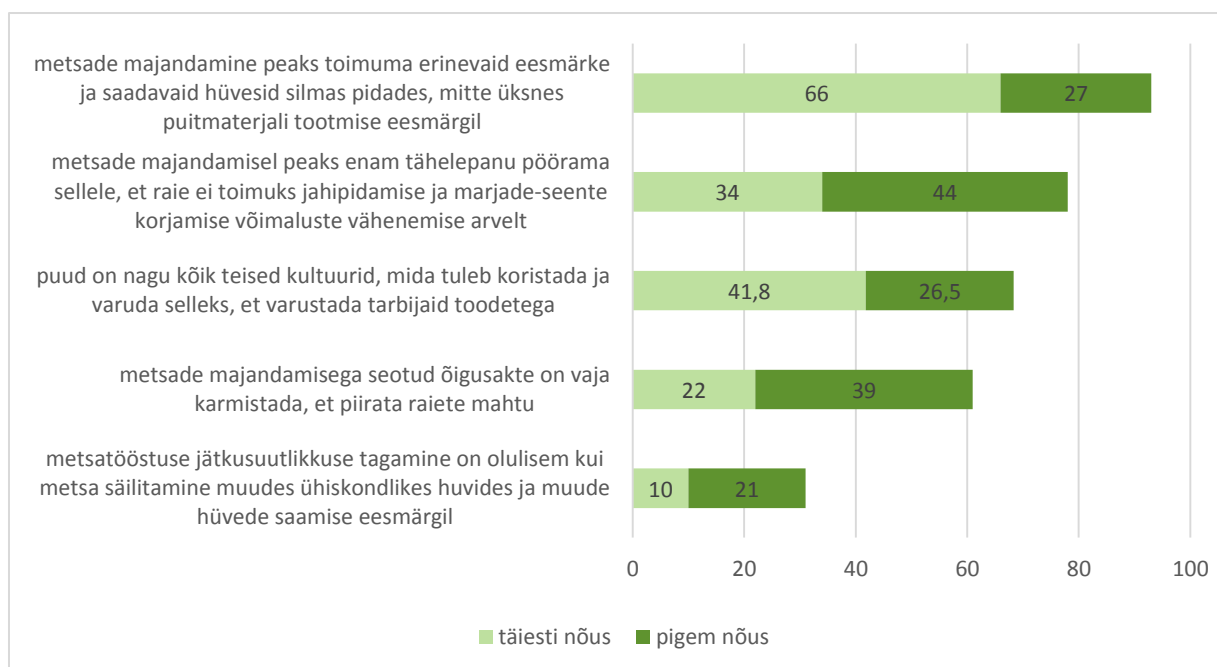
¹³ Vt nt: Smith ja Lantz (2003)

seejärel kultuurilise (eksistentsiaalsete) järjepidevuse hoidmises (vt Joonis 4). Otsesed majanduslikud väärtused on tagaplaanil. Samas tuleb siinkohal rõhutada, et küsimus metsa olulisusest oli esitatud riigimetsa kohta ehk mets kuulus kellelegi teisele ja mitte vastajale.

Joonis 4. Millistel põhjustel on ettevõtte vahetus läheduses asuv riigimets Teie jaoks oluline? (% vastanutest)

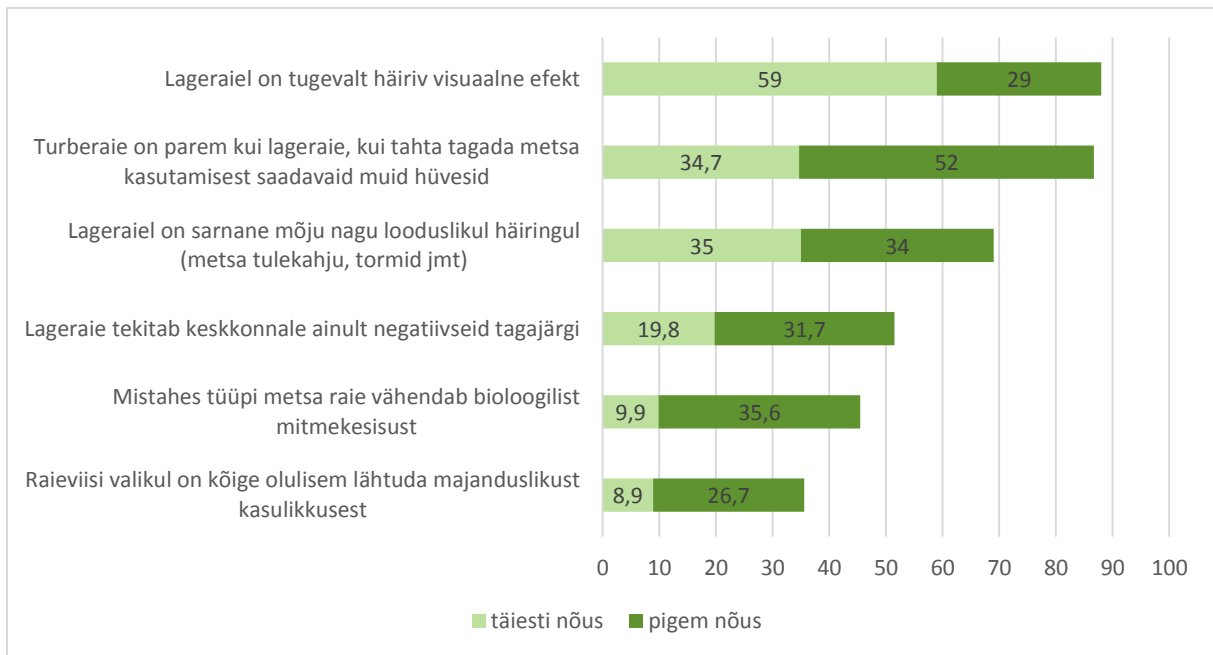
Hinnates metsamajandamise võimalikke eesmärke, leiavad 2/3 ettevõtjad, et puud on nagu kõik teised kultuurid, mida tuleb koristada ja varuda selleks, et tarbijaid toodetega varustada. Siiski oli enamus vastanutest seisukohal, et metsade majandamisel peab enam arvestama erinevaid hüvesid ja mitte käsitlema metsa ainult puitmaterjali tootmise toorainena (vt Joonis 5). Samamoodi olid vastajate jaoks olulised jahipidamise ja metsasaadustega seonduvad hüved.

Joonis 5. Palun andke hinnang järgmistele väidetele, mis puudutavad metsamajandamise eesmärke (% vastanutest)

Ettevõtjad, kes väärtustasid enam metsa võimalusi jahipidamiseks ja marjade, seente korjamiseks, arvasid ka, et metsade majandamisel peaks enam tähelepanu pöörama sellele, et see ei toimuks mainitud tegevuste arvelt ja peaks enam silmas erinevaid hüvesid. Samal seisukohal olid ka enam keskkondlike väärtusi hindavad ettevõtjad ehk need, kes leidsid, et mets kaitseb müra ja tuule eest, vähendab õhusaastet ja kaitseb pinnase erosiooni eest. Ka kultuuripärandilist väärtust hindavad inimesed leidsid enam, et metsa majandamisel peaks enam arvestama erinevaid hüvesid.

Kõige keerulisem on inimestel leppida lageraiest tuleneva visuaalselt häiriva vaatepildiga (vt Joonis 6). Lageraie visuaalselt efekti hindasid kõige häirivamaks need ettevõtjad, kelle jaoks metsa üks olulisi väärtusi on esteetiline naudingute pakkumine. Hinnatakse turberaie kasutamist lageraie alternatiivina kui erinevaid metsa hüvesid arvestavat raieliiki. Kaks kolmandikku vastanud ettevõtjatest leidsid, et lageraie on suhteliselt sarnane looduslikule häiringule ning pea pooled leidsid, et sellel on ka positiivseid tagajärgi. Samuti on suurem osa nõus, et raie ei pruugi vähendada metsa bioloogilist mitmekesisust. Sellegipoolest olid enam vastanud ettevõtjatest ühel meelel, et üksnes majanduslikud kaalutlused ei tohiks olla metsamajandamise ainukesed määravad tegurid.

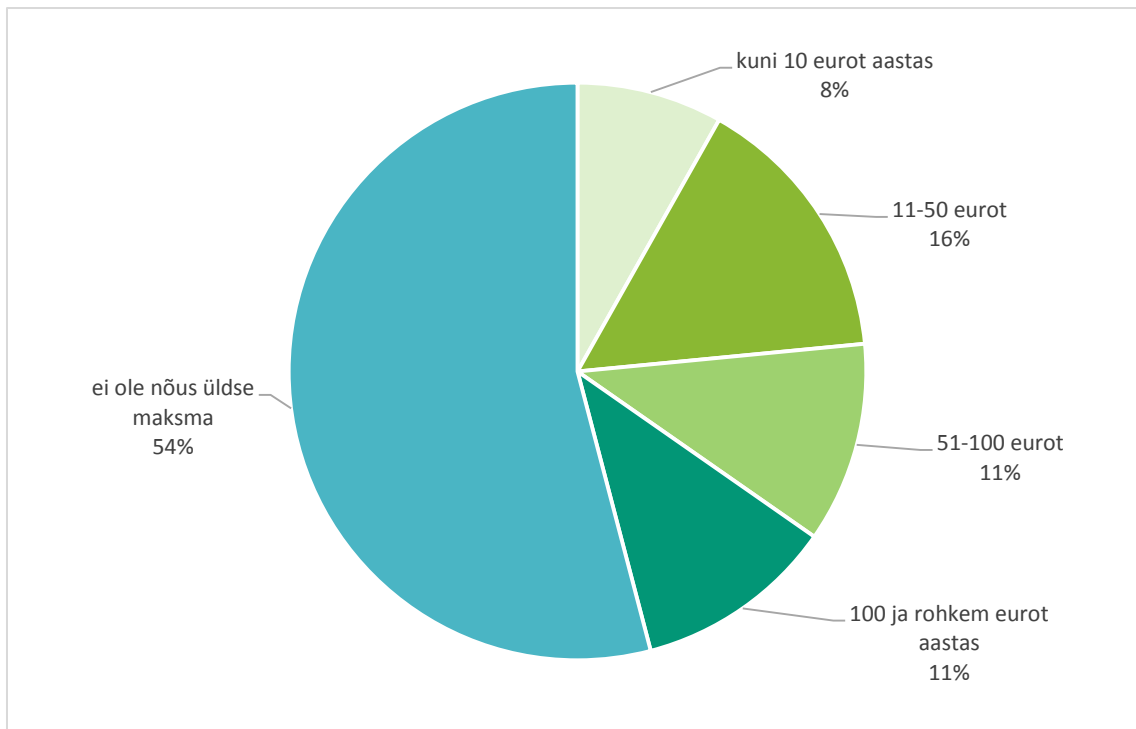
Joonis 6. Palun andke hinnang järgmistele väidetele, mis puudutavad metsaraieid (% vastanutest)

Pooled turismi- ja rekreatsioonifirmade omanikest leidsid, et riigimetsa lageraie nende ettevõtte vahetus läheduses avaldaks olulist mõju ettevõtte majandusnäitajatele (Tabel 8). Eeldatavast visuaalsest efektist tulenevalt arvatakse vähenevat klientide arv, mis mõjutab otseselt ettevõtte tulusid ja ettevõtte arendamise võimalusi.

Tabel 8. Riigimetsa lageraie mõju ettevõtte majandusnäitajatele, %

	väheneksid oluliselt	väheneksid mõnevõrra	väheneksid kokku
Klientide arv	20,6	36,1	56,7
Ettevõtte tulud	19,4	31,6	51
Ettevõtte arendamise võimalused	21,4	24,5	45,9
Töötajate arv	5,3	12,6	17,9

Kui aga küsida, kui palju oleks ettevõtted nõus maksta selle eest, et riigimets nende firma kõrval püsti püsiks, siis ühest mustrit välja tuua on keeruline (vt Joonis 7). Üldse on nõus maksta pea pooled küsitletutest ja pigem alla 100 euro aastas.

Joonis 7. Kui palju oleksite nõus maksma aastas metsa säilimise eest? (% vastanutest)

Nõus on maksma pigem ökoloogilisema hoiakuga ettevõtjad, kes leiavad, et mets hoiab õhu puhtama, kaitseb bioloogilist mitmekesisust ning kaitseb ka müra, tuule ja pinnase erosiooni eest; nemad leidsid ka, et metsade majandamisel peaks arvestama erinevate hüvedega (keskkondlikud, kultuurilised, sotsiaalsed) enam. Nõus on maksma ka pigem need, kes näevad metsa raiest suuremat negatiivset mõju oma ettevõtte tuludele.

RMK JA REKREATSIOONI- JA TURISMIFIRMADE VAHELISE SUHTLUSE TÄNANE MUSTER

RMKga on olnud kokkupuuteid pooltel (53%) vastanud ettevõtetest ning neist pooltel on need kokkupuutumised olnud pigem positiivsed. Negatiivset kokkupuudet märkis neljandik ning neutraalset suhtlust samuti neljandik kokkupuudet omanud ettevõtetest. Kahjuks või õnneks ei saa välja tuua mingisugust piirkondlikku jaotust maakondade tasandil. Enamasti maakondades oli nii positiivseid kui negatiivseid kokkupuuteid. Positiivsena tõid vastajad esile head koostööd, korrektset suhtlust RMK poolt; seda, et probleemidele on leitud üheskoos lahendused. Samuti märgiti mitmetel juhtudel heast küljest kokkupuuteid ära seoses tormimurdude likvideerimisega. Lisaks toodi välja tervise- ja matkaradadega seonduvat, tsiteerides vastajaid:

„Minu ettevõtte turistid kasutavad pidevalt RMK tähistatud matkaradu, valmistatud kaarte, osalevad nende korraldatud üritustel.“

„RMK on olnud tervisespordimeelne partner terviseradade arendamisel – jagab mõtet, et kui omame kindlaid terviseradasid, siis ei ole vaja seosetult risti-rästi teisi radu sisse lõigata ja kokkuvõttes loodus säilib.“

5.3 PEATÜKI PÕHISEISUKOHAD JA JÄRELDUSED

- KOVide ja rekreatsiooni- ja turismifirmade esindajad hindasid üksmeelselt metsade olemasolu väga kõrgeks ja väärtustasid metsi nii elukeskkonna atraktiivsuse suurendamise kui puhkamisvõimaluste pakkumise seisukohalt. Seega nähakse metsi mitmekesiste hüvede pakkujana (ja mitte üksnes majandusliku tulu allikana);
- KOVide ja rekreatsiooni- ja turismifirmade arvamus lahkes metsamajandamisest tuleneva mõju seisukohalt. 2/3 KOVi esindajaid oli seisukohal, et lageraiega metsamajandamine ei avalda nende omavalitsuses tegutsevatele turismiettevõtetele mõju. Riigimetsa ligiduses paiknevate ettevõtete esindajad olid aga vastupidisel seisukohal: pooled turismi- ja rekreatsioniettevõtete omanikest leidis, et riigimetsa lageraie nende ettevõtte vahetus läheduses avaldaks olulist mõju nende ettevõtte majandusnäitajatele, nähes suurimat mõju klientide arvu ja seeläbi ettevõtete tulu kahanemises;
- KOVide ja rekreatsiooni- ja turismifirmade senine suhtlemise määr RMKga ja üldhinnang sellele on küllalt sarnane: pooled intervjueritud KOVidest ja pooled küsitletud ettevõtetest on RMKga ühel või teisel moel kokku puutunud ning seda kokkupuudet on hinnatud pigem positiivseks. Küll aga ei ilmne KOVide ja ettevõtete vastuseid kõrvutades, et piirkondlik tegur oleks määrav suhtlemise mustri kujunemisel. Viimane annab alust eeldada, et suhtlemisega seotud vajakajäämised esinevad pigem üksikjuhtumite, -personide tasandil, mitte ei ole süsteemset laadi;
- KOVide senine aktiivsus metsade arengu suunamisel paikkonniti varieerub. Enim väljendub KOVide metsamajandamisalane aktiivsus puhkemetsade tsoonide määratlemisena valla üldplaneeringutes. Kaks peamist põhjust, mis KOVi tegutsemist tagasi hoiab, on vajaduse puudumine (seda tulenevalt kas lageraiega seotud probleemide puudumise või kaitsealuste metsade olemasolu tõttu), aga teisalt vähene lootus planeeringute mõjule arenguid suunata;
- Rekreatsiooni- ja turismifirmade valmisolek metsa olemasolu eest seista ja seeläbi metsamajandamisest tulenevat negatiivset mõju oma ettevõtte arengule vähendada oli samuti varieeruv. Rahaliselt sellesse panustama olid valmis pooled küsitletutest ja pigem väikese summaga;
- Tulevikuperspektiivis hinnatuna võime siiski eeldada, et KOVide soov ja aktiivsus arengudokumentidega metsamajandamisele piiranguid seada võib edaspidi suurened. Samuti rõhutasid turismiettevõtjad, et metsamajandamisel tuleb metsamaterjali varumise eesmärgi kõrval järjest enam arvestada mitmeid muid metsadest saadavaid hüvesid. Sellest võime järeldada, et olukordades ja paikades,

kus metsade majandamine mõjutab erinevaid osapooli (ettevõtjaid, elanikke jne), võib üksnes majanduslikul argumendil põhinev tegutsemine tuua kaasa täiendavaid konflikte.

6. KONFLIKTIDE ENNETAMISE JA LAHENDAMISE VÕIMALUSED

Läbiv teemade ring nii intervjuudes kui küsitlustes puudutas lageraietega seonduvate konfliktide ennetamise viise ja juba tekkinud konfliktide lahendamise võimalusi. Antud peatükis kirjeldamegi võimalikke konfliktide lahenduse viise. Kuivõrd erinevad osapooled nägid lahendusi mõnevõrra erinevalt, toome esmalt ära nägemused vastajagruppide kaupa: mida töid esile metsanduse eksperdid, mida eelistasid KOVid, turismi- ja rekreatsiooniettevõtted ja RMK teadusseminaril osalenud; samuti toome välja trükimeedias kajastatud lageraiete konfliktide juures väljapakutud lahendusi. Peatüki kokkuvõttena esitame enim eelistatud lahendused.

6.1 METSANDUSE EKSPERTIDE NÄGEMUS LAGERAIETEGA SEONDUVATE KONFLIKTIDE ENNETAMISEKS JA LAHENDAMISEKS

Metsanduse ekspertidelt küsisime, kas ja kuidas peaks riigimetsa majandamise süsteemi muutma/arendama, et konfliktide tekkimine oleks minimeeritud. Muuhulgas tundsimme huvi selle vastu, kas ja milliseid muutusi peaks tegema kriteeriumides, mille alusel lageraide kasuks otsustada, kui otstarbekaks võiks osutada erinevat tüüpi raiete rakendamine ning kuivõrd peitub konfliktide ennetamise võti seadusandluse korrastamises.

Intervjueeritute arvamus analüüsidest tuli esile **neli lahendite gruppi**:

- 1 Raide ja selle tüüpide mitmekesistamine;
- 2 Kommunikatsioon ja teavitustöö;
- 3 Organisatsioonilis-tehniliste täienduste tegemine;
- 4 Teise osapoole õiguste laiendamine.

Kolm esimest lahendite gruppi seonduvad eeskätt RMK-poolsete võimalustega konflikte ennetada: st eeldavad muutusi RMK tegutsemispõhimõtetes ja praktikates; viimane – neljas – tähendab aga muutusi teiste osapoolte tegutsemisaktiivsuses, keda lageraiet puudutavad. Sellest lähtuvalt võime järeldada, et metsanduse ekspertide nägemuses on konfliktide ennetamine eelkõige RMK enda kätes. Alljärgnevalt kirjeldame konfliktide ennetamise võimalusi nimetatud nelja lahendite grupi kaupa.

RAIDE JA SELLE TÜÜPID MITMEKESISTAMINE

Raide ja selle tüüpide mitmekesistamise osas pidasid intervjueeritud silmas eeskätt kahte tüüpi lahendusi. Esiteks: **jätta säilikipuid rohkem ja grupiviisiliselt**. Selle olulisus ei seisne üksi sümpaatsemas ja vähem silma riivamas visuaalses maastikupildis, vaid on tähtis nii ökosüsteemi jätkusuutlikkuse seisukohalt kui ka toetab säilikuude endi säilimist, mis üksikutena on väga tormihellad. Tsiteerides intervjueerituid:

„Et selliste harvade, üksikute puude jätmise üle kogu langi on kõige vähem efektiivsem; kõige parem on kui säilitada grupiliselt, siis ta lõhub ära ka selle suure lageda kandilise maastikupildi ja ta on ka looduse seisukohast kõige parem. Et jah, kui peab juba lagedaks raiuma, siis säilitagu juba pigem selliseid tutte sinna keskele.“ (7)

„Kui me nüüd seda metsaseaduse muudatust, mis on nüüd Riigikogus, seal räägitakse ka: sellistel suurematel aladel suuremast säilikpuude jätmise kohustusest. Kui meil on ikkagi sobivaid säilikpuid, mida mänd kindlasti on, et siis võib neid ka rohkem jätta ju ja me saame päris häid tulemusi.“ (6)

Intervjueeritud osundasid ka sellele, et kuigi Metsaseadust järgides peaks olema enamate säilikpuude jätmise kohustus tagatud, opereeritakse praktikas langi suurustega viisil, mis võimaldavad siiski jätta neid nii vähe kui võimalik. Tsiteerides:

„Näiteks kui võtame selle säilikpuude temaatika, /.../ nüüd mõnda aega on kehtinud Metsaseadus, mis sätestab selle, et lageraie langile tuleb jätta säilikpuid, et siis haruldased samblad, linnud saaksid elada, ehk siis üksikud jämedad puud peaksid sinna alles jääma. Ja praegune seadus sätestab selle, et neid peaks ühel hektaril olema vähemalt 5 tihumeetrit. Ja kavandatakse seda, et suurematel kui 5 ha suurustel raielankidel see kogus suureneks 10 tihumeetrit hektaril. Siis öeldaksegi, et me nüüd suurendame seda kogust, aga tegelikult see kehtib ainult suurematel kui 5 ha suurustel lankidel. Praegu keskmine raielangi suurus Eesti metsades on 1,5 ha. Seega tegelikult kehtib see ainult mõne äärmuse puhul. Aga öeldakse ikka, et näete kuidas me suurendasime seda hulka, kuid neid üle 5 ha suuruseid lanke on väga vähe.“(9)

Säilikpuude temaatika kõrval pidasid mitmed intervjueeritud oluliseks **teist tüüpi raiete kasutamist** lageraie asemel, märkides võimalustena nii harvendus-, valik- kui turberaiet. Võimalusena nähti ka looduslike puistupiiride järgimist lageraiete tegemisel, mis muudaks lageraie visuaalse efekti leebemaks. Samuti rääkisid intervjueeritud metsamajandamise eri viiside kombineerimisest. Tsiteerides:

*„Olen ise metsaomanik ja ma majandan oma metsi nii, et seal lageraiet ei toimu. Kaitseeeskirja tõttu ja ka seetõttu, et ma ei pea seda vajalikuks. Ma teen 10–20 aasta tagant ühe raieringi peale, on ta siis **harvendus- või valikraie**¹⁴ ja mul on kogu aeg püsimeets ja seal sellist kännustiku hetke ei tekigi. Ja ma ei ütle, et selline majandamine ära ei tasu, tasub.“ (10)*

*„On veel vahepealne samm olemas – **turberaied**, kus on aegjätkne, kus võetakse alguses mets hõredaks, lastakse järelkasv kasvama ja siis paarikümne aasta pärast*

---

¹⁴ Siin ja edaspidi on intervjuude tsitaatides esiletõmmatud autorite poolne.

mingi teise võttega võetakse see mets maha, siis kui juba noor järelkasv on olemas. Ka see teeb asja natuke leebemaks ja talutamaks seda üleminekut. Sellega saaks ka neid sotsiaalseid probleeme maha tõmmata, lihtsalt metsamajanduslike võtetega.”(10)

„/.../ siis lageraie langid on need, kus inimese silm hakkab maastikku hoomama. Ja seal nad võivad olla täiesti, tervitatav nähtus, kui nad on suudetud teha mitte sirgete ja kandilistena, vaid sellise sujuva joonega, mis natuke imiteerib looduslikke puistupiire.” (7)

„Pika perspektiivi lahendus neile probleemidele on minu arvates ka see, et on mingi eraldi kaitse kategoria. Praegu meil kaitsealused metsad lähtuvad ainult looduskaitsealistest eesmärkidest, mingeid muid eesmärke ei ole. Oleks kaitsekategoriad tõepoolest sotsiaalsed, rekreatiivsed jne, mille alusel sellised metsad on mingisuguse teatava kaitsekategooriaga – mingi teise režiimiga majandamine, nt pika aja jooksul püsimeetsana, valikraietena. Nii et seal sellist lagedat kannustikku ei teki. Ja et see on siis ka ühtlaselt rakendatud, et ka mingi metsafirma, kes ostab metsa seal, teab, et seal on sellised piirangud peal. Muidu tekivad õigustatud ootused ja kõik muud sellised asjad.” (10)

Intervjueritud leidsid, et praegusest tunduvalt enam võiks läbi kaaluda erinevaid raiete tüüpe sõltuvalt nii metsa kasvukohatüübist, langi suuruselt kui selle asukohast. Intervjueritute arvates võiks lageraiele leida alternatiivseid lähenemisi eeskätt nelja tüüpi asukohtades asuvate metsaeraldiste puhul. Esimene neist on linnalähedased asulateümbruse, inimeste liikumiskoridorisse jäävad metsad:

„Selles mõttes oleks linnalähimetsade osas vaja vaadata üle lankide suurused ja metsamajandamise meetodid, mida rakendatakse; nojah, valikraied ja oleneb kasvukohatüübist ka. Ma ei ütle, et nad peaksid igal pool lageraiest täiesti loobuma, see oleneb ikkagi kasvukohatüübist. Teatud liikidele see lausa sobib, kui on niisugust avatust ja; aga metsamaastik peaks olema kuidagi läbimängitud. /.../ et kus mingit raieviisi rakendada ja missugust raie koristusviisi rakendatakse – kas jäetakse oksad maha või mitte jne. Siin on võimalik leida väga palju lahendusi, ei ole selliseid üks-üheseid lahendusi, et elustikule on alati ainult nii hea.” (5)

„Aga see, kus ta inimestele visuaalselt silma jääb; olgem ausad, ega ta alguses väga kaunis ei ole; siis need kohad, kus inimesed põhiliselt liiguvad, liikumiskoridorid ja need kohad, kus nad alaliselt elavad, need võiksid küll jääda metsa alla. See on juba maastiku planeerijate küsimus pigem, kui lai võiks olla selline turberaietega majandatav mets seal asulate ümber või midagi taolist.” (7)

Teiseks puhkemetsad:

„Soovitused, eriti just männikute puhul, loobuda lageraiest ja teha mingil muul viisil põlvkondade vahetumine ära, seda võiks täiesti nõ promoda. Eriti seal, kus on tegemist puhkemetsadega. /.../ Majanduslikult ta ei ole nii efektiivne, aga ilmselt hoitakse sellega ka natuke uuendamise raha kokku.“ (3)

Kolmandaks piirangu- ja kaitsevööndi metsad:

„Kujundav raie /.../ see on asi, millest on räägitud kaitsealade kontekstis, et kui on selliseid metsatükke piiranguvööndis, mida looduskaitsejad kuidagi ei tahaks lasta majandada otseselt; teiselt poolt on see liiga väike tükk, et seda võtta mingiks sihtkaitsevööndiks, et siis meil ikka peaks olema mingi selline ruum, kus kokku leppida, et kuidas seda siis majandada. Teatud selliseid arenguid on olnud, et oleks seda halli ruumi ka vahel.“ (5)

„/.../ ja veekogude kaldaalad. Veekogudel on antud küll kindel kaldakaitse vöönd, siseveekogudel on see suhteliselt väike – 5m raadiuses kaldast sa ei tohi teha lageraiet, aga tegelikult võiksid veekogude kaldaalad olla alaliselt metsa all. Seal võiks kaaluda alternatiive lageraietele.“ (7)

„Aga mida nad võiksid küll arvestada: et looduskaitse poole pealt vaadates on meil terve hulk registrisse kantud looduskaitselisi väärtusi, mis ei ole kaitsealade territooriumil, kui me räägime liigikaitse teemast. Juhul, kui seal on mingisuguseid liigikaitse piiranguid, siis nad võiksid juba ise kaaluda (enne seda, kui meie hakkame ettekirjutusi tegema; mida nad reeglina järgivad, peab tunnistama); et võiksid juba ise vaadata, et äkki siin on võimalik alternatiivselt lahendada.“ (7)

Ning neljandaks teeäärised metsad:

„Kõik sellised suurema maantee tee servad võiksid olla need kohad, kus nad võiksid kaaluda, kas seal servast servani peaks lageraiet tegema, äkki on alternatiive sellele.“ (7)

*„... oli tõepoolest väikene riba jäetud metsa tee äärde lõikamata. Tagant oli lageraie ära tehtud. Iseenesest oli tegemist ilusa žestiga, et nende konkreetsete ristipuude kallale ei mindud. Aga puhtalt vana metsamehena ma tegin seal seda kriitikat, et see riba oli jäetud liiga kitsas – st ühel pool oli suhteliselt lai maantee trass, teisel pool oli lageraie. Ta on tormihell, puud hakkavad murduma nii või teisiti. Et see nüüd oleks nihuke läbirääkimiste koht või arutamise koht, kus oleksid erinevad osapooled, kes väljendaksid oma huvisid, siis sa tõesti saaksid **vaielda selle riba laiuse üle.**“ (10)*

Kokkuvõttes peegeldub intervjueritute arvamustest, et juhtumipõhise lähenemise kasutamise ja raieviiside mitmekesistamise abil saab ennetada ja ära hoida eeskätt sotsiaalsel pinnal tekkivaid konflikte – leevendada pingeid seal, kus „kohtuvad“ aktiivne metsamajandamine ja inimeste elukeskkond. Lageraiele alternatiivsete lähenemiste rakendatavus sõltub aga sellest, kuidas on RMK valmis üle vaatama tegutsemise aluspõhimõtteid: nägema majandusliku efektiivsuse kriteeriumi kõrval ka muid – nii erinevate huvigruppide kui ökosüsteemide jätkusuutlikkuse seisukohalt – olulisi aspekte.

KOMMUNIKATSIOON JA TEAVITUSTÖÖ

Paljudel juhtudel leidsid metsanduse eksperdid, et konflikte põhjustab info vähene liikumine erinevate osapoolte vahel. Intervjuude põhjal võibki öelda, et konfliktide tekkimise allikaks on eeskätt info kättesaadavuse probleem. Intervjueritute arvates võiks RMK enam pöörata tähelepanu kahte tüüpi kommunikatsioonitegevusele:

- hoolitseda selle eest, et info plaanitavatest raietest jõuaks piisavalt varakult ka neid puudutavate osapoolteni:

„Aga ma arvan, et /.../ lihtsalt see ennetus: räägi-räägi-räägi /.../ nendest plaanidest; ei piisa ainult sellest, et sa paned oma selle metsamajandamise kava, mis praegu metskondadele tehtud on; need on ju avalikud, kõigile kättesaadavad; inimene hakkab reageerima reeglina siis, kui ta näeb seda masinat seal metsas või näeb puuvirna seal; ühe ööga on mets läinud ja nüüd on tema lapsepõlv rikutud – elu aeg on metsas seenel käinud ja nüüd ei ole kuskile enam minna. Aga noh, tuleks nagu selgitada, et nojah natuke aega siia seenele ei saa, aga sa saad vaarikale ja maasikale. /.../ Planeerimise protsessi või teavitamise protsessi võiks kaasata ka teisi RMK institutsioone, mitte vaid see raiete korraldaja seltskond. See on selline räägi-räägi-räägi, mida võiks soovitada.“
(6)

- asulate ümbrusesse jäävate raiete puhul rääkida inimestega raieplaanid läbi ja olla valmis ka nendesse muutusi tegema:

„Siis inimesed räägivad, mis on nende ootused; siis neile omakorda selgitatakse nii neid majanduslikke kui ökoloogilisi aspekte. Et tekiks mingisugune arutelu, kus üks pool selgitab oma nägemust ja teine esitab võibolla oma ootused ja tingimused. Ja siis leitakse mingisugused selles mõttes kompromissid, et mis oleks näiteks see tsoon, kus inimesed ütlevad, et ei, siin /.../ see mets jääb igal juhul püsti ja ok, tehke seal tagapool, mis tahate, sest nagunii läheksid nad raiesse ükskord.“ (5)

Teisalt tuleks metsanduse ekspertide arvates enam panustada raiete teostajate koolitamisele – nendes hea tava ja vastutustunde kasvatamisele. Intervjueritute arvates mängib konfliktide ennetamisel võtmetähtsust just otsustusahela viimaste lülide

väärtushinnangud ja käitumispraktika, aga kahtlemata ka nende kaasaegsed teadmised. Tsiteerides:

„/.../ siis sõltub ka sellest ettemärkijast metsnikust väga palju, et milline on tema haridus ja haritus: kas ta on vanakooli metsamees, et kõik peab olema ühtlaselt, seemnepank võimalikult ühtlaselt jaotatud, et metsauuendamist sinna tekiks võimalikult ühtlaselt või ta mõtleb siis bioloogiliselt ja maastikukujunduslikult – ma arvan, et praeguseid metsamehi ei koolitata niimoodi. Vähemalt meil /.../ räägiti tuulehellusest, lankide orientatsioonist lähtuvalt valdavast tuulesuunast, et metsakahjustust ei tekiks. Aga sellest, kui ilus või kole üks või teine asi on, sellest ei räägitud ja mitte ka bioloogilisest poolest.“

„Ideaalne oleks muidugi see, et harvesterimehel oleks kolm aastat Luua kooli. /.../ Minu meelest RMK kui riik saab selliseid piiranguid ju seada, see on ju võimalik. Erasektor saab selliseid kohustusi võtta endale vabatahtlikult.“ (6)

„Mida rohkem käske on, seda raskem metsas toimetada on. Hea tava on see, mida toonitada ja mida peaks alati mingi aja möödudes ümber vaatama.“ (6)

Kokkuvõttes võib tõdeda, et konfliktide ennetamiseks vajab RMK muuhulgas nii sisest kui välist kommunikatsioonistrateegiat. RMK-siseselt on oluline selliste väärtushinnangute ja tegutsemispraktika arendamine ja propageerimine, mis aitaksid konfliktide tekkimist ära hoida. See tähendab nii sotsiaalses kui keskkondlikus mõttes tundlikes kohtades raiete teostamise võimekuse tõstmist. Selle võtmesõnadeks on kaasaegsete tegevuspõhimõtete ja hea tava järgimine raiete tegemisel, aga ka valmidus kaasata raiete planeerimisse RMK väliseid osapooli ja olla valmis laiapõhjalisemaks selgitustööks erinevate huvigruppidega.

ORGANISATSIOONILIS-TEHNILISTE TÄIENDUSTE TEGEMINE

Kolmanda olulise lahenduste grupina juhtisid metsanduse eksperdid tähelepanu sellele, et konfliktide ennetamiseks tuleks muuta RMK seniseid tegevuspraktikaid. Üks intervjueeritute poolt enam mainitud teemasid selles osas puudutab RMK struktuurset reformi, mis on tähendanud liikumist järjest suurema tsentraliseerituse suunas. Intervjueeritud kritiseerisid metuskondade kokkutõmbamist ning leidsid, et konflikte annaks ära hoida, kui enam tähtsustataks kohalikul tasandil tegutsevaid inimesi ja suurendataks nende otsustusõigust raiete tegemisel. Põhimõtteliselt viidati **organisatsiooni detsentraliseerimise vajadusele**. Tsiteerides:

„/.../ ma arvan, et nendel on ka kõige suurem häda krooniline alamehitatus ja, et organisatsioon on suur ja need otsused tehakse väga tsentraalselt. Tegelikult võiks olla nendel kohalikel rohkem mänguvõimalusi, et nad saaks arvestada kohalike eripäradega, kohalike kogukondadega; heakene küll, et metsaülemale antakse

mingisugune raiemaht ette, aga tal võiks olla võimalus vähemalt mängida, et millise raievõtte ta nüüd siis valib, ta võib natuke rohkem ise otsustada. Detsentraliseerimine võiks olla üks selline mõte ja võte. Aga noh, et seda loota, et nüüd inimesi juurde võetakse, kes tõepoolest kohapeal rohkem oleks kogukondadega suhtlemas, seda oleks vist suhteliselt sinisilmne loota; tõmmatakse vist ikkagi kaadrit kokku.“ (7)

„RMK-l ei ole niivõrd tugevat kogukondlikku sidet kohalike elanikega kui tal varem oli. Neid metskondi on vähendatud ja lihtsalt vähem on kohalikke inimesi, kes teaks kohaliku tausta ja oskaks arvestada sellega metsamajandamise otsuste puhul. Ma ei näe, et neil praegu oleks sellega võrdväärne süsteem või võrdväärne suhtlus kohalike inimestega. /.../ Varem kohalikud inimesed tundsid RMK töötajaid, said otse inimestega, kes otsuseid vastu võtsid, läbi räägitud. Siis selliseid suuri konflikte ei olnud või oli vähem.“ (2)

Samuti töid metsanduse eksperdid esile, et vaja on suurendada registrite kasutajasõbralikkust ja parandada nende kättesaadavust. Intervjueeritud märkisid, et metsaregistrit annaks oluliselt loetavamaks ja ülevaatlikumaks teha, mis aitaks inimestel raiete plaanidest paremini ülevaadet saada. Samuti aitaks registri ja kaartide täpsustamine selgitada välja võimalikud sotsiaalsete pingete tekkimise kohad – st vaadata, millised ja millises ulatuses plaanitavate raiete langid satuvad kõrvuti elanike elupaikade vahetu ümbrusega. Tsiteerides:

„Ma löön sinna [registrisse] oma kinnistu sisse ja ma saan vaadata seda, mis seal ümberringi hakkab juhtuma“. (3)

„/.../ eelkõige seda, et meil oleks metsaregistris nn sotsiaalselt tundlikud metsad ära märgitud ja ära tähistatud.“ (10)

„Ja kui nad suudavad selle sotsiaalse poole nagu maandada sellega, et nad suhtlevad ja vaatavad enne kaardi peale väga hoolega, kus nende metsatükid paiknevad ja kas on keegi, keda see võiks riivata.“ (7)

Samuti leiti, et vajalik oleks ka rohkemate andmetega opereerimine – nende arvestamine raiete plaanide tegemisel:

„/.../ metsade väärtuspõhise majandamise juhis, kus Eesti kaitsekategooriaga kaitstud liigid oleme pannud kõik ühte suurde megatabelisse ja kuhu me oleme koondanud kogu bioloogilise informatsiooni, et milliseid majandusvõtteid nad siis üldse tolereerivad või koguni vajavad või mida nad üldse siis ei salli /.../ me arvame, et see võiks RMK-le tulevikus olla üks töövahend. Me ei suuna seda otseselt RMK-le, arvame, et seda võiksid saada kasutada kõik metsakonsulendid, meie ise kui me oma

kaitse-eeskirju ette valmistame ja piiranguid seame, siis me peamegi lähtuma, et millised väärtused seal on, milliseid majandusvõtteid nad seal sallivad ja sellest lähtuvalt paneme kaitse-eeskirjad. RMK tulevikus saaks seda samamoodi kasutada, kui ta rakendub.“ (7)

TEISE OSAPOOLE TEGEVUSAKTIIVSUSE SUURENDAMINE JA ÕIGUSTE LAIENDAMINE

Kui eelmised lahendused puudutasid muutusi RMK tegevuspraktikas, siis antud lahenduste grupp eeldab, et muutusi on tarvis ka teistes osapooltes. Metsanduse ekspertide nägemuses oleks eelkõige kasu kahe osapoole tegutsemisaktiivsuse suurenemisest. Esimene nendest on kohalik omavalitsus, kes võiks näidata üles suuremat vastutust kohalike asumite ümbruse arengute suhtes. Mitmed intervjueeritud leidsid, et enam võiks tähtsustada planeeringute rolli piirkonna arendamisel. Eeskätt nähti lahendusvõimalust just piirangute sissekirjutamisel teemaplaneeringutesse. Tsiteerides:

„Kui metsaala on vähegi oluline mingile kogukonnale, siis ma arvan, et seda peaks rohkem arvestama kindlasti. /.../ planeering. /.../ See võiks olla kogukondlik initsiatiiv või vähemalt kontakt kogukonnaga, enne kui hakatakse tegema. /.../ See peaks ikkagi olema planeeringu küsimus pigem. Teemaplaneering elujõuliste asulate ja kogukondade ümbruses. /.. / kohaliku kogukonnaga koos metsamajandamine. /.../ Külakogukondadele ja asumitele tuleks nagu teadvustada, et neil on võimalus ja vastutus oma ümbruse ees.“ (5)

„No praegu on nii, et asulal, vallavalitsusel on õigus vähemalt lageraiet keelata. See oli ka praegu kehtivas Metsaseaduses ja nüüd seda sõnastatakse veel selgemaks. KOViil on võimalik sekkuda.“ [1]

KOVi aktiivse tegutsemise tähtsustamise kõrval leiti, et ka elanikel peaks olema enam võimalusi sekkuda. Intervjueeritud nägid selleks viisi, et võimaldada elanikele nende elamumaaga piirneva maatüki äraostmist või rakendada ostueesõigust. Tsiteerides:

„RMK võiks kaaluda väga probleemsete juhtude juures, kus on tegemist kellegi elamu või vahetult seotud kellegi kinnistuga, siis võib kaaluda, kui seal kokkuleppele ei jõuta, anda võimalus see maatükk ära osta turuhinnaga või ostueesõigusega.“ (6)

„Kui me räägime konfliktidest, mis võivad lageraiega tekkida otseselt, siis /.../ võiks kaaluda mõningatel juhtudel riigivara müüki, aga siis on konkreetne põhjus ja mitte mingil juhul anda kellelegi lootust, et nüüd on võimalik riigi käest odavalt maad osta.“ (6)

6.2 KOVIDE NÄGEMUS KONFLIKTIDE ENNETAMISEST JA LAHENDAMISE VÕIMALUSTEST

KOVide jaoks seisneb lageraietega seonduvate konfliktide ennetamise ja lahendamise võti eeskätt kommunikatsiooni parandamises RMKga. Lisaks nägid KOVide esindajad mitmeid metsamajandamise praktika muutmisvajadusi, mis aitaksid konflikte ära hoida.

KOMMUNIKATSIOONI PARANDAMISE VÕIMALUSED

Enamik intervjuueeritud KOVe sooviks infot raiete kohta elektroonselt ning kindlasti koos kaardimaterjaliga. Informatsioon võiks tulla sellisel kujul, et see oleks otselingitav KOVi kodulehele. Selles osas, kas see võiks olla eraldi lageraiete portaali kujul, ei olnud KOVid ühel meelel. Suurem hulk intervjuueeritud arvas, et paremini tuleb ära kasutada olemasolevad võimalusi. Märgitigi, et lahendus võiks baseeruda Maa-ameti kaardikeskkonnas; samuti vihjati, et metsaregistri kaardirakendus on ajale jalgu jäänud, hoolimata, et ka sinna saab täna otselinke lisada. Samuti leiti, et kohalike elanike jaoks oleks oluline, kui planeeritavate raiete kohta edastatav kommunikatsioon sisaldaks ka istutusplaane.

„RMK peaks KOVile andma raiete toimumise kohta kogu info – koht ja ulatus, koos äranäitamisega kaardil, raie tegemise aeg ja liik, väljaveoks plaanitav tee; hea, kui ka raietööde otsene teostaja – juba raietele eelneva aasta lõpuks või raiete teostamise aasta algul. Siis oleks KOVil aega ja võimalust kogu see info avalikustada vallalehe ja vastavate elektrooniliste kanalite (valla kodulehekül, valla konto Facebook'is) kaudu ning suuremate lageraiete puhul teavitada ka otse piirnevate kinnistute omanikke.“
(U)

Erilist tähelepanu tuleks KOVide esindajate arvates pöörata nn **sensitiivsetele paikadale**, mille all eeskätt peeti silmas tiheasustuse vahetut lähedust. Sellisel juhul nähakse, et KOVil peaks raiete planeerimise protsessis olema kasvõi mingisugune sõnaõigus: õigus kaasa rääkida, millist raievõtet kasutada ja leida mingisuguse kompromiss, kui see peaks vajalik olema. Tsiteerides:

„Arvan, et see võiks olla selline, kas meeldetuletus meili teel, kindlasti elektrooniline, paberkaardjal kaarte ei ole mõtet saata. Aga miks mitte mingisugune märgukiri – et mine sinna registrisse, seal näed, et seal on plaanid ja andke oma seisukoht selleks kuupäevaks ja ongi korras. Võib-olla sellest võiks see asi hakata. Ma nagu ei näe põhjust, et miks me peaks kuskil kokku saama ja laua taga hakkama arutama, et kas hakata siit raiuma või sealt raiuma.“ (H)

„Meili teel võiks tulla mingisugune teade, et seal hakatakse raiuma. Mida see nii väga muudab, aga noh, siiski äkki on see valla jaoks mingi väga oluline mets või objekt kuidagi: et kasvõi midagi soovitada, et seal puu või paar mis peaks kindlasti alles

jääma või mingi väike siil. Töömees tuleb ju kohale ja ega tema ei tea kohalikest asjadest midagi.“ (T)

Lisaks tiheasustusaladele mainiti kohalike elanike jaoks oluliste nn sensitiivsete kohtadena, kus konfliktid võiksid tekkida, veel siseveekogude äärseid jm puhkepaiku ning rekreatsioonialasid, vähemal määral ka suurte maanteede äärseid metsi. Lisaks võiks KOVide meelest RMK senisest hoolikamalt planeerida, millist raievõtet kasutada, kui suur lank raiesse võtta ning pöörata enam tähelepanu langi visuaalsele lõpptulemusele peale tööde teostamist:

„Ja üks asi, mis on mulle täiesti arusaamatu ja mõistetamatu on see, et need samad lageraied, mis talvel tehti suure lumega – need kännud on suured, oksad on laiali, koristamata. Ikkagi, ma rõhutan: tiheasustusala!“ (H)

„Mida lähemale asulatele, ka elamutele – ei pea olema ka asula, võib olla ka ainult 1–2 maja, siis on raie kvaliteet tegelikult ülioluline, et mis sealt järele jääb.“ (S)

KOVide esindajad nentisid, et kui tiheasustusala läheduses algavad metsamajanduslikud tööd, siis pöörduvad inimesed esmalt valla poole, et saada infot toimuva tegevuse kohta. Mainiti ka seda, et kohalike inimeste jaoks on oluline teadmine, et pole tegemist ebaseadusliku raietegevusega. Tsiteerides:

„Esimene reaktsioon on ikkagi see, et helistatakse valda: uuritakse, et mis toimub? Miks seda tehakse? Kõigepealt hakatakse meid süüdistama ja siis peame meie RMK käest küsima või vastuseid otsima.“ (H)

„Väga oluline on elanikkonnale ja maaomanikele suunatud teavitustöö – ükski hunt ei ole nii hirmus päevavalgel, kui ta on seda öösel, kui teda ei näe. Inimeste säästmiseks on vajalik neid ümbritsevas metsas toimuvast varakult teadvustada.“ (U)

„Et see info oleks hea. Et näiteks et me alustame järgmisel nädalal selles piirkonnas metsaraiega. Siis saaks naabreid informeerida ja ka meie oleksime teadlikud, saame inimesele telefoni teel öelda, et RMK on tellinud sinna raie ja teostab seda.“ (B)

Peamised infokanalid, mida KOVid kasutavad elanike informeerimiseks, on valla koduleht, valla ajaleht ning väga paljudel juhtudel on KOVidel olemas ka Facebook'i konto, mida aktiivselt kasutatakse. Veel mainiti, et on olemas kohalike elanike maililistid ning mõnedes omavalitsustes toimib edukalt **infovahetus külavanemate vahendusel**. Need on põhilised kanalid, mida KOVid saaksid kasutada ning suurem osa KOVe oleksid meeleldi ka valmis elanikele nende kaudu raiete kohta infot edastama. **Avalike arutelude vajalikkuse osas metsamajandamise teemal ei olnud ühist seisukohta**, samas kui see vajadus peaks tekkima,

siis olid kõik KOVID valmis pakkuma arutelude jaoks tasuta ruume. Leiti, et vajadus arutelude järele võib tekkida siis, kui mõne asula külje all võetakse ette lageraie ja see puudutab mingit hulka inimesi otseselt. Siis oldaks asjast huvitatud, tuldaks kohale ja avalik arutelu võiks täita oma otstarvet. Muuhulgas tehti ka üks väga konkreetne ettepanek informeerimise parandamiseks. See oleks analoogne Euroopa Liidu toetusel tehtavate suuremate töödega, mil on kohustuslik tegevusest teada anda suure infoplakatiga:

„Kas lageraiuja ei võiks panna tee äärde sildi üles, et lugupeetud kodanikud, järgmine aasta maist augustini toimub siin lageraie, palun kõik oma pahameel varakult välja valada /.../. Miks ei võiks olla /.../ enne lageraie tegemist silt üleval: siin toimub sellest päevast selleni lageraie, miks lageraie toimub, selgitatakse teile sellel ja sellel päeval. /.../ Et oleks silt üleval enne, kui lageraie tegema hakatakse. Et ei oleks nii, et miks te ei rääkinud või ei öelnud. Ja siis inimesed kohe näevad, kus see tulema hakkab. ... ja siit edasi, et kui suures osas on ju teada, millise rahulolematusega inimene sinna tuleb, siis võiks olla ette valmistatud keegi, et pean vastama talle nende ja nende asjade kohta. Et oskan selgitada ja maha rahustada.“ (D)

Osad KOVi esindajad leidsid, et RMK ja KOVIDe vahelist suhtlust aitaks parandada ka see, kui kord aastas võetakse KOVIDe juhid kokku ja jagatakse infot ja räägitakse lahti, et kus ja mida on plaanis järgmisel aastal teha. Samuti leiti, et metsamajanduse alase teadmise laiemaks levikuks ja üleüldise teadlikkuse tõstmise eesmärgil võiks RMK esindaja, nt kohalik metsaülem kord aastas valla lehes vastaval teemal sõna võtta.

MUUTMISVAJADUSED RMK METSAMAJANDAMISE PRAKTIKAS

Lisaks kommunikatsiooni parandamisele RMK ja KOVIDe vahel nägid KOVIDe esindajad vajadusi ka mitmeteks teisteks muutusteks RMK tänases tegutsemispraktikaks. Ette antud valikvastuste seas, mis hõlmas nii lageraie ajas ja ruumis hajutamist, sotsiaalsete ja rekreatiivsete kaitsekategooriate loomist, erivanuseliste puistute kujundamist, kõvalehtpuuliikide kasvatamist asulate lähikümbruses, eelisostuõiguse andmist huvitatud osapooltele metsa säilitamise eesmärgil jmt, peeti kolmeks kõige olulisemaks järgmisi tegevusi: erivanuseliste puistute kujundamist asulate lähikümbruses, sotsiaalsete ja rekreatiivsete kaitsekategooriate loomist ning huvitatud osapooltele eelisostu- või raieõiguse andmist metsa säilitamise eesmärgil. Tsiteerides:

„[Sotsiaalsete, rekreatiivsete kaitsekategooriate loomine] – see on iseenesest mõistetav, neid võiks olla; kuskil peab saama ka marju korjata ja käia.“ (D)

"[Erivanuseliste puistute kujundamine asulate lähikümbruses] – [see on] töö- ja ajamahuks ja kallid ka, aga samas miks mitte, hoiaks mõnes kohas tulised vaidlused ära.“ (F)

6.3 TRÜKIMEEDIAS ENIM ESILETOOMIST LEIDNUD LAGERAIETEGA SEONDUVATE KONFLIKTIDE ENNETAMISE JA LAHENDAMISE VÕIMALUSED

Trükimeedia kontentanalüüsi (vt ka ptk 4.2) tulemuseks oli, et praeguse metsamajandamise praktika muutmisvajadust toodi esile kahes kolmandikus metsamajandamise teemat käsitletud artiklis (46 artiklis). Muutmisvajaduse intensiivsuse (kõrge versus madal) eripärasus artiklites siiski selgelt ei eristu, mistõttu jätame sellele ühese hinnangu andmata.

Metsamajandamise praktika muutmisvõimalustest räägiti 23 ehk enam kui kolmandikus artiklitest. Enamjaolt on muutmisvõimalusi käsitletud kohaliku levikuga ajalehtedes ja eeskätt konkreetsete konfliktijuhtumite kirjeldamise juures. Välja toodud muutmisvõimaluste spekter oli pigem lai, s.t puudutades nii muudatuste tegemist seadusandluses kui nende rakendamises, samuti tegutsemispraktikate (nt infojagamise) muutmist kui ka raiespetsiifilisi muudatusettepanekuid. Ülekaalukalt nähti võimalusi seadusandluse muutmises, aga ka selle paremas rakendamises. Konkreetse võimaluse osas räägiti artiklites enim puhvertsoonide rajamise vajadusest (asulate ümber).

Alljärgnevalt toome välja metsamajandamise praktika muutmise võimalused, mida mainiti mitmetes artiklites:

- Suurendada kohaliku omavalituse tasandi rolli metsamajandamises, aga ka ajendada kohalike omavalitsusi neile antud võimaluste enamaks rakendamiseks üldplaneeringuid kasutades – mille osas pakuti välja näiteks: a) piirangute seadmist üldplaneeringutes raiemahtude suurusele ja vanusele, b) metsade sihtotstarbe muutmist planeeringute abil ja alevite/külade ümbrusesse puhkemetsade rajamist jt;
- Juurutada (seadustada) teist tüüpi raievõtteid kodude ja suvilate läheduses ja/või keelustada lageraie nende ümbruses;
- Rajada puhvertsoone kodude, maakodude ja rekreatiivsete alade ümber – jätta alles kaitseriba või anda võimalus see soovi korral elanikel teatud kompensatsiooni abil omandada;
- Kehtestada piirangud puhkealadel asuvate metsade majandamiseks;
- Nõuda eelnevate läbirääkimiste praktika juurutamist kohalike elanikega, enne kui nende kodu kõrvale planeeritakse lageraie;
- Koondada säilikpuud kodude, puhkealade jne kinnistute poolsesse serva.

Konkreetsete konfliktijuhtumite kontekstis (vt lähemalt nende kirjeldusi ptk 4.2) räägiti artiklites lahendusvõimalustest enim kolme juhtumi puhul. Nendeks olid Mustjõe kõrtsitalu ümbruses toimunud lageraie, Kolga alevikus ja selle ümbruses aset leidnud lageraie ning männikute raiumine Kauksi puhkelalal. Nende konfliktijuhtumitega seoses räägiti artiklites järgmistest muudatusvõimalustest, -ettepanekutest:

- Rakendada aktiivsemalt KOVi võimalusi lageraiele piiranguid seada. KOV peaks aktiivsemalt kasutama talle antud seadusjärgseid hoobasid, muuhulgas peaks

koostama väärtuslike maastike hoolduskavad, siis oleks RMKI kohustus elanikke teavitada;

- Määratleda (planeeringute kaudu) asula ümber olevad metsad puhkemetsaks/parkmetsaks ja arvata välja aktiivsest majandamisest; kehtestada seadusega puhvertsoon asulate, maakodude ja turismitalude ümber. Selle osas väljendasid RMK esindajad arusaama, et turvatsoonide kehtestamine ei ole reaalne, kuna asulate ümber paikneb väga palju metsa;
- Teostada (lage)raie viisil, et säilikpuud oleks koondatud erakinnistu poolsesse serva ja/või alles oleks jäetud järelkasvu puude grupid;
- Taotleda asulate ümber olevate metsade üleandmist või müümist vallale; ja/või ühismetsade loomist;
- Järgida head metsamajandamise tava, mille kohaselt talude ja külade juurest ei tehta lageraiet elanike nõusolekuta – nõuda eelnevaid läbirääkimisi elanikega, enne kui nende kodu kõrvale planeeritakse lageraie. Võimalusel jätta alles kaitseriba või anda võimalus see soovi korral elanikel teatud kompensatsiooni abil omandada või anda asjaosalistel võimalus võtta RMKlt maatükk rendile;
- Tõsta vajadusel teatud sensitiivsetes kohtades puistute raievanust;
- Arvestada senisest enam kohalike elanike huvidega ja teavitada laiemat avalikkust plaanitavatest töödest.

6.4 RMK TEADUSSEMINARI OSALEJATE ARVAMUS KONFLIKTIDE ENNETAMISE JA LAHENDAMISE VÕIMALUSETE KOHTA

Saamaks laiapõhjalisemat ja erinevate osapoolte (teadlased, RMK töötajad, tudengid) nägemusi sisaldavat vahehindangut erinevate võimaluste kohta lageraietega seonduvaid konflikte ennetada ja lahendada, otsustati koguda RMK teadusseminaril osalenute arvamusi. Osalejatele anti loetelu (vt Tabel 9) võimalikest tegevustest, mis võiksid lageraietega seonduvaid konflikte ennetada ja/või leevendada. Loetelu baseerus nii metsanduse ekspertide intervjuude käigus ja kontentanalüüsi tulemusena saadud lahendustel kui ka erialakirjanduses käsitletud võimalustel.

Tabel 9. Kuivõrd oluliseks hindate järgmisi tegevusi, et tulevikus võimalikke lageraietega seotud konflikte ennetada? Andke hinnang tegevuse praktilisele juurutamisele (kas see on lihtne või keerukas), % vastajatest.

Tegevus:	väga oluline	pigem oluline	kokku oluline	pigem ei ole oluline	ei ole oluline	kokku mitte-oluline	Juurutamine lihtne	Juurutamine keerukas
IT lahendid (lageraiete portaal, interaktiivsed teemakaardid 3-5 aasta lageraieplaanidest)	23,2	55,1	78,3	11,6	10,1	21,7	60,3	37,9
alternatiivsete	20,9	55,2	76,1	17,9	6,0	23,9	64,8	31,5

raievõtete kasutamine								
erivanuseliste puistute kujundamine asulate lähiümbruses	19,4	50,7	70,1	19,4	10,4	29,9	33,9	60,7
lageraiete ruumis ja ajas hajutamine	16,7	53,0	69,7	18,2	12,1	30,3	38,9	57,4
puhvertsoonide (rohevööndite) loomine asulate ümber	25,4	43,3	68,7	25,4	6,0	31,3	37,0	57,4
teated kohalikes ajalehtedes	24,6	40,6	65,2	29,0	5,8	34,8	84,5	13,8
kommunikatsioon huvitatud osapooltega e-posti, kirja teel	19,1	44,1	63,2	26,5	10,3	36,8	54,4	42,9
sotsiaalsete, rekreatiivsete kaitsekategooriate loomine ja nende arvestamine üldplaneeringutes	16,2	47,1	63,2	23,5	13,2	36,8	17,9	76,8
raieplaanide väljapanek KOVIDes	5,8	53,6	59,4	29,0	11,6	40,6	75,9	22,4
metsade maastikuline planeerimine (teemaplaneering maakonna tasandil)	29,4	29,4	58,8	23,5	17,6	41,2	21,8	74,5
avalike arutelude korraldamine	19,1	38,2	57,4	32,4	10,3	42,6	47,3	50,9
eraldisepiire järgivate raielankide kasutamine	11,8	42,6	54,4	27,9	17,6	45,6	79,6	14,8
puhvertsoonide loomine vääriselupaikade ümber	14,7	38,2	52,9	22,1	25,0	47,1	48,1	48,1
huvitatud osapooltele eelisostuõiguse andmine	13,6	24,2	37,9	30,3	31,8	62,1	21,8	74,5
RMK organisatsiooni suurem detsentraliseerimine	5,8	31,9	37,7	39,1	23,2	62,3	13,2	83,0
kõvalehtpuuliikide kasvatamine asulate lähiümbruses	4,4	29,4	33,8	38,2	27,9	66,2	25,5	69,1

Küsimusele, kuidas oluliseks hindate teatud tegevusi, et tulevikus võimalikke lageraietega seotud konflikte ennetada, antud vastuste põhjal saab tegevused järjestada vastavalt nende olulisusele järgnevalt: kõige enam hinnati IT lahendite kasutamist (lageraiete portaal,

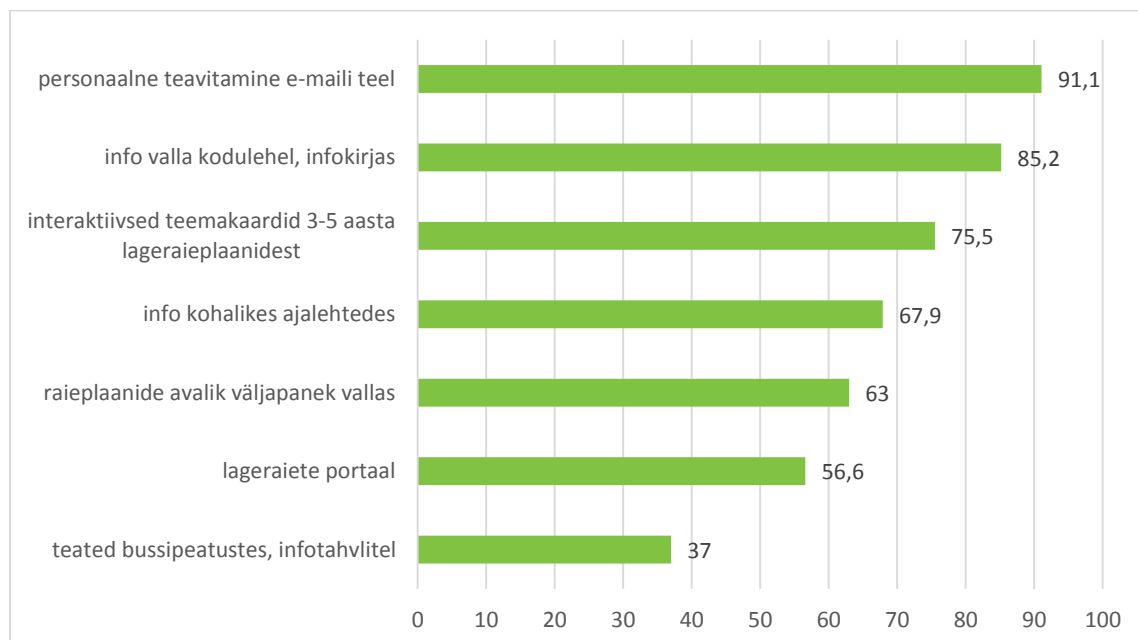
interaktiivsed teemakaardid 3–5 aasta lageraieplaanidest) – 78% vastajatest arvas, et see on kas väga või pigem oluline. Samaväärselt aitaks võimalikke konflikte ennetada alternatiivsete raievõtete kasutamine (nt turberaie, valikraie) – 76%. Enam eelistati veel erivanuseliste puistute kujundamist asulate lähiumbruses (70%), lageraiete ruumis ja ajas hajutamist (70%) ning puhvertsoonide (rohevööndite) loomist asulate ümber (69%).

Hinnates nende võimalike tegevuste juurutamise keerukust (kas see on lihtne või keerukas), siis esimesi kahte kõige enam toetust saanud tegevust (IT lahendid ja alternatiivsete raievõtete kasutamine) on pigem lihtne rakendada (sealjuures arvasid just RMK töötajad teistega võrreldes enam, et juurutamine on lihtne). Teiste tegevuste juurutamist hindasid vastajad mõnevõrra keerukamaks.

6.5 REKREATSIOONI- JA TURISMIFIRMADE NÄGEMUS KONFLIKTIDE ENNETAMISE JA LAHENDAMISE VÕIMALUSTEST

Rekreatsiooni- ja turismiettevõtete seisukohta, kuidas lageraietega seotud konflikte ennetada ja lahendada, iseloomustab sarnaselt KOVide esindajatele, aga ka teadusseminaril osalenute arvamustele keskse märksõnana **kommunikatsiooni tõhustamine**.

Pärides ettevõtjatelt selle kohta, kuidas nad sooviksid plaanitavate raiete kohta infot saada, siis **kõige paremaks ja mugavamaks viisiks oleks info saamine e-maili teel** (vt joonis 8).

Joonis 8. Kuidas tahaksite edaspidi infot plaanitavatest raietest saada? (% vastanutest)

Hea lahendusena märgiti ka infot valla kodulehel või infokirjas ning väga suurele osale oleks abiks ka interaktiivsed teemakaardid 3–5 aasta raieplaanidest. Sobiks ka teised võimalused: nii kohalike ajalehtede kaudu teavitamine kui raieplaanide avalik väljapanek

vallas või lageraiete portaal. Enamuste arvates on oma aja ära elanud aga teated bussipeatustes ja infotahvlitel – võib eeldada, et enamus küsitlustele vastanud ettevõtjatest on rohkem autoga kui bussiga sõitjad, mistõttu bussipeatusesse niikuinii asja ei ole.

6.6. PEATÜKI PÕHISEISUKOHAD JA JÄRELDUSED

- Lageraiega seotud konfliktide ennetamiseks ja lahendamiseks nägid osapooled mitmeid erinevaid võimalusi. Kuigi pakutud lahenduste spekter osapooliti varieerus, on oluline rõhutada, et üksteisele vastandlikke seisukohti ei olnud;
- Esmatähtsaks peeti osapoolte vahelise suhtluse parandamist, mida tõid esile nii metsanduse eksperdid, KOVide esindajad, rekreatsiooni- ja turismifirmade omanikud kui ka RMK teadusseminaril osalenud. Kommunikatsiooni parandamise all peeti silmas nii suhtluskanalite mitmekesistamist – nagu näiteks erinevate kanalite kasutamist raieplaanidest teavitamisel, lageraiete portaali juurutamist jne – kui ka senisest kaasavamast suhtlemisest, mis tähendab läbirääkimiste kasutamist pelga informeerimise asemel;
- Kommunikatsioonikanalite eelistused peegeldavad kaasaegse e-ühiskonna süvenemise trendi. Infot (lageraiete plaanide kohta) eelistatakse saada elektroonselt, samas ka suunitletult ja personaalselt. Infojagamise platvormidest peetakse lugu portaalidest, sotsiaalmeediast; samuti tähtsustatakse heal tasemel visualiseeritust ja interaktiivsust (nt info jagamist koos kaardimaterjalidega). Sellest tulenevalt on põhjust arvata, et tulevikus on mõttekas liikuda järjest personaalsema teavitamise suunas;
- Küllalt tähtsaks peeti ka lageraietega tekkivat visuaalset külge. Sellega seonduvad ettepanekud, mis puudutasid lageraiete ajas ja ruumis suuremat hajutamist, erinevat tüüpi raievõtete rakendamist, rohkemate säilikuude jätmist, kõvalehtpuuliikide rohkemat kasvatamist võimalikes nn sensitiivsetes kohtades;
- Kommunikatsiooni parandamises etendavad võtmetähtsat rolli kohalikud omavalitsused, kes sagedastel juhtudel osutuvad keskseks vahelülis RMK ja kohaliku elaniku, aga ka ettevõtja vahelises kommunikatsioonis. Küsimuste korral pöörduvad elanik ja ettevõtja esimeses järjekorras just oma omavalitsusüksuse poole. Sestap on oluline, et KOVid omaksid nende üksuse piires toimuva metsamajandamise tegevuse kohta kvaliteetset infot ning et see oleks neile hästi ja piisavalt varakult ette teada;
- Kommunikatsiooni tõhususe ja süsteemsuse seisukohalt on aga oluline rõhutada, et erinevate osapoolte rolli suhtlemises peab edaspidi tervikuna tõusma. KOVid, aga ka kohalikud elanikud ja ettevõtjad peaksid võtma senisest aktiivsema hoiaku ja näitama kõrgemat huvi metsamajandamise küsimuste vastu, mis ühtlasi aitab ennetada võimalikke konflikte. Üks võimalusi osapoolte vahelise kommunikatsiooni käivitamiseks on kaardistada koostööna (sh KOV, kogukonnad, Maavalla Koda jt) nn

tundlikud piirkonnad, kus lageraie vajaks alternatiivi või vähemasti erinevat tüüpi lähenemist.

7. METOODIKA LAGERAIETE MÕJU HINDAMISEKS JA KONFLIKTIDE ENNETAMISEKS, ARVESTADES SOTSIAALSEID, MAJANDUSLIKKE JA ÖKOLOOGILISI ASPEKTE

Metoodika peamiseks eesmärgiks on välja selgitada alad/olukorrad, kus esineb lageraiete teostamisel konflikti tekkimise oht ja pakkuda välja lahendusvariandid konfliktide tekkimise ennetamiseks. Metoodika on välja töötatud põhinedes eelnevatele uurimistöö tulemustele (kontentanalüüs, intervjuud, küsitlused).

Käesolev metoodika on mõeldud rakendamiseks raieküpsel metsaeraldistel, mis ei paikne kaitsealal, kus ei ole kaitsealuseid objekte, kaitsealuseid liike ega püsielupaiku. Metsaeraldiste puhul, millele ei kohaldu eelnevalt väljatoodud tingimusi, on oluline hinnata nendel teostatava lageraide ökoloogiliste, sotsiaal-majanduslike ja kultuuriliste tegurite mõju. Metoodikat saab rakendada GIS tarkvaraga, millega on võimalik erinevaid andmeid/andmekihte analüüsida ja visualiseerida (nt MapInfo).

Metoodika rakendamise üheks suureks eelduseks on erinevate osapoolte vaheline koostöövalmidus (eelkõige RMK ja KOV, kuid lisaks ka Keskkonnaamet, Muinsuskaitseamet, kohalik kogukond ja teised asjast huvitatud osapooled).

Hindamismetoodika rakendamine koosneb järgnevatest etappidest (vt Joonis 9):

- Võimalike konfliktalade määramiseks vajalike infosisendite leidmine.
- Võimalike konfliktalade määramine vastavalt välja töötatud otsuste puule.
- Lähtuvalt konfliktalade määramise tulemustest edasise tegevuskava rakendamine.

Joonis 9. Metoodika rakendamise etapid.

7.1 VAJALIKUD INFOSISENDID

Väljatöötatud metoodika rakendamise eelduseks on vajalik luua teatav infokogum, mille kaudu on võimalik potentsiaalseid konfliktalasid määratleda. Sellel puhul saab suuresti tugineda juba olemas olevale infole erinevatest andmebaasidest (EELIS; Metsaregister; Maa-ameti andmed ja kaardid), kuid tuleb luua ka täiendav infosisend.

Metsaregister ja RMK andmebaasid

Tegurite hindamiseks on vajalik vaadelda viie aasta planeeritavaid raiekavasid.

Kartograafilise info allikad

Ökoloogiliste ja kultuuriliste tegurite põhjal võimalike konfliktalade määratlemiseks on vajalik vaadelda erinevate andmebaaside kaardikihte:

Infosisend	Vajalik info
EELIS	VEP-de asukohainfo
	Allikate asukohainfo
	RMK pärandkultuuri objektide info
Maa-amet	KPOIS – Kitsendusi põhjendavate objektide infosüsteem (veekogude kalda piiranguvööndid)
	Kultuurimälestiste kaardikiht

Avaliku infosisendi võimalik juurutamine

Sotsiaal-majanduslike ja kultuuriliste tegurite põhjal võimalike konfliktalade määratlemiseks on vajalik luua avalik infosisendi kanal. Avaliku infokanali juurutamine annab võimaluse osapoolte (RMK, KOV, Maavallakoda) vaheliseks kommunikatsiooni pidamiseks. Infokanali eesmärgiks on siduda erinevate osapoolte hallatavat informatsiooni (nt RMK raiekavad, KOVi planeeringute jm vajalik info). Avaliku infokanali loomine ja haldamine peab jääma RMK vastutusalasse.

Infokanalit on võimalik luua näiteks *Google Maps API (Application programming interface)* tasuta kättesaadavale platvormile. Info sisestamiseks on mitmeid võimalusi. Näiteks:

- Kõigil huvitatud osapooltel on avalik ligipääs kaardile ning neil on võimalik olulist infot kaardile *online* süsteemis sisestada. Antud võimaluse puhul võivad tekkida erinevad turvalisusega seotud ohud.
- Huvitatud osapooltel on võimalik sisestada oluline info kaardile ning edastada see RMK-le, kes seejärel uuendab ühtset andmebaasi saadud infoga.

Maavalla Koda

Kultuuriliste tegurite põhjal potentsiaalsete konfliktalade määratlemiseks ja kultuurilooliste objektide asukohtade täpsustamiseks on vajalik teha koostööd Maavalla Kojaga.

7.2 OTSUSTE PUU STRUKTUUR

Potentsiaalsete konfliktalade määratlemiseks kasutatakse otsuste puud. Otsuste puu rakendamisel jaotatakse mõjutegurid kolmeks kategooriaks: ökoloogilised-, sotsiaal-majanduslikud- ja kultuurilised tegurid (vt Joonis 10). Kolm mõjutegurite kategooriat on omakorda jaotatud alateemadeks. Võimalike konfliktalade määratlemiseks raieküpsedel metsaeraldistel (metsaregistri eraldiste põhiselt) tuleb läbi vaadelda kõik kolm võimalike tegurite kategooriat. Järgnevalt tuuakse välja iga kategooria alateemade liigitus.

ÖKOLOOGILISED TEGURID

Ökoloogiliste tegurite puhul tuvastatakse:

- 1.1 kas metsaeraldisel või selle läheduses on vääriselupaik?
- 1.2 kas metsaeraldisel või selle läheduses on ranna- või kaldatsoon?
- 1.3 kas metsaeraldisel või selle läheduses on allikas?

Vajalikud infosendid ökoloogiliste tegurite hindamiseks:

- Metsaseadusele vastavad vääriselupaigad (EELIS-e VEP kaardikiht)
- Ranna või kalda piiranguvööndid (EELIS-e kaardikihid „Vooluvesi_kaldapv“, „meri_kaldapv“ ja „jarv_kaldapv“ / KPOIS)
- Allikad ja allikate kaldapiiranguvööndid (EELIS-e allikate kaardikiht ja kaardikiht „allikad_kaldapv“)

SOTSIAAL-MAJANDUSLIKUD TEGURID

Sotsiaal-majanduslike tegurite puhul tuvastatakse:

- 2.1 kas metsaeraldisel või selle läheduses on tiheasustusala?
- 2.2 kas metsaeraldisel või selle läheduses on mõni avalikku funktsiooni kandev asutus (lasteaed, kool, rahvamaja, selts, vanadekodu, kirik)?
- 2.3 kas metsaeraldisel või selle läheduses on puhkeala?
- 2.4 kas metsaeraldisel või selle läheduses on avalik supluskoht/supelrand?
- 2.5 kas metsaeraldisel või selle läheduses on turismi, rekreatsiooniga tegelev ettevõtte?
- 2.6 kas metsaeraldisel või selle läheduses on planeeringuga väärtustatud ala (väärtuslik maastik, jm väärtustatud ala)?

Vajalikud infosendid sotsiaal-majanduslike tegurite hindamiseks:

- Tiheasustusala, avalikku funktsiooni kandvad asutused, puhkeala, avalik supluskoht/supelrand, turismi ja/või rekreatsiooniga tegelevate ettevõtete asukoht, planeeringuga väärtustatud alad (Avalik infosend KOV-i poolsete andmetega)

KULTUURILISED TEGURID

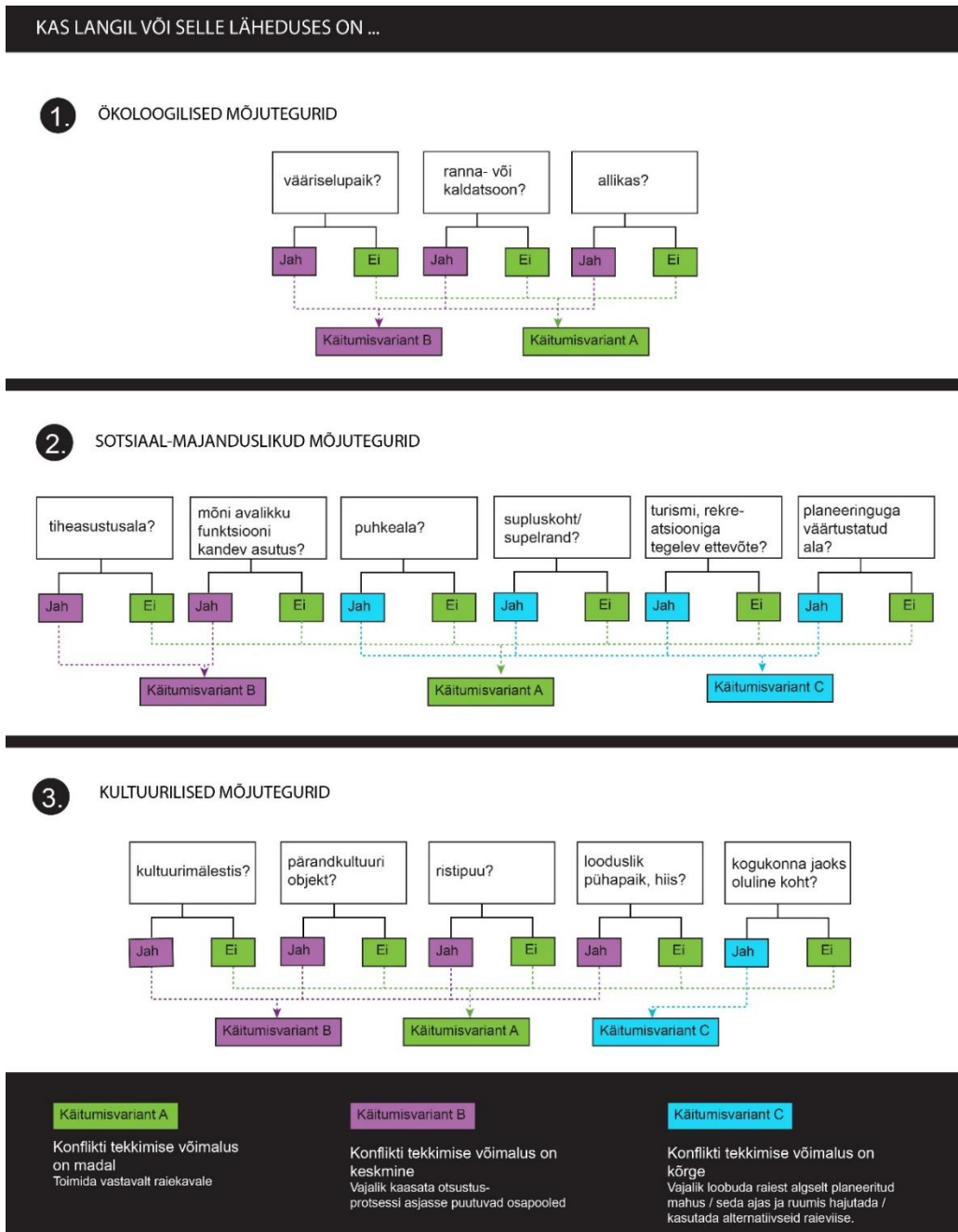
Kultuuriliste tegurite puhul tuvastatakse:

- 3.1 kas metsaeraldisel või selle läheduses on kultuurimälestis?
- 3.2 kas metsaeraldisel või selle läheduses on pärandkultuuri objekt?
- 3.3 kas metsaeraldisel või selle läheduses on ristipuu?
- 3.4 kas metsaeraldisel või selle läheduses on looduslik pühapaik, hiis?
- 3.5 kas metsaeraldisel või selle läheduses on kogukonna jaoks oluline koht (kokkutuleku koht, kiigeplats, külaplats)?

Vajalikud infosendid kultuuriliste tegurite hindamiseks:

- Muinsuskaitse amet kultuurimälestiste kaardikiht; Maa-ameti kultuurimälestiste kaardikiht (kultuurimälestised)
- Pärandkultuuri objekt (EELIS-e kaardikihis "PK_obj_metsas")

- Ristipuu (KOV)
- Looduslik pühapaik, hiis (Maavalla Koda)
- Kogukonna jaoks oluline koht (Avalik infosend KOV-i poolsete andmetega)

Joonis 10. Võimalike konfliktsete metsaeraldiste määramiseks kasutatava otsuste puu struktuur

7.3 VÕIMALIKE KONFLIKTSETE METSAERALDISTE TUVASTAMISE PROTSEDUUR JA SELLE RAKENDAMINE

Potentsiaalsete konfliktsete metsaeraldiste tuvastamine toimub geoinfosüsteemis (nt MapInfo või ArcGIS), mis võimaldab ühildada ja kõrvutada erinevaid vajalikke andmekihte (infosisendeid). Analüüsi tegemisel rakendatakse lähtevalimil erinevatest allikatest pärinevate teemakohaste geoinfo andmestikke kattuvuste päringuid ning väljaselekteeritud potentsiaalselt konfliktset alad koondatakse ühte kaardikihti.

Vastavalt otsuste puu struktuurile analüüsitakse erinevate alateemade kaupa kogu vaadeldava ala raieküpsed metsaeraldised (va looduskaitsealused metsaeraldised). Iga alateema puhul on punktobjektina või alana tähistatud elementidele genereeritud vastavalt seaduses määratud puhverala (piiranguvöönd) või töörühma poolt määratud laiusega puhverala.

Puhveralade jaotus vastavalt tegurite liigile on järgnev:

- Ökoloogiliste tegurite põhjal võimalike konfliktalade määratlemiseks luuakse 50 meetri laiune puhvertsoon allikate ümbruses. Ranna- ja kaldatsoonid ning vääriselupaikade puhul lähtutakse piirangute kaardikihtidel olemasolevatest puhvertsoonide laiustest;
- Sotsiaal-majanduslike tegurite põhjal võimalike konfliktalade määratlemiseks luuakse 100 meetri laiune puhvertsoon järgnevate määratletud alateemade puhul: tiheasustusalad; puhkealad; supluskohad /supelrannad; turismi ja rekreatsiooni ettevõtted; avalikku funktsiooni kandvad asutused;
- Kultuuriliste tegurite põhjal võimalike konfliktalade määratlemiseks luuakse 50 meetri laiune puhvertsoon iga määratletud alateema puhul (kultuurimälestised; pärandkultuuri objektid; ristipuud; looduslikud pühapaigad ja hiied; kogukonna jaoks olulised kohad).

Võimalike konfliktkohtade tuvastamisel lähtutakse omavalitsuse piiridest. Sellest tulenevalt käsitletakse vaadeldava ala puhul kõiki haldusalasse jäävaid metsaeraldiseid, sh ka piiriüleseid metsaeraldiseid, mis mingi osana jäävad alasse, lähtevalimi osana. Juhul, kui raieküpsed metsaeraldised kattuvad alateema analüüsides mingi objektiga (sh selle puhveralaga), hoolimata kattuva ala ulatusest, tuleb edasi tegutseda vastavalt määratletud käitumisvariandile. Raieküpsed metsaeraldised käsitlemisel lähtutakse kaardianalüüsides järgselt kolmest erinevast käitumisvariandist, mille abil on võimalik ennetada või vähendada konfliktide tekkimise võimalust. Käitumisvariandid on määratletud ökoloogilise-, sotsiaal-majandusliku- ja kultuurilise mõjuteguri alateemade puhul eraldi, sõltuvalt hinnatavast konflikti tekkimise võimaluse ohust. Sellest tulenevalt määratakse GIS analüüsi põhjal omavalitsuses iga metsaeraldise puhul üks järgnevatest käitumisvariantidest ning järgitakse vastava käitumisvariandi protseduuri:

Käitumisvariant A - Lageraiel puuduvad olulised kaasnevad ökoloogiliste, sotsiaal-majanduslike ja/või kultuuriliste tegurite poolsed mõjud. Konflikti tekkimise võimalus on madal. Toimida võib vastavalt plaanitud raiekavale.

Käitumisvariant B - Lageraiega võivad kaasneda ökoloogiliste, sotsiaal-majanduslike ja/või kultuuriliste tegurite poolsed mõjud. Konflikti tekkimise võimalus on keskmine. Sellest tulenevalt on vajalik otsustusprotsessi kaasata asjasse puutuvad osapooled. Osapooled täpsustatakse iga kategooria alateema puhul eraldi.

Ökoloogiliste potentsiaalsete konfliktalade puhul kaasatakse järgnevaid osapooli:

- Vääriselupaikade, ranna- või kaldatsoonis asuvate metsaeraldiste ja allikate ääres asuvate metsaeraldiste puhul tuleb kaasata otsustusprotsessi Keskkonnaamet.

Sotsiaal-majanduslike potentsiaalsete konfliktalade puhul kaasatakse järgnevaid osapooli:

- Tiheasustusala läheduses asuvate metsaeraldiste puhul tuleb kaasata otsustusprotsessi kohalik kogukond läbi kohaliku omavalitsuse;
- Avaliku funktsiooni kandva asutuse läheduses asuvate metsaeraldiste puhul tuleb otsustusprotsessi kaasata kohalik kogukond;
- Turismi, rekreatsiooniga tegeleva ettevõtte läheduses paiknevate metsaeraldise puhul tuleb otsustusprotsessi kaasata vastava ettevõtte esindaja.

Kultuuriliste potentsiaalsete konfliktalade puhul kaasatakse järgnevaid osapooli:

- Kultuurimälestiste läheduses asuvate metsaeraldiste puhul tuleb kaasata otsustusprotsessi Muinsuskaitseamet;
- Pärandkultuuriobjektide läheduses asuvate metsaeraldiste puhul tuleb kaasata otsustusprotsessi kohalik kogukond läbi kohaliku omavalitsuse;
- Ristipuude läheduses asuvate metsaeraldiste puhul tuleb kaasata otsustusprotsessi kohalik kogukond läbi kohaliku omavalitsuse;
- Loodusliku pühapaiga, hiie läheduses asuvate metsaeraldiste puhul tuleb kaasata otsustusprotsessi Maavalla Koda;
- Kogukonna jaoks olulise koha läheduses asuvate metsaeraldiste puhul tuleb kaasata otsustusprotsessi kohalik kogukond läbi kohaliku omavalitsuse.

Erinevate osapoolte kaasamise eesmärgiks on välja selgitada need metsaeraldised, kus planeeritud raiete teostamine ei ole huvipooltele probleemiks; kui ka need metsaeraldised, kus huvipooled ei sooviks näha lageraiete teostamist. Lõplik otsustuse tegemine lähtuvalt kaasamise tulemustest jääb RMK-le.

Käitumisvariant C - Lageraiega kaasnevad olulised sotsiaal-majanduslike ja/või kultuuriliste tegurite mõjud. Konflikti tekkimise võimalus on kõrge. Sellest tulenevalt on vajalik loobuda algselt planeeritud lageraiest kavandatud mahus, ja/või seda ajas ja ruumis hajutada, ja/või kasutada lageraiele alternatiivseid raieviise. Eelnevatest valikutest sobiva tegevuse valimine

sõltub konkreetsest metsaeraldise ja selle asukohast tingitud eripäradest. Vajadusel võib RMK kaasata otsustusprotsessi ka asjast huvitatud osapooli (KOV koos kohaliku kogukonnaga), tagamaks kõiki osapooli rahuldava otsuseni jõudmist.

Määratud käitumisvariandi protseduuri rakendamine loob eelduse võimalike konfliktide realiseerumise vältimiseks. Juhul, kui metsaeraldis kattub GIS analüüsis mitme erineva alateema mõjualaga, millele on määratletud:

- sama astmega käitumisvariandid (B ja B; C ja C), siis tegurite mõjusid ei summeerita, kuid arvestatakse võimalusega, et kaasama peab otsustusprotsessi erinevaid osapooli, vastavalt ette määratud kaasatavate osapoolte loetelust.
- erineva astmega käitumisvariandid (B ja C), siis rakendatakse alati kõrgema konflikti võimalusega käitumisvarianti (C).

Metoodika toimimise üheks eelduseks on erinevate osapoolte vaheline koostöövalmidus, seda nii vajalike infosisendite andmisel kui ka hilisematel kaasamisprotsessidel. Ilma kõigi vajalike infosisenditeta ei ole võimalik otsuste puud täies mahus rakendada, mille tõttu võivad mõned võimalikud konfliktalad tuvastamata jääda. Initsiatiiv koostöö loomiseks erinevate osapooltega peab tulema RMK-lt. Seetõttu on ka oluline RMK poolne valmisolek arvestada huvipoolte arvamuse ja hinnanguga, ning vajadusel valmidus muuta esialgseid raieplane.

8. OTSUSTE PUU METOODIKA TESTIMINE

Otsuste puu metoodika testimise eesmärgiks oli kontrollida metoodika rakendatavust raieküpsete metsaeraldiste hindamisel ning vajadusel saadud tulemuste põhjal metoodika muutmine või täiendamine.

Otsuste puu metoodika testimiseks valiti eelnevalt intervjuueeritud kahekümnest omavalitsusest välja kolm omavalitsust – Saku vald, Iisaku vald ja Aegviidu vald. Testalade valimise puhul lähtuti vajadusest metoodikat testida erinevate tegurite mõjusfääris olevates omavalitsustes. Eelkõige lähtuti järgnevatest kriteeriumitest:

- Omavalitsuse geograafiline asukoht;
- Tiheasustusalade suurus ja asukoht, sh seosed RMK metsaaladega;
- RMK raieküpsete metsaeraldiste hulk ja asukoht;
- Ökoloogiliste ja kultuuriliste väärtuste olemasolu ja asukoht raieküpsete metsaeraldiste suhtes.

Metoodika testimise puhul lähtuti tööruhmale kättesaadavatest andmetest:

- RMK metsaeraldiste andmed metsaregistrist (raieküpsed langid);
- EELIS-e ja Maa-ameti kaardikihid (vääriselupaigad, ranna- ja kaldatsoon, allikad);
- KOV-de üldplaneeringud (tiheasustusalad, puhkealad, supluskohad/supelrannad, planeeringuga väärtustatud alad);
- Regio (Delfi) kaardi andmed (avalikud asutused, turismi- ja rekreatsiooniettevõtted).

Otsuste puu metoodika testimine viidi läbi MapInfo töökeskkonnas, kus kõrvutati omavahel erinevaid olemasolevaid andmekihte ja vajadusel digitaliseeriti algandmeid (nt tiheasustusalad, puhkealad, avalikud asutused jne) andmetöötluseks sobivasse kujule. Metoodika testimisel jäid uurimise alt välja ristipuude, looduslike pühapaikadega ja väärtuslike maastikega seonduv, kuna sellekohane info ei olnud tööruhmale kättesaadav.

8.1 SAKU VALD

TAUSTAINFO

Saku valla pindala on 17045 hektarit. Valla idaosas paikneb Nabala-Tuhala looduskaitseala, mis arvati metoodika testalast välja (lähtudes metoodilise lähenemise esialgsetest printsiipidest). Saku valla 2014 raieküpsete RMK eraldiste arvuks väljaspool kaitsealasiid on 256 eraldist ning pindalaks 415,9 ha.

Ökoloogilise taust:

Valla territooriumil asuvad veekogud:

- Vooluveekogud: Keila jõgi, Vääna jõgi, Järve oja, Hioni oja, Raba oja, Soo oja;
- Järved: Raku järv, Männiku järv, Pumbajärv, Tammemäe järv, Kurtna tiigid;
- Allikad puuduvad.

Saku valla territooriumil asub 18 VEP ala.

Sotsiaalmajanduslik taust:

Majutuskohtade ja avalike hoonete (koolid, lasteaiad, kirik) info pärineb Regio kaardilt (Delfi).

- Avalikud hooned Saku vallas: Hageri kiriku abikirik, Saku Lasteaed Terake, Saku Gümnaasium, Saku Lasteaed Päikesekild, Kajamaa Kool, Kurtna Kool;
- Majutusasutused Saku vallas: Hotell Salzburg, Hotell Getliin, Saku mõis, Vennastekoguduse palvemaja telkla, Metsanurme küla matkaraja kämping/telkimisplats, Mootorrattamuuseumi puhkemaja, Kurtna külalistemaja, Kurtna peo-ja puhkekeskus, Kurtna hotell;
- Ujumiskohad pärinevad Saku valla üldplaneeringu jooniselt, kus tuvastati üheteistkümne ujumiskoha asukohad.

Kultuuriline taust:

Saku valla üldplaneeringu kaardil on välja toodud seitse Saku valla kogukonna jaoks olulist kohta (kokkutulekukohad).

ÖKOLOOGILISED TEGURID

Ökoloogilise teema otsususte puu kriteeriumite põhjal eristus 40 raieküpset potentsiaalset konflikte tekitavat RMK metsaeraldist:

- 4 eraldist asuvad VEP alal;
- 1 eraldis asub samaaegselt VEP alal ja veekogu kalda piiranguvööndis;
- 32 eraldist asuvad veekogu kalda piiranguvööndis;
- 3 eraldist asuvad samaaegselt kahe veekogu kalda piiranguvööndites.

SOTSIAAL-MAJANDUSLIKUD TEGURID

Sotsiaal-majandusliku teema otsustuste puu kriteeriumite põhjal eristus 100 raieküpset potentsiaalset konflikte tekitavat RMK metsaeraldist:

- 40 eraldist asuvad tiheasustusosalal või selle 100m puhveralas;
- 1 eraldist asub tiheasustusosalal või selle 100m puhveralas ja avaliku hoone (Saku Gümnaasium) 100m puhveralas;
- 1 eraldist asub samaaegselt tiheasustusosalal ja avaliku hoone (Kurtna kool) 100m puhveralas ja puhkealal või selle 100m puhveralas;
- 27 eraldist asuvad samaaegselt tiheasustusosalal või selle 100m puhveralas ja puhkealal või selle 100m puhveralas;
- 1 eraldist asub samaaegselt tiheasustusosalal või selle 100m puhveralas ja puhkealal või selle 100m puhveralas ja ujumiskoha 100m puhveralas;
- 29 eraldist asuvad puhkealal või selle 100m puhveralas;
- 1 eraldist asub samaaegselt puhkealal või selle 100m puhveralas ja ujumiskoha 100m puhveralas.

KULTUURILISED TEGURID

Arvestades 50 m puhverala laiust ei eristunud ühtegi kultuurimälestist, mis kattuks raieküpse langiga. Pärandkultuuriobjektide puhul eristus 7 konfliktset 2014 raieküpset RMK metsaeraldist:

- 6 eraldist asuvad RMK pärandkultuuri objekti 50m puhveralas;
- 1 eraldist asub samaaegselt kahe RMK pärandkultuuri objekti 50m puhveralas.

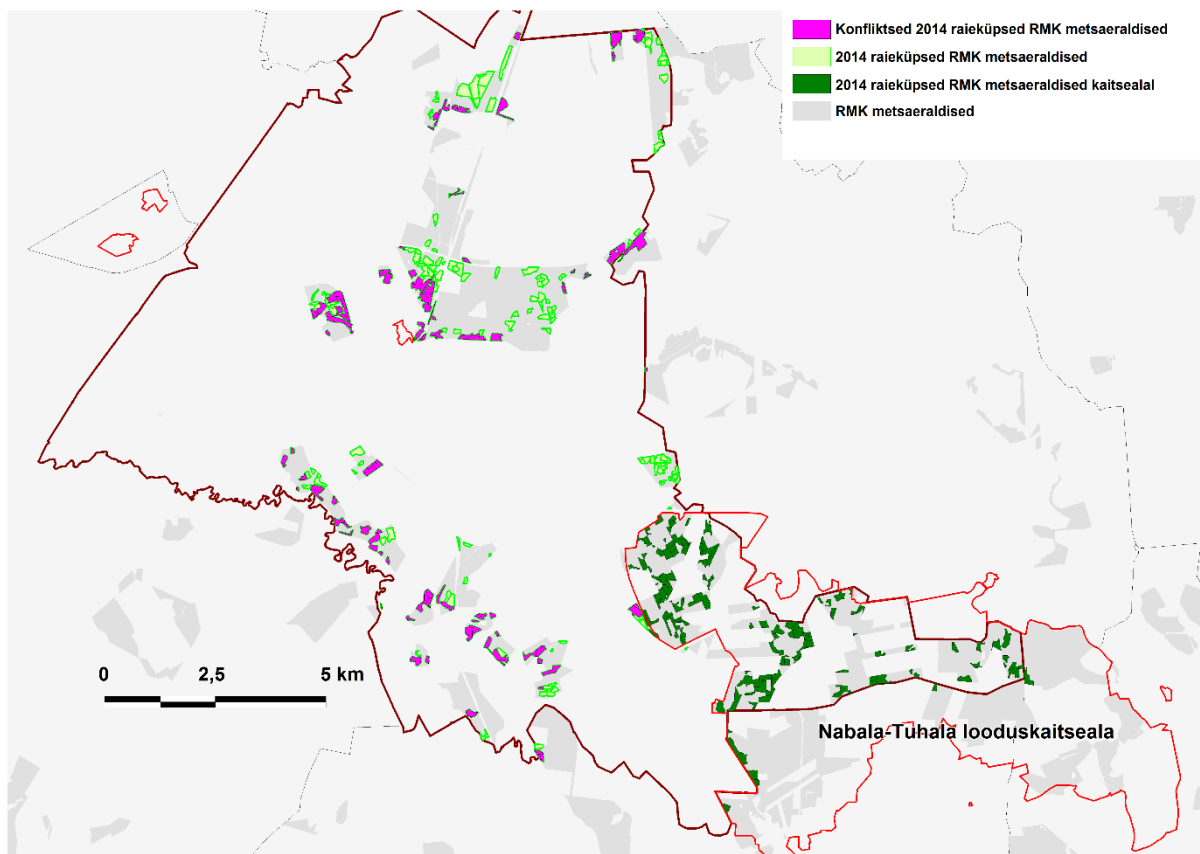
Üldplaneeringu kaardil välja toodud seitsme Saku valla kogukonna jaoks olulise koha (küla kokkutulekute koht, puhver 50m) puhul konflikte RMK 2014 raieküpsete metsaeraldistega ei esinenud.

METOODIKA TESTIMISE TULEMUSTE KOKKUVÕTE SAKU VALLAS

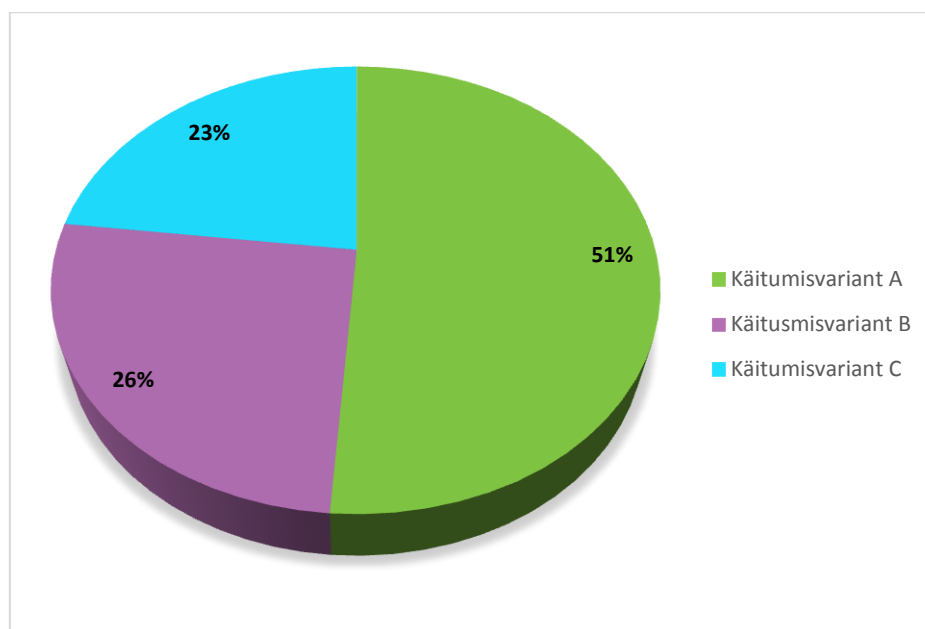
Saku valla 256-st eraldisest on otsuste puude alusel võimalike konfliktsete eraldisena eristunud 125 eraldist¹⁵ (vt Joonis 11). 125 võimalikust konfliktsetest eraldisest on 66 eraldist määratletud Käitumisvariant B-ks ja 59 eraldist Käitumisvariant C-ks (vt Joonis 12; Lisa 5, Tabel 1).

---

¹⁵ Uuringu autorid rõhutavad, et väljavalitud testalade puhul on tegu selliste kohalike omavalitsustega, kus võimalikke konfliktalasid on võrreldes keskmisega oluliselt enam.

Joonis 11. Käitumisvariantide jaotus raieküpsete metsaeraldiste puhul Saku vallas.

Joonis 12. Võimalike konfliktsete raielankide paiknemine Saku vallas

125 konfliktset eraldist (208,3 Ha):

- 3 eraldist asuvad VEP alal (1.1)
- 1 eraldist asub VEP alal ja veekogu kalda piiranguvööndis ja tiheasustusosalal või selle 100m puhveralal ja puhkealal või selle 100m puhveralas ja ujumiskoha 100m puhveralas (1.1 + 1.2 + 2.1 + 2.3 + 2.4)
- 1 eraldist asub VEP alal ja tiheasustusosalal või selle 100m puhveralal (1.1 + 2.1)
- 17 eraldist asuvad veekogude kalda piiranguvööndis (1.2)
- 2 eraldist asuvad veekogu kalda piiranguvööndis ja tiheasustusosalal või selle 100m puhveralal (1.2 + 2.1)
- 7 eraldist asuvad veekogu kalda piiranguvööndis ja tiheasustusosalal või selle 100m puhveralal ja puhkealal või selle 100m puhveralas (1.2 + 2.1 + 2.3)
- 4 eraldist asuvad veekogu kalda piiranguvööndis ja puhkealal või selle 100m puhveralas (1.2 + 2.3)
- 1 eraldist asub veekogu kalda piiranguvööndis ja puhkealal või selle 100m puhveralas ja ujumiskoha puhveralas (1.2 + 2.3 + 2.4)
- 1 eraldist asub veekogu kalda piiranguvööndis ja RMK pärandkultuuri objekti 50m puhveralas (1.2 + 3.2)
- 1 eraldist asub kahe veekogu kalda piiranguvööndites (1.2 x2)
- 2 eraldist asuvad samaaegselt kahe veekogu kalda piiranguvööndites ja tiheasustusosalal või selle 100m puhveralal (1.2 x2 + 2.1)
- 33 eraldist asuvad tiheasustusosalal või selle 100m puhveralal (2.1)
- 1 eraldist asub tiheasustusosalal või selle 100m puhveralal ja avaliku hoone 100m puhveralas (2.1 + 2.2)
- 1 eraldist asub tiheasustusosalal või selle 100m puhveralal ja avaliku hoone 100m puhveralas ja puhkealal või selle 100m puhveralas (2.1 + 2.2 + 2.3)
- 20 eraldist asuvad tiheasustusosalal või selle 100m puhveralal ja puhkealal või selle 100m puhveralas (2.1 + 2.3)
- 1 eraldist asub tiheasustusosalal või selle 100m puhveralal ja RMK pärandkultuuri objekti 50m puhveralas (2.1 + 3.2)
- 1 eraldist asub tiheasustusosalal või selle 100m puhveralal ja samaaegselt kahe RMK pärandkultuuri objekti 50m puhveralas (2.1 + 3.2 x2)
- 24 eraldist asuvad puhkealal või selle 100m puhveralas (2.3)
- 1 eraldist asub puhkealal või selle 100m puhveralas ja RMK pärandkultuuri objekti 50m puhveralas (2.3 + 3.2)
- eraldist asuvad RMK pärandkultuuri objekti 50m puhveralas (3.2)

8.2 IISAKU VALD

TAUSTAINFO

Iisaku valla pindalaks on 25755,5 hektarit. Iisaku valla territooriumile jäävad mitmete lahustükkidega kolm kaitseala: Muraka LKA, Agusalu LKA ja Kivinõmme MKA, mis arvatakse metoodika testalast välja (lähtudes metoodilise lähenemise esialgsetest printsiipidest). Väljaspool kaitsealasid asuvate 2014. aasta raieküpsete eraldiste arvuks on 1681 eraldist ja nende pindalaks on 2390,4 ha.

Ökoloogiline taust:

Valla territooriumil asuvad veekogud:

- Vooluveekogud: Rannapungerja jõgi, Mäetaguse jõgi, Alajõe jõgi, Kauksi oja, Rosseli oja, Kuru oja, Härjaoja, Parvetuskraavi oja, Milloja oja, Imatu oja, Jõemäe oja, Karjamaa oja;
- Järved: Peipsi järv, Võhma järv, Kaarlepa järv, Imatu järv, Armise järv, Jõuga Liivjärv, Jõuga Linajärv, Jõuga Pesujärv;
- Allikad puuduvad.

Iisaku valla territooriumile jääb 31 VEP ala (neist neli on kehtiva lepinguga).

Sotsiaalmajanduslik taust:

Majutuskohtade ja avalike hoonete (kool, lasteaed, kirik) info pärineb Regio kaardilt (Delfi).

- Avalikud hooned Iisaku vallas: Iisaku Gümnaasium, Iisaku Lasteaed Kurekell, Iisaku kirik;
- Majutusasutused Iisaku vallas: Kauksi rannametsa telkimisala, Kauksi puhkeküla, Kauksi telklaager, Peipsi puhkemajad, Kuru rannamaja, Koolitare puhkeküla, Kuru puhkemajad, Kauksi puhkemaja, Vaikla puhkekeskus, Jaanipere kodumajutus, Tagametsa talu puhkemaja, Kotka matkaraja telkimisala.

Ujumiskohad pärinevad Iisaku valla üldplaneeringu jooniselt, kus tuvastati kolme ujumiskoha asukohad.

Kultuuriline taust:

Kogukonna jaoks olulised kohad on kolm üldplaneeringu kaardil küla kokkutulekukohana kaardistatud kohta. Neist üks on Iisaku seltsimaja, mis on samaaegselt ka muinsuskaitsealune kultuurimälestis.

ÖKOLOOGILISED TEGURID

Ökoloogilise puu kriteeriumite põhjal eristus 237 raieküpset võimalikku konflikte tekitavat RMK metsaeraldist:

- 25 eraldist evivad kattumist ühe VEP alaga;
- 1 eraldis kattumist kahe VEP alaga;
- 1 kattumist kolme VEP alaga;

- 6 eraldist kattumist nii VEP alaga kui ka kalda PV-ga;
- 200 eraldist evib kattumist ühe veekogu kalda PV-ga;
- 4 eraldist kahe erineva veekogu kalda PV-ga.

SOTSIAAL-MAJANDUSLIKUD TEGURID

Sotsiaal-majandusliku puu kriteeriumite põhjal eristus 59 raieküpset võimalikku konflikte tekitavat RMK metsaeraldist:

- 17 paiknevad tiheasustusosalal või selle 100m puhveralas;
- 8 paiknevad tiheasustusosalal või selle 100m puhveralas ja samaaegselt puhkealal või selle 100m puhveralas;
- 24 paiknevad puhkealal või selle 100m puhveralas;
- 10 paiknevad puhkealal või selle 100m puhveralas ja samaaegselt asuvad majutusasutuse 100m puhveralas.

KULTUURILISED TEGURID

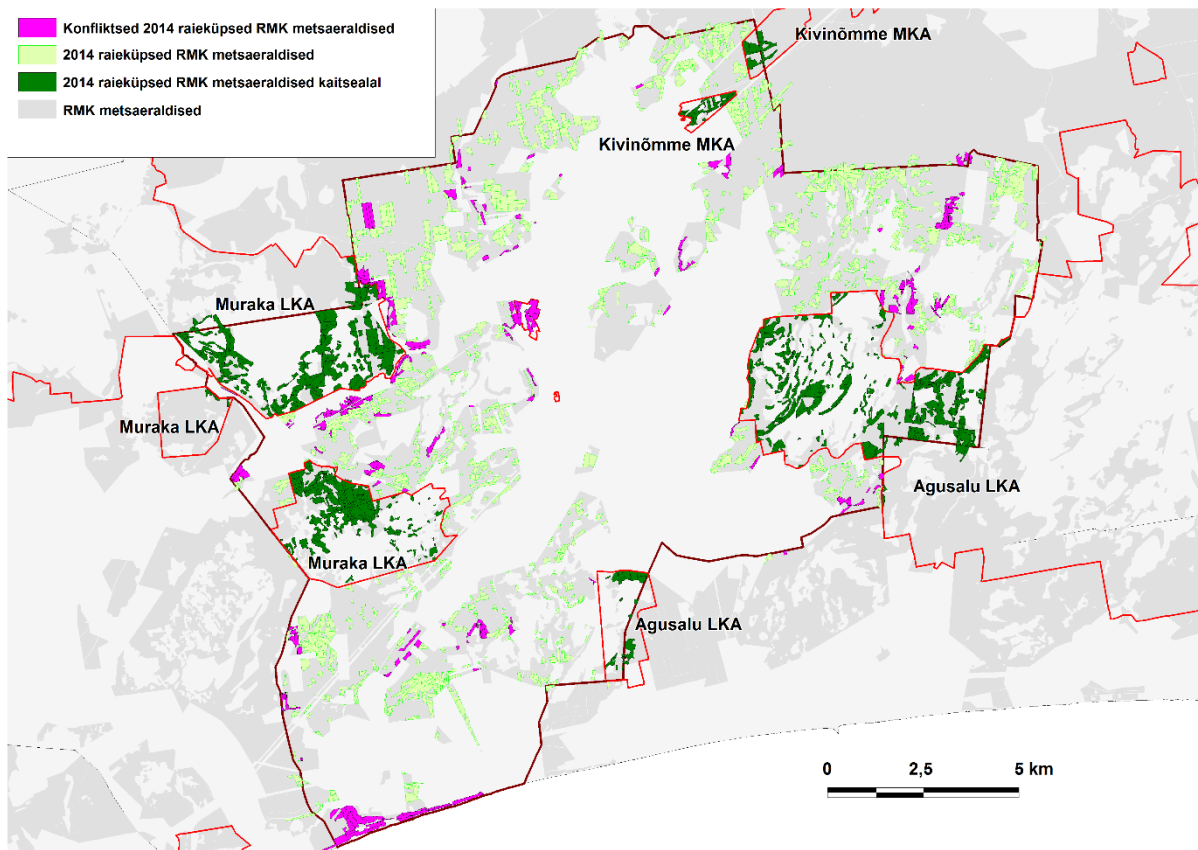
Kultuurilise puu kriteeriumite põhjal eristus 31 raieküpset võimalikku konflikte tekitavat RMK metsaeraldist:

- 3 paiknevad muinsuskaitsealuse kultuurimälestise 50m puhveralas;
- 1 paikneb muinsuskaitsealuse kultuurimälestise 50m puhveralas ja kogukonna jaoks olulise koha 50m puhveralas (kokkutulekukoht);
- 23 paiknevad RMK pärandkultuuri objekti 50m puhveralas;
- 3 paiknevad samaaegselt kahe RMK pärandkultuuri objekti 50m puhveralas;
- 1 paikneb kogukonna jaoks olulise koha 50m puhveralas (kokkutulekukoht).

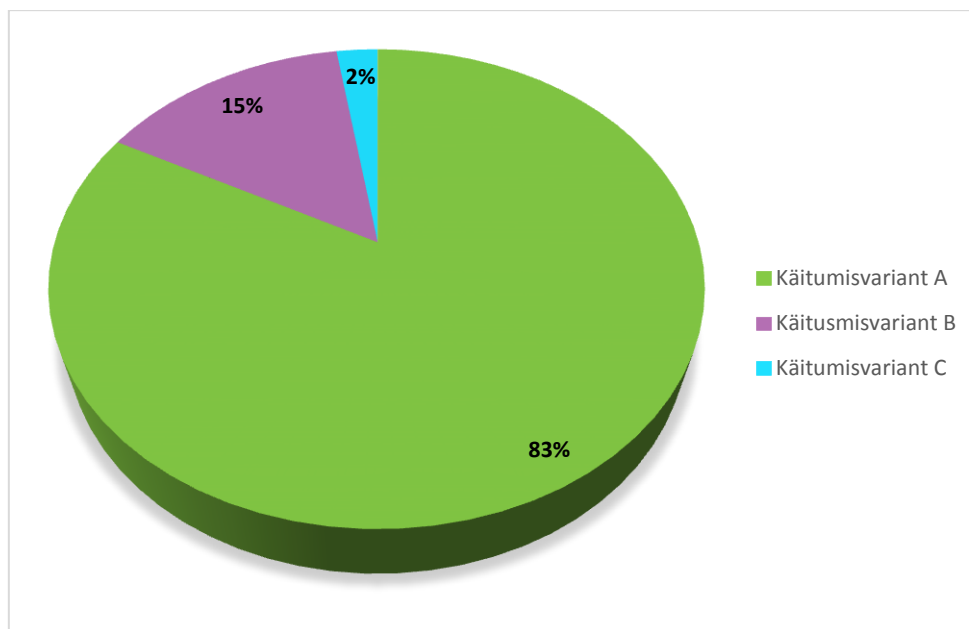
METOODIKA TESTIMISE TULEMUSTE KOKKUVÕTE IISAKU VALLAS

Iisaku valla 1681-st eraldisest on otsuste puude alusel võimaliku konfliktse eraldisena eristunud 288 eraldist (vt Joonis 13). 288-st võimalikust konfliktsest eraldisest on 247 eraldist määratletud Käitumisvariant B-ks ja 41 eraldist Käitumisvariant C-ks (vt Joonis 14; Lisa 5 Tabel 2).

Joonis 13. Võimalike konfliktsete raielankide paiknemine lisaku vallas.

Joonis 14. Käitumisvariantide jaotus raieküpsete metsaeraldiste puhul lisaku vallas.

288 konfliktset eraldist:

- 24 eraldist kattuvad täielikult või osaliselt VEP-ga (1.1)
- 1 eraldis kattub samaaegselt kahe VEP-ga (1.1)
- 1 eraldis kattub samaaegselt kolme VEP-ga (1.1)
- 5 eraldist kattuvad VEP-ga ja veekogu kalda piiranguvööndiga (1.1 + 1.2.)
- 1 eraldis kattub VEP-ga ja veekogu kalda piiranguvööndiga ja asub RMK pärandkultuuri objekti puhveralas (1.1 + 1.2. + 3.2.)
- 1 eraldis kattub VEP-ga ja veekogu kalda piiranguvööndiga ja puhkeala ning selle puhveralaga ja kultuurimälestise puhveralaga (1.1 + 2.1. + 2.3. + 3.1.)
- 171 eraldist asuvad veekogu kalda piiranguvööndis (1.2.)
- 19 eraldist asuvad veekogu kalda piiranguvööndis ja puhkealas või selle puhveralas (1.2. + 2.3.)
- 8 eraldist asuvad veekogu kalda piiranguvööndis ja puhkealas või selle puhveralas ja majutusasutuse 100m puhveralas (1.2. + 2.3. + 2.5.)
- 1 eraldis asub veekogu kalda piiranguvööndis ja puhkealas või selle puhveralas ja kogukonna jaoks olulise koha puhveralas (1.2. + 2.3. + 3.5.)
- 1 eraldis asub veekogu kalda piiranguvööndis ja puhkealas või selle puhveralas ja kogukonna jaoks olulise koha puhveralas (1.2. + 2.3. + 3.5.)
- 1 eraldis asub veekogu kalda piiranguvööndis ja RMK pärandkultuuri objekti puhveralas (1.2. + 3.2.)
- 3 eraldist asuvad samaaegselt kahe veekogu kalda piiranguvööndis ja puhkealas või selle puhveralas (1.2. x2 + 2.3.)
- 1 eraldis asub samaaegselt kahe veekogu kalda piiranguvööndis ja puhkealas või selle puhveralas ja majutusasutuse 100m puhveralas (1.2. x2 + 2.3. + 2.5.)
- 16 eraldist asuvad tiheasustusosalal või selle puhveralal (2.1.)
- 6 eraldist asuvad tiheasustusosalal või selle puhveralal ja puhkealas või selle puhveralas (2.1. + 2.3.)
- 1 eraldis asub tiheasustusosalal või selle puhveralal ja puhkealas või selle puhveralas ja kultuurimälestise puhveralal ja kogukonna jaoks olulise koha puhveralas (2.1. + 2.3. + 3.1. + 3.5.)
- 1 eraldis asub tiheasustusosalal või selle puhveralal ja kultuurimälestise puhveralal (2.1. + 3.1.)
- 1 eraldis asub puhkealas või selle puhveralas (2.3.)
- 1 eraldis asub puhkealas või selle puhveralas ja majutusasutuse 100m puhveralas (2.3. + 2.5.)
- 1 eraldis asub kultuurimälestise puhveralal (3.1.)
- 21 eraldist asuvad RMK pärandkultuuri objekti puhveralas (3.2.)
- 3 eraldist asuvad samaaegselt kahe RMK pärandkultuuri objekti puhveralas (3.2. x2)

8.3 AEGVIIDU VALD

TAUSTAINFO

Aegviidu valla pindala on 1197 hektarit. Suure osa Aegviidu vallast hõlmab Kõrvemaa maastikukaitseala. Kõrvemaa MKA territooriumile jääb Aegviidu valla piires 136 metsaeraldist kogupindalaga 280,4 ha, mis arvatakse metoodika testalast välja (lähtudes metoodilise lähenemise esialgsetest printsiipidest). Aegviidu valla 2014. aasta raieküpsete RMK eraldiste arvuks väljaspool kaitsealasid on 62 eraldist ning pindalaks 280,4 ha.

Ökoloogiline taust:

Valla territooriumil asuvad veekogud:

- Vooluveekogud: Mustjõgi, Jänijõgi;
- Järved: Vahejärv, Nikerjärv, Urbukse järv, Ahvenajärv, Purgatsi järv, Sisalikujärv, Nelijärve Linajärv;
- Allikad puuduvad.

Aegviidu valla territooriumile jääb 4 VEP ala.

Sotsiaalmajanduslik taust:

Majutuskohtade ja avalike hoonete (kool, lasteaed, kirik) info pärineb Regio kaardilt (Delfi).

- Avalikud hooned Aegviidu vallas: Aegviidu kirik, Aegviidu Kool, Aegviidu Lasteaed;
- Majutusasutused Aegviidu vallas: Pohla kodumajutus, Aegviidu puhkebaas, Nikerjärve telkimisala, Nelijärve Puhkekeskus, Pääsu Villa.

Ujumiskohti Aegviidu valla üldplaneeringus välja pole toodud, seega sellekohane info puudub.

Kultuuriline taust:

Aegviidu kogunemiskohtadena kasutati mitte punktobjekte, vaid üldplaneeringus välja toodud „Rahvakogunemispaiaga maa“ märkega kolme maaeraldist.

ÖKOLOOGILISED TEGURID

Ökoloogilise puu kriteeriumite põhjal eristus 21 raieküpset võimalikku konflikte tekitavat RMK metsaeraldist:

- 4 eraldist kattuvad VEP alaga;
- 3 eraldist asuvad VEP alal ja samaaegselt asuvad veekogu kalda piiranguvööndis;
- 14 eraldist asuvad veekogu kalda piiranguvööndis.

SOTSIAAL-MAJANDUSLIKUD TEGURID

Sotsiaal-majandusliku puu kriteeriumite põhjal eristus 51 raieküpset võimaliku konflikti tekitavat RMK metsaeraldist:

- 28 eraldist asuvad tiheasustusosalal või selle 100m puhveralas;
- 2 eraldist asuvad samaaegselt tiheasustusosalal või selle 100m puhveralas ja avaliku hoone 100m puhveris;
- 21 eraldist asuvad samaaegselt tiheasustusosalal või selle 100m puhveralas ja puhkealal või selle 100m puhveralas.

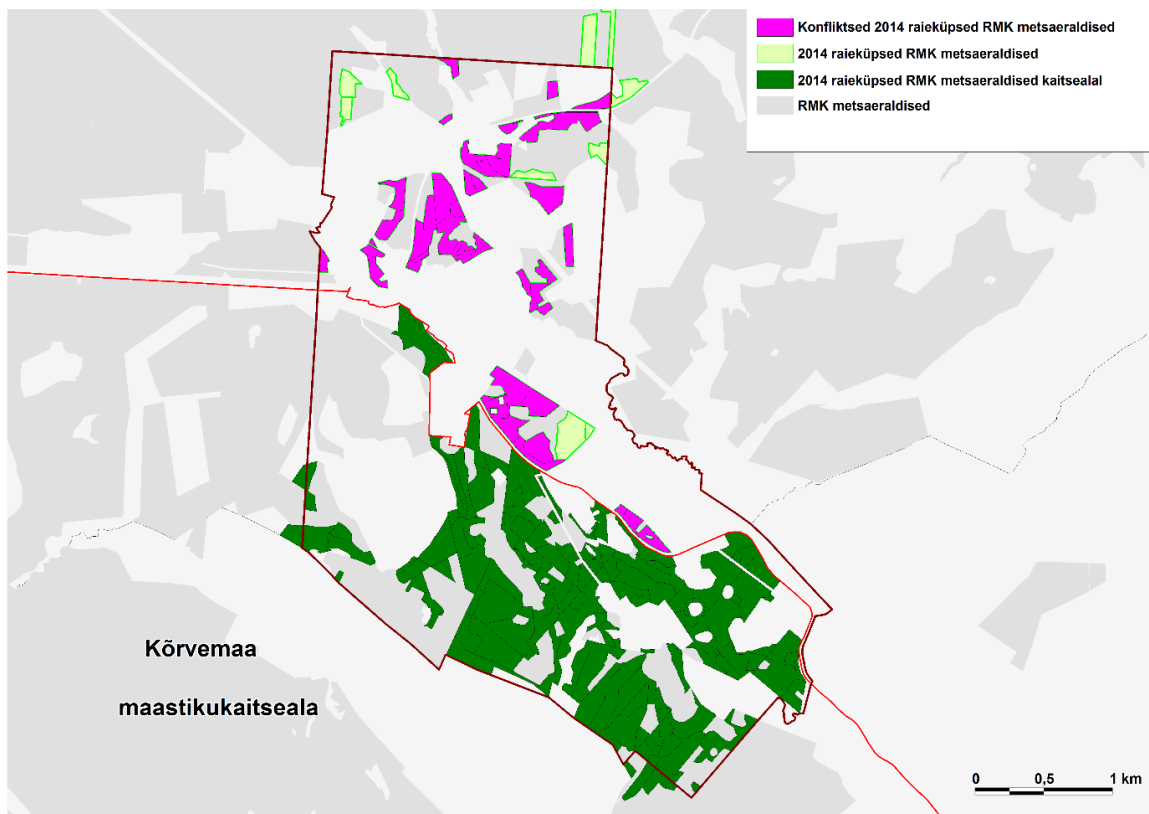
KULTUURILISED TEGURID

Kultuurilise puu kriteeriumite põhjal eristus 10 raieküpsset võimaliku konflikti tekitavat RMK metsaeraldist:

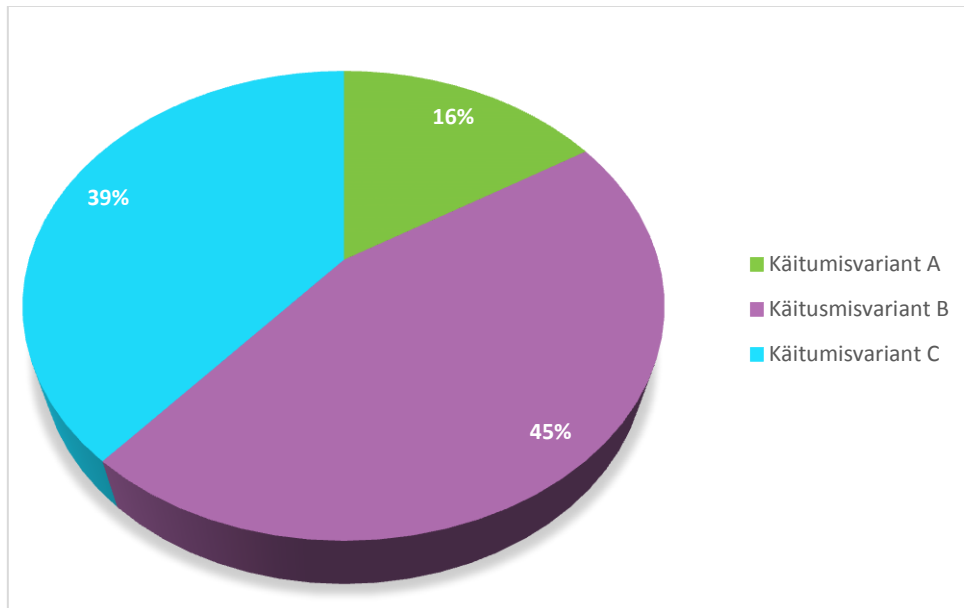
- 1 eraldis asub samaaegselt Muinsuskaitsealuse kultuurimälestise 50m puhveralas ja RMK pärandkultuuri objekti 50m puhveralas ja kogukonna jaoks olulises kohas või selle 50m puhveralas;
- 6 eraldist asuvad RMK pärandkultuuri objekti 50m puhveralas
- 1 eraldis asub samaaegselt kahe RMK pärandkultuuri objekti 50m puhveralas;
- 2 eraldist asuvad kogukonna jaoks olulises kohas või selle 50m puhveralas.

METOODIKA TESTIMISE TULEMUSTE KOKKUVÕTE IISAKU VALLAS

Aegviidu valla 62-st eraldisest on otsuste puu alusel võimaliku konfliktse eraldisena eristunud 52 eraldist (vt Joonis 15). 52st võimalikust konfliktsest eraldisest on 28 eraldist määratletud Käitumisvariant B-ks ja 24 eraldist Käitumisvariant C-ks (vt Joonis 16; Lisa 5 Tabel 3).

Joonis 15. Võimalike konfliktsete raielankide paiknemine Aegviidu vallas

Joonis 16. Käitumisvariantide jaotus raieküpsete metsaeraldiste puhul Aegviidu vallas.

52 konfliktset eraldist (71,1 Ha):

- 1 eraldist asub kattub VEP alaga JA asub samaaegselt veekogu kalda piiranguvööndis ja tiheasustusosalal või selle 100m puhveralas (1.1B + 1.2 + 2.1)
- 2 eraldist kattuvad VEP alaga JA asuvad veekogu kalda piiranguvööndis ja asuvad tiheasustusosalal või selle 100m puhveralas JA asuvad puhkealal või selle 100m puhveralas ja asuvad RMK pärandkultuuri objekti 50m puhveralas (1.1B + 1.2 + 2.1 + 2.3 + 3.2)
- 3 eraldist kattuvad VEP alaga ja asuvad samaaegselt tiheasustusosalal või selle 100m puhveralas (1.1B + 2.1)
- 1 eraldist kattub VEP alaga ja asub tiheasustusosalal või selle 100m puhveralas ja asub puhkealal või selle 100m puhveralas ja asub RMK pärandkultuuri objekti 50m puhveralas (1.1B + 2.1 + 2.3 + 3.2)
- 1 eraldist asub tiheasustusosalal või selle 100m puhveralas (1.2)
- 6 eraldist asuvad samaaegselt tiheasustusosalal või selle 100m puhveralas ja puhkealal või selle 100m puhveralas (1.2 + 2.1)
- 5 eraldist asuvad samaaegselt veekogu kalda piiranguvööndis ja tiheasustusosalal või selle 100m puhveralas ja puhkealal või selle 100m puhveralas (1.2 + 2.1 + 2.3)
- 1 eraldist asub samaaegselt veekogu kalda piiranguvööndis ja tiheasustusosalal või selle 100m puhveralas ja puhkealal või selle 100m puhveralas ja puhkealal või selle 100m puhveralas ja RMK pärandkultuuri objekti 50m puhveralas (1.2 + 2.1 + 2.3 + 3.2)
- 1 eraldist asub samaaegselt tiheasustusosalal või selle 100m puhveralas ja puhkealal või selle 100m puhveralas ja samaaegselt ka kahe RMK pärandkultuuri objekti 50m puhveralas (1.2 + 2.1 + 3.2 x2)
- 16 eraldist asuvad tiheasustusosalal või selle 100m puhveralas (2.1)

- 1 eraldis asub samaaegselt tiheasustusalal või selle 100m puhveralas ja Avaliku hoone 100m puhveralas ja Muinsuskaitsealuse kultuurimälestise 50m puhvertsoonis ja RMK pärandkultuuri objekti 50m puhveralas ja Kogukonna jaoks olulises kohas või selle 50m puhveralas (2.1 + 2.2 + 3.1 + 3.2 + 3.5)
- 1 eraldis asub samaaegselt tiheasustusalal või selle 100m puhveralas ja Avaliku hoone 100m puhveralas ja Kogukonna jaoks olulises kohas või selle 50m puhveralas (2.1 + 2.2 + 3.5)
- 10 eraldist asuvad samaaegselt tiheasustusalal või selle 100m puhveralas ja puhkealal või selle 100m puhveralas (2.1 + 2.3)
- 2 eraldist asuvad samaaegselt tiheasustusalal või selle 100m puhveralas ja puhkealal või selle 100m puhveralas JA RMK pärandkultuuri objekti 50m puhveralas (2.1 + 2.3 + 3.2)
- 1 eraldis asub samaaegselt tiheasustusalal või selle 100m puhveralas JA kogukonna jaoks olulises kohas või selle 50m puhveralas (2.1 + 3.5)

8.4 PEATÜKI LÜHIKOKKUVÕTE

Metoodika testimise tulemusena võib väita, et loodud otsuste puu metoodiline vahend on lihtsalt rakendatav võimalike konfliktalade välja selgitamisel erinevates omavalitsustes. Testimise tulemused kolmes omavalitsuses võib kokku võtta järgnevalt:

- Saku vallas osutusid umbes pooled 2014. aasta raieküpsetest eraldistest võimalikeks konfliktseteks eraldisteks ning nendest omakorda peaaegu võrdseteks osadeks metsaeraldised, mis olid määratletud keskmise ja kõrge konflikti tekkimise ohuga. Paljud potentsiaalsed metsaeraldised olid pigem mõjutatud sotsiaal-majanduslikest teguritest (eelkõige tiheasustusaladega ja puhkealadega kattumisest) ning ökoloogiliste teguritest (eelkõige ranna ja kaldatsooniga kattumisest), väga vähesel määral kultuurilistest teguritest.
- Kogu lisaku valla 2014. aasta raieküpsetest RMK metsaeraldistest enamik ei olnud konflikte põhjustavad. Võimalikest konfliktide põhjustavatest eraldistest väga suure osa moodustasid sellised, mille puhul konfliktiohtu põhjustavad ökoloogilised tegurid (eelkõige vääriselupaik ja veekogudega kattumine), vähesel määral sotsiaal-majanduslikud- ja kultuurilised tegurid. Seetõttu ka enamik potentsiaalsetest konfliktide põhjustavatest metsaeraldistest jäid keskmise ohu võimaluse tasemele.
- Aegviidu valla puhul peaaegu pooled 2014. aasta raieküpsed RMK metsaeraldised ei omanud võimalikku konflikti ohtu. Suurem osa potentsiaalsetest konfliktide põhjustavatest metsaeraldistest olid mõjutatud sotsiaal-majanduslikest teguritest (eelkõige tiheasustusaladega ja puhkealadega kattumisest), vähemal määral ökoloogilistest (eelkõige ranna ja kaldatsooniga kattumisest) ja kultuurilistest teguritest (eelkõige pärandkultuuri objektidega kattumisest). Vaadeldes ohu tekkimise võimalust, siis suurem osa potentsiaalsetest konfliktide põhjustavatest

metsaeraldistest olid Aegviidu vallas keskmise ohu võimaluse tasemega, vähesemal määral kõrge tekkimise ohuga.

Testimise tulemused annavad aimu, et võimalike konflikte põhjustavate ökoloogiliste-, sotsiaal-majanduslike- ja kultuuriliste tegurite ja nende alaliikide põhjal määratletud võimalike konfliktsete metsaeraldiste arv ning võimalike käitumisvariantide jaotus on kolme testala põhjal väga erinev. See tuleneb suuresti omavalitsuse suurusel, RMK metsaeraldiste arvust ja nende paiknevusest omavalitsuses, tiheasustusalade lähedusest nendele metsaeraldistele ja ökoloogiliste ning kultuuriliste tegurite hulgast konkreetses omavalitsuses.

Oluline on teadvustada, et kuigi võimalike konfliktsete (nii keskmise kui kõrge konflikti ohuga) metsaeraldiste arv võib esmapilgul tunduda üsna suur, siis nende tegelik hulk ilmneb alles võimalikus osapoolte kaasamise protsessis (kus selgitatakse välja tegelik arv metsaeraldise, millel lageraie võib põhjustada tegeliku konflikti). Samuti tuleb veelkord rõhutada, et antud meetodiline lahendus toimib ainult sellisel juhul, kui osapooled teevad omavahel koostööd (seda nii vajalike infosisendite andmisel kui ka kaasamise protsessis).

KOKKUVÕTE

Käesoleva uuringu eesmärgiks oli välja töötada RMK-le sobiv metoodika lageraiete mõju hindamiseks ja lageraietega kaasnevate potentsiaalsete konfliktsituatsioonide ennetamiseks. Uuringu ülesande täitmine kujunes laiemapõhjaliseks metsamajandamisega seonduvat probleemistikku käsitlevaks uurimistööks. See tähendab, et lisaks lageraietega seonduvate konfliktide ennetamise ja nendega toimetulemise metoodikale andis käesolev uuring täiendavalt uut teadmist nii metsamajandamisega seotud probleemide spektri, metsamajandamise valdkonna kommunikatsioonipartnerite olemuse, ootuste ja nägemuste kui ka kommunikatsioonitegevuste vajalikkuse ja toimimise kohta.

Käesoleva uurimistöo raames läbi viidud eri meetoditega (trükimeedia kontentanalüüs, intervjuud metsanduseksperptidega ja kohalike omavalitsuste esindajatega, küsitlused rekreatsioonivaldkonna ettevõtetega ja RMK teadusseminaril osalejatega) teostatud analüüs tõi esile mitmeid põhjuseid, miks lageraietega seotud konfliktid on seni toimunud ning millised võivad olla need tegurid, mis seda tulevikus võivad põhjustada.

Kuigi uurimistöo alguses teostatud trükimeedia kontentanalüüsi põhjal ilmnis asjaolu, et seniseid suuremaid metsamajandusega seotud konflikte viimase kümne aasta jooksul on ajakirjandusse jõudnud vähe, on konfliktide ennetamine teema, millega tuleb süsteemselt ja läbimõeldult tegeleda. Intervjuud erinevate osapooltega (metsandusalased eksperdid ja KOV esindajad) avasid laiemat üldpildi, millised võivad olla need potentsiaalsed mõjutegurid, mis RMK tegevuse ja eelkõige lageraietega seoses võivad konflikte põhjustada. Kõige üldisemas mõttes tekib konflikt erimeelsustest millegi suhtes või olukordade erinevast tajumisest, siis metsamajandamises räägime erinevate huvigruppide – kohalikud elanikud, ettevõtjad, ametnikud ja vabaühenduste esindajad – lahknevatest taju- ja väärtusmudelitest metsamajandamise kasulikkuse ja sellega kaasnevate mõjude hindamisel.

Lageraietega seotud konfliktide tekkepõhjuste analüüs näitas, et (vaid) majanduslikest kaalutlustest lähtumine metsade majandamisel loob eelduse konfliktide tekkeks. Uuringu raames intervjueritud eksperdid viitasid, et RMK järgib metsamajandamisel liigselt efektiivsuse kriteeriumit ja seab esikohale majandusliku kasulikkuse. Intervjueritud kohalike omavalitsuste esindajad ning küsitletud ettevõtjad tõid otsesõnu esile, et nad väärtustavad piirkonna metsi kõrgelt just rekreatsiooniliste võimaluste pakkujana. Teine peamine konflikti põhjus on koostöö ja info liikumise puudulikkus erinevate osapoolte vahel. Pooltes KOVides on teatud probleeme olnud seoses RMK metsamajandamisega ning üldjuhul valdadel puudub info RMK raieplaanidest. Küllalt üksmeelselt leidis tõdemist, et info RMK plaanilistest raietest on raskesti kättesaadav ja raskesti loetav ning vajalik info ei jõua sageli erinevate huvirühmadeni (KOV, elanikud, ettevõtjad). Kolmas konflikti allikas seonduv rajasõltuvusega inimeste mõtlemises ja hoiakutes, s.t inimeste pikaajalises harjumuses näha metsa teatud paigas. Metsa kadumine raie tulemusena tekitab negatiivse tunde ning suutmatust (ümber)

harjuda võib eskaleeruda konfliktiks, eriti, kui sellega kaasneb vähene teadlikkus metsamajandamise vajalikkusest.

Konfliktide ennetamise üheks peamiseks märksõnaks võib pidada kommunikatsiooni olemasolu erinevate osapoolte vahel, mida töid esile nii metsanduse eksperdid, KOVide esindajad, rekreatsiooni- ja turismifirmade omanikud kui ka RMK teadusseminaril osalenud. Eelkõige peetakse siinkohal silmas KOV-i ja RMK omavahelist suhtlust ning valmidust koostööks, mis muidugi kaudselt kaasab endas seeläbi ka laiemaid huvigruppe. Võib öelda, et kommunikatsiooni parandamises etendavad võtmetähtsat rolli kohalikud omavalitsused, kes sagedastel juhtudel osutuvad keskeks vahelülis RMK ja kohaliku elaniku, aga ka ettevõtja vahelises kommunikatsioonis. Küsimuste korral pöördub elanik ja ettevõtja esimeses järjekorras just oma omavalitsusüksuse poole. Uurimistöö tulemused kinnitavad, et tihtilugu **ainult ühepoolsest informatsiooni jagamisest ei pruugi kasu olla, kui puudub võimalus kaasa rääkimiseks**. Kommunikatsiooni parandamise all peeti silmas nii suhtluskanalite mitmekesistamist – nagu näiteks erinevate kanalite kasutamist raieplaanidest teavitamisel, lageraiete portaali juurutamist jne – kui ka senisest kaasavamast suhtlemisest, mis tähendab läbirääkimiste kasutamist pelga informeerimise asemel. Eelkõige on see vajalik sellistel metsaeraldistel, kus erinevate tegurite koosmõjul võib konflikti tekkimise võimalus olla tavajuhtudest kõrgem. Selliste sensitivsete piirkondade ja metsaeraldiste määratlemiseks ning kaardistamiseks **töötati välja metoodika, mida RMK oma raiekavade koostamisel saab edaspidi rakendada**. Uurimustöö tulemuste põhjal määratleti nii **ökoloogilised, sotsiaal-majanduslikud kui ka kultuurilised mõjutegurid**, mille kaudu on võimalik tuvastada need raieküpsed metsaeraldised, millel lageraiete teostamine võib konflikte põhjustada.

Sensitiivsemad ökoloogilised paigad, kus lageraietega seotud konfliktid võivad tõenäoliselt edaspidi tekkida on: vääriselupaikade ümbrus, ranna- või kaldatsoon, samuti kui eraldisel või selle läheduses on allikas. **Sotsiaal-majanduslikud mõjud** lageraiega metsamajandamisel võivad tekkida olukorras, kus raie toimub inimeste elupaikade (eriti tiheasustuse) vahetus läheduses; juhul, kui läheduses asub avalikku funktsiooni kandev asutus, tegu on puhkeala või planeeringuga väärtustatud alaga, läheduses asub avalik supluskoht/supelrand; samuti turismitalude jm rekreatsiooniga tegelevate ettevõtete lähiümbruses. Viimaste puhul näitas uuringu raames läbiviidud küsitlus, et pooled turismi- ja rekreatsiooniettevõtete omanikest arvavad, et riigimetsa lageraie nende ettevõtte vahetus läheduses avaldaks olulist mõju nende ettevõtte majandusnäitajatele, läbi klientide arvu ja seeläbi ettevõtete tulu kahanemises. **Kultuurilist laadi mõju** võib lageraiega metsamajandamisel tekkida, kui vahetus läheduses on kultuurimälestis või pärandkultuuri objekt, looduslikud pühapaigad/hiis või on langil ristipuud; samuti sellisel metsaeraldisel või selle vahetus läheduses, mis on kogukonna jaoks oluline koht (külaplats, kiigeplats jne).

Uuringu kõikidest etappide pärineva teabe sünteesimisel loodi potentsiaalsete konfliktalade määratlemiseks otsuste puu, mis võimaldab RMK-I raieplaanide tegemisel neid geoinfosüsteemis (GIS) tuvastada. Selle täiemahuliseks rakendamiseks on vajalik eelnevalt luua andmebaas, mis sisaldaks täna erinevate osapoolte valduses olevaid andmekihte, mille alusel otsusepuud rakendada. Otsuste puu alusel toimuv analüüs annab võimaluse tuvastada korraga ökoloogilistest, sotsiaal-majanduslikest ja kultuurilistest mõjudest tulevate konfliktide tekke võimaluse RMK raieplaanides sisalduvatel metsaeraldistel. Nendele raieküpsetele metsaeraldistele, mis jäävad võimalikku konflikti põhjustava teguri mõjualasse, töötati välja erinevad käitumisvariandid (A, B, C) sõltuvalt tekkiva konfliktiohu suuruselt ja iseloomust.

Väljatöötatud meetoodika testimiseks valiti välja sellised omavalitused, kus on ühelt poolt palju raieküpseid RMK metsi ja teisalt ka palju selliseid tegureid, mis potentsiaalselt konfliktiohtu suurendavad. Kokku testiti loodud meetoodikat kolme omavalitsuse näitel: Saku, lisaku ja Aegviidu. Testimise tulemused näitasid, et kuigi võimalike konfliktsete (nii keskmise kui kõrge konflikti ohuga) metsaeraldiste arv omavalitsuseti võib esmapilgul tunduda üsna suur (Saku puhul 125, lisaku puhul 288 ja Aegviidu puhul 52 eraldist), siis nende tegelik hulk ilmneb alles võimalikus osapoolte kaasamise protsessis (kus selgitatakse välja tegelik arv metsaeraldise, millel lageraie võib põhjustada tegeliku konflikti). Sellest tulenevalt on meetoodika toimimise üheks põhiliseks kriteeriumiks seatud eeldus, et erinevad osapooled soovivad omavahel koostööd teha. Osapoolte all peetakse silmas lisaks RMK-le ka KOV-e (sh kohaliku kogukonda), Keskkonnaametit, Muinsuskaitseametit, Maavalla Koda ja teisi asjast huvitatud osapooli. Ühelt poolt on oluline RMK-I saada teistelt ajakohaseid lähteandmeid, mis võimaldaksid otsuste puud sisuliselt täies ulatuses rakendada. Teisalt on vajalik osapoolte kaasamine otsustusprotsessi, mis aitab ennetada konfliktide teket.

Lageraieetega seonduvad konfliktid on suuresti ennetatavad ja ära hoitavad, kui osata ära tunda tekkepiirkondi ning rakendada olukorrale sobivat tegutsemispraktikat. Võimalike konfliktalade määratlemise kõrval on oluline ka RMK poolne valmisolek arvestada huvipoolte arvamuse ja hinnanguga ning seeläbi vajadusel muuta esialgseid raieplaanide. Sealjuures on sama oluline osa ka KOV-I (sh kohalikul kogukonnal), Keskkonnaametil jt koostöösse panustamisel. Kõigi osapoolte ühine panus tagab edukama metsade majandamise ning võimaldab ennetada konflikte juba algtasandil.

Uurimistöö tulemustele baseerudes teeb uurimisgrupp RMKle järgmised ettepanekud, et lageraieetega seonduvaid konflikte ennetada:

- Vajalik on laiendada nende mõjutegurite hulka, mille osas lageraie teostamise sobilikkus vajab eelhinnangut. Antud uuringu tulemustele tuginedes on selliseid tegureid kolme tüüpi: ökoloogilised, sotsiaal-majanduslikud ja kultuurilised. Sensitiivseteks ökoloogilisteks paikadeks on vääriselupaikade ümbrus, ranna- või kaldatsoon ja allika lähedus. Sotsiaal-majanduslikeks teguriteks on tiheasustuse,

avalikku funktsiooni kandva asutuse või avaliku supluskohta/supelranna vahetu lähedus või on tegu puhkeala või planeeringuga väärtustatud alaga või turismitalude jm rekreatsiooniga tegelevate ettevõtete lähiümbrusega; **kultuuriliseks teguriks on** kultuurimälestise või pärandkultuuri objekti, looduslike pühapaikade, ristipuude või kogukonna jaoks oluliste kohtade (külaplats, kiigeplats jne) vahetu lähedus;

- Lageraietega seotud konfliktide ennetamiseks loodud **otsustepuu meetoodika** annab süsteemse aluse ja juhised erinevates sensitiivsetes paikades vajalike otsuste tegemiseks, aga meetoodika **täieulatuslikuks rakendamiseks** tuleks RMKI lähitulevikus luua kergestikasutatav **infosisend**, kus asjassepuutuvad osapooled saaksid potentsiaalseid konfliktalasid ise määratleda. Avaliku infokanali loomine ja haldamine peaks jääma RMK vastutusalasse;
- Arvestades, et üks peamisi konfliktide tekkimise põhjusi, oli koostöö ja info liikumise puudulikkus erinevate osapoolte vahel, oleks vajalik **ümber mõtestada** raieid puudutav **kommunikatsioon** tervikuna. See tähendab, et RMKI tuleks informatsiooni jagamise asemel kasutada oluliselt kaasavamaid suhtlemisviise. Vastavalt eelmärgitud kolme tüüpi tegurite ilmnemisel, tuleb lageraiete kavandamise faasi kaasata KOVe, sh kohalikke kogukondi, erinevaid huvigruppe ja keskkonnaorganisatsioone, Keskkonnaametit jt osapooli;
- Ülevaatamist ja täiustamist vajavad RMK kommunikatsioonikanalid ja mehhanismid, et tagada RMK metsamajandamistegevuse, eeskätt lageraie plaanide jõudmine sihtgruppideni. Keskseteks märksõnadeks siin on **interaktiivsus ja visualiseeritavus**. Üheks võimalikuks kommunikatsioonikanaliks on lageraiete portaali loomine, mis seoks erinevad andmebaasid ning võimaldaks lageraieplaanid kaardikihtidel visualiseerida;
- Avalikkusele suunatud tegevuste seas tuleb RMKI rohkem tähelepanu pöörata **inimeste teadlikkuse tõstmisele** metsamajandamise vajalikkusest ja selle erinevatest võimalustest, kuivõrd üks kolmest konfliktide tekkimise põhjusest, oli inimeste vähene teadlikkus metsamajandamisest, sh lageraiete vajalikkusest.

Aasetre, J. 2006. Perceptions of communication in Norwegian forest management. *Forest Policy and Economics*, Vol. 8.

Beuret, J-E. 2006. Dialogue and concertation in biosphere reserves: issues and challenges. In: Bouamrane, M. (ed). *Biodiversity and stakeholders: concertation itineraries*. Biosphere Reserves – Technical Notes 1. UNESCO, Paris.

Bossel, H. 1999. *Indicators for Sustainable Development: Theory, Method, Applications*. A Report to the Balaton Group. Winnipeg: International Institute for Sustainable Development.

Corney, P.M., Le Duc, M.G., Smart, S.M., Kirby, K.J., Bunce, R.G.H., Marrs, R.H. 2006 Relationships between the species composition of forest field-layer vegetation and environmental drivers, assessed using a national scale survey. *Journal of Ecology* 94(2), 383–401.

Cottle, M.A., Howard, T.E. 2012. Conflict management and community support for conservation in the Nothern Forest: Case studies from Maine. *Forest Policy and Economics*, Vol. 20.

Eckerberg, K. Sandström, C. 2013. Forest conflicts: A growing research field. *Forest Policy and Economics*, Vol. 33.

Forest Ecosystem Management: An Ecological, Economic, and Social Assessment. Report of the Forest Ecosystem Management Assessment Team. July 1983.

Gritten, D., Mola-Yudego, B., Delgado-Matas, C., Kortelainen, J. 2013. A quantitative review of the representation offorest conflicts across the world: Resource periphery and emerging patterns. *Forest Policy and Economics*, Vol. 33.

Haimes, Y. Y., Li, D., Tulsiani, V. 1990. Multiobjective Decision-Tree Analysis. *Risk Analysis*, Vol 10, No. 1, 111–127.

Hinsley, S.A., Bellamy, P.E., Newton, I., Sparks, T.H. 1995. Habitat and landscape factors influencing the presence of breeding bird species in woodland fragments. *Journal of Avian Biology* 26, 94–104.

Kangas, A., Saarinen, N., Saarikoski, H., Leskinen, L. A., Hujala, T., Tikkanen, J. 2010. Stakeholder perspectives about proper participation for Regional Forest Programmes in Finland. *Forest Policy and Economics* 12(3): 213–222.

Khadka, C., Hujala, T., Wolfslehner, B., Vacik, H. 2013. Problem structuring in participatory forest planning. *Forest Policy and Economics*, Vol. 26.

Lagerspetz, M. 2000. Kvalitatiivsete meetodite proovikivi Eesti sotsioloogiale. – Eesti sotsiaalteaduste aastakonverents I, 24.–25. november 2000, Ettekannete kogumik. Vetik, R. (Toim.). Tallinn: TPÜ Kirjastus, 83–84.

Lehtonen, O. & Tykkyläinen M. 2010. How should forest management systems develop to support future Forest industry? - Case North Karelia, The draft of the final article of the SUSWOOD project funded by the Academy of Finland.

Leskinen, L. A. 2004. Purposes and challenges of public participation in regional and local forestry in Finland. *Forest Policy and Economics*, Vol. 6.

Liira, J., Kohv, K. 2010. Stand characteristics and biodiversity indicators along the productivity gradient in boreal forests: defining a critical set of indicators for the monitoring of habitat nature quality. *Plant Biosystems*, 144, 211–220.

Liira, J. Sepp, T. 2009. Indicators of structural and habitat natural quality in boreo-nemoral forests along the management gradient. *Annales Botanici Fennici*, 46, 308–325.

Liira, J., Sepp, T., Parrest, O. 2007. The forest structure and ecosystem quality in conditions of anthropogenic disturbance along productivity gradient. *Forest Ecology and Management*, 250, 34–46.

Luoma, D.L., Eberhart, J.L., Molin, R., Amaranthus, M.P., 2004. Response of ectomycorrhizal fungus sporocarp production to varying levels and patterns of green-tree retention. *Forest Ecology and Management*, 202, 337–354.

Lõhmus, A. 2004. Breeding bird communities in two Estonian forest landscapes: are managed areas lost for biodiversity conservation? *Proceedings of the Estonian Academy of Sciences: Biology, Ecology*, 53, 52–67.

Lõhmus, A. 2011. Aspen-inhabiting Aphyllorphoroid fungi in a managed forest landscape in Estonia. *Scandinavian Journal of Forest Research*, 26, 212–220.

Lõhmus, A., Kraut, A., 2010. Stand structure of hemiboreal old-growth forests: characteristic features, variation among site types, and a comparison with FSC certified mature stands in Estonia. *Forest Ecology and Management*, 260, 155–165.

McQuail, D. 2000. *Mass communication theory*. 4th edition. Sage, London.

Panagopoulos, T. 2009. Linking forestry, sustainability and aesthetics. *Ecological Economics* 68.

Pomeroy, R., Douvère, F. 2008. The engagement of stakeholders in the marine spatial planning process. *Marine Policy* 32: 816-822.

Ratio, K. 2013. Discursive institutionalist approach to conflict management analysis – The case of old-growth forest conflicts on state-owned land in Finland. *Forest Policy and Economics*, Vol. 33.

Riigimetsa majandamise jätkusuutlikkus. Kas RMK jätab tulevastele põlvkondadele samasugused võimalused riigimetsade kasutamiseks, nagu on praegu? Riigikontrolli aruanne Riigikogule, Tallinn, 9. september 2010

Simon, B., Apostol, D. 2008. *Designing Sustainable Forest Landscapes*. New York. Taylor & Francis.

Smith, H., Lantz, V. 2003. A Methodology for Evaluating Public Values of New Brunswick Forests. For: The Fundy Model Forest, Sussex, New Brunswick.

Soosaar, K., Mander, Ü., Maddison, M., Kanal, A., Kull, A., Lõhmus, K.; Truu, J., Augustin, J. (2011). Dynamics of gaseous nitrogen and carbon fluxes in riparian alder forests. *Ecological Engineering*, 37(1), 40–53.

Spangenberg, J. H. 2001. Investing in sustainable development: the reproduction of the manmade, human, natural and social capital, *International Journal of Sustainable Development*, 4(2), 184-210.

Stakeholder perspectives about proper participation for Regional Forest Programmes in Finland. *Forest Policy and Economics*, Vol. 12.

Tafel, K. ja Terk, E. 2003. Jätkusuutlik areng. Teoreetilised ja praktilised dilemmad, Oja, A.; Keerus, K.; Järvik, M. (Toim.). *Keskkonnaeetikast säästva ühiskonna eetikani: inimese ja looduse vaheline tasakaal kui jätkusuutlikkuse aluspõhimõte*, 147 - 173. Tallinn: Säästva Eesti Instituut.

Taylor, J. 2002. *Sustainable Development. A Dubious Solution in Search of a Problem*.

van Asselt, M., Rotmans, J. 1996. Uncertainty in perspective, *Global Environmental Change*, 6(2), 121-157.

Vihalemm, T. 2000. *Kvalitatiivne analüüs: kompendium Triin Vihalemma loengukursusele*. Tartu: Tartu Ülikool.

Wölfl, A. 1998. Spillover Effects – an Incentive to Cooperate in R&D? *Discussion Papers*, No 79, Halle Institute for Economic Research.

Zmihorsky, M. 2012. The effect of anthropogenic and natural disturbances on breeding birds of managed Scots pine forests in northern Poland. *Ornis Fennica* 89, 63–73.

LISAD

LISA 1. RMK TEADUSSEMINARI KÜSIMUSTIK

Hea teadusseminaril osaleja!

Eesti Maaülikool koostöös Tallinna Ülikooli Eesti Tuleviku-uuringute Instituudiga töötab RMK prioriteetse uurimisteemana välja meetodikat lageraiete mõju hindamiseks ja konfliktide ennetamiseks arvestades sotsiaalseid, majanduslikke ja ökoloogilisi aspekte. Palun andke oma väike panus uuringusse täites ära käesoleva küsimustiku.

Eriti tänulikud oleme kõigi Teie täiendavate kommentaaride ja arvamuste eest!

1) Miks on lageraietega seotud konfliktid Teie hinnangul tekkinud? Palun hinnake järgnevaid väiteid:

Konfliktide põhjuseks on:	täiesti nõus	pigem nõus	pigem ei ole nõus	ei ole nõus
raiate üle otsustajate kaugenemine kohalike kogukonnast				
KOVide vähene aktiivsus suunata raieid üldplaneeringute kaudu				
inimeste vähene aktiivsus oma elu- või ettevõtluspaiga ja selle ümbruse arengute suhtes				
plaanitavatest raietest info mittejäudmine vajalike huvigruppideni				
huvigruppide esindajate vähene kaasamine metsamajandamise kavandamisse				
pikaajalise visiooni puudumine metsade majandamisest ja planeerimisest				
konflikt tulu teenimise ja metsa jätkusuutliku majandamise vahel				
asjaolu, et metsamajandamises domineerivad vaid majanduslikud põhimõtted				
õigusaktide puudulikkus				
puudused õigusaktide rakendamises				
ebatäpsused erinevates andmebaasides, registrites (EELIS jt)				
andmebaaside ja metsaregistri info on raskesti kättesaadav				
esteetilised väärtused (inimesed on harjunud teatud kohtades metsa nägema)				
lageraiete koondumine ühte piirkonda				
lageraietega kaasnev metsateede ja -sihtide kahjustumine				
lageraie liigsuurtel või korrapärastel lankidel				
Kas midagi olulist on puudu, palun lisage:				

Märkisin „täiesti / pigem nõus“ kuna:

Märkisin „pigem ei ole nõus / ei ole nõus“ kuna:

---

2) Kui kõrgeks hindate võimalikes sensitiivsetes olukordades konfliktide tekkimise tõenäosust seoses lageraiete tegemisega?

	kõrge	pigem kõrge	pigem madal	madal
Kui vahetus läheduses asub:				
pärandkultuuri objekt				
looduslik pühapaik, hiiepuud/-mets				
ristipuud				
inimeste elupaigad/asula				
majutuse/toitlustuse/rekreatsiooniga tegelev ettevõtte (nt turismitalu)				
vääriselupaik				
looduskaitsealune objekt (kaitseala, hoiuala, püsielupaik, KOV objekt)				
Kui tegemist on:				
kohaliku tähtsusega puhkemetsaga (metsad, mida kasutatakse kogukon õritusteks, puhkealana, koriluseks, tervisespordiks)				
maakondliku või laiema tähtsusega puhkemetsaga (metsad, mida kasutata puhkealana, koriluseks, tervisespordiks)				
asulalähise rohealaga (parkmets jne)				
suure maantee äärsete metsadega				
rohelise võrgustiku olulise struktuurielemendiga (rohekoridor)				
Kas midagi olulist on puudu, palun lisage:				

Märkisin „kõrge / pigem kõrge“ kuna:

Märkisin „pigem madal / madal“ kuna:

---

3) Millistel juhtudel võiks RMK Teie meelest kasutada lageraie asemel alternatiivseid raievõtteid, kui metsa kasvukohatüüp seda võimaldab?

	täiesti nõus	pigem nõus	pigem ei ole nõus	ei ole nõus
Kui vahetus läheduses asub:				
pärandkultuuri objekt				
looduslik pühapaik, hiiepuud/-mets				
ristipuud				
inimeste elupaigad/asula				
majutuse/toitlustuse/rekreatsiooniga tegelev ettevõtte (nt turismitalu)				
vääriselupaik				
looduskaitsealune objekt (kaitseala, hoiuala, püsielupaik, KOV objekt)				
Kui tegemist on:				
kohaliku tähtsusega puhkemetsaga (metsad, mida kasutatakse kogukon õritusteks, puhkealana, koriluseks, tervisespordiks)				
maakondliku või laiema tähtsusega puhkemetsaga (metsad, mida kasutatak				

puhkealana, koriluseks, tervisespordiks)				
asulalähise rohealaga (parkmets jne)				
suure maantee äärsete metsadega				
roheline võrgustiku olulise struktuurielemendiga (rohekoridor)				
Kas midagi olulist on puudu, palun lisage:				

Märkisin „täiesti / pigem nõus“ kuna:

Märkisin „pigem ei ole nõus / ei ole nõus“ kuna:

---

4) Kuivõrd oluliseks hindate järgmisi tegevusi, et tulevikus võimalikke lageraietega seotud konflikte ennetada? Andke hinnang tegevuse praktilisele juurutamisele (kas see on lihtne või keerukas).

Tegevus:	väga oluline	pigem oluline	pigem ei ole oluline	ei ole oluline	juurutamine lihtne	juurutamine keerukas
kommunikatsioon huvitatud osapooltega e-posti, kirja teel						
kommunikatsioon huvitatud osapooltega telefoni teel						
teated kohalikes ajalehtedes						
raieplaanide väljapanek KOVides						
avalike arutelude korraldamine						
IT lahendid (lageraiete portaal, interaktiivsed teemakaardid 3–5 aasta lageraieplaanidest)						
RMK organisatsiooni suurem detsentraliseerimine						
sotsiaalsete, rekreatiivsete kaitsekategooria loomine ja nende arvestamine üldplaneeringutes						
huvitatud osapooltele eelisostuõiguse andmine						
puhvertsoonide (rohevööndite) loomine asula ümber						
puhvertsoonide loomine vääriselupaikade ümber						
metsade maastikuline planeerimine (teemaplaneering maakonna tasandil)						
Kas midagi olulist on puudu, palun lisage:						

Märkisin „väga / pigem oluline“ kuna:

Märkisin „pigem ei ole oluline / ei ole oluline“ kuna:

A. ÜLDINE FOON – METSAMAJANDAMISE PRAKTIKA

1. Kui rääkida tänasest riiklikust metsamajandamise praktikast, siis mis toimib hästi, mis mitte? Mis on suuremad plussid, miinused?
  - Kuidas Te hindate/kirjeldaksite RMK tänast metsamajandamise praktikat? Mis on Teie arvates hästi, mis halvasti?
  - Kas ja kuidas RMK metsamajandamise praktika on aja jooksul muutunud? Mille osas on toimunud muutused positiivsed, mille osas negatiivsed?
  - Millised on Teie hinnangul täna RMK ees seisnevad metsamajandamise peamised probleemid ja kitsaskohad?
  - Millised on olnud viimase kümnendi edulood?

B. KONFLIKTIDE PROBLEMAATIKA, LAGERAIETE JUHTUMID

2. Nimetage mõni lageraietega seonduv konflikt viimastel aastatel. Kas peate seda tüüpiliseks?
3. Mis on Teie hinnangul lageraietega seonduvate konfliktide peamiseks ajenditeks/põhjuseks? Miks konfliktid tekivad?
4. Millist tüüpi piirkondades lageraietega konfliktid eelkõige tekivad? On see: a) pärand-kultuuriline paik (nt hiis), b) ökoloogiline (nt kaitseala), c) kodupaiga ümbrus – nii haja- kui tiheasustusega piirkond, d) puhke- rekreatsiooniala, jne?
5. Kelle vahel konfliktid tekivad: kes on konflikti peamiseks osapoolteks? RMK + : a) eraettevõtjad, b) kohalikud elanikud, c) huvigrupid (Rohelised, ELF jt) jne?
6. Kui hinnata erinevaid konfliktseid juhtumeid, siis millist tüüpi kahjud nende konfliktsete juhtumitega on kaasnenud? On need eelkõige: a) keskkonnakahjud (keskkondlik-ökoloogilised), b) pärand-kultuurilised, c) sotsiaal-ühiskondlikud, kogukondlikud?, d) majanduslikud?
  - Kas lisaks kahjudele oskate välja tuua veel mingeid muid mõjusid, mis on juhtumitega kaasnenud?

C. ARENGUPERSPEKTIIVIDEST JA VÕIMALIKEST LAHENDITEST

7. Riigikontrolli audit 2010. aastal kirjutas, et riigimetsa majandamine ei ole väga jätkusuutlik – kas olete sellega nõus või mitte?
8. Kas ja kuidas peaks Teie arvates riigimetsa majandamise süsteemi muutma/arendama (et konfliktide tekkimine oleks minimeeritud)?

- Milliseid lahendeid on RMK senini praktiseerinud (et konflikte vältida või tekkinud konflikte siluda)? Millest lähtuvalt on otsustatud ühe või teise lähenemise/lahendi kasuks?
9. Milliste kriteeriumide alusel täna RMK otsustab lageraite kasuks? Kas ja milliseid muutusi nende osas peaks tegema?
10. Millist tüüpi mõjusid oleks Teie arvates lageraiete juhtumite analüüsimisel eelkõige oluline hinnata? Miks? On need ökoloogilised, majanduslikud-sotsiaalsed, või kultuuriruumiga seotud?
- Kas ja milliseid võimalikke lageraietega kaasnevaid mõjusid RMK arvestab ja hindab lageraiete puhul?
11. Kuivõrd otstarbekaks hindade erinevat tüüpi lageraiete rakendamist (nt on tehtud lageraideid ka viisil, et kasvama ei ole jäetud üksnes üksikud seemnepuud, vaid puude grupid/salud)? Kas seda on Eestis ka praktiseeritud või kaalutud praktiseerida?
12. Räägime olemasolevast seadusandlusest, meetmetest: Kas ja milliseid muutusi oleks vaja teha (nt seadusandluses vms), et lageraiet paremini reguleerida, korraldada?
13. Kas ja mida saaks teisiti teha kohalikul tasandil (üld)planeeringute väljatöötamisel, kehtestamisel?
14. Kas lisaks olemasolevatele meetmetele (praeguse meetmed on Metsaseadusest tulenevad ja KOV üldplaneering) vajame veel mingeid meetmeid?
15. Kas teistes maades suhtutakse lageraietesse kuidagi teisiti ja mis Eestil oleks mujalt õppida?
- Milliseid näiteid oskate tuua rahvusvahelisest praktikast: a) riigimetsa majandamise korraldamise head näited; b) püüded lageraite mõjude hindamisest, analüüsimisest? Mida võiks neist Eestis rakendada?

LISA 3. KOV INTERVJUU KÜSIMUSTIK

A. Üldised, tausta ja olukorda selgitavad küsimused:

1. Kuivõrd tähtsad on ümberkaudsed metsad KOVi arengus; mis rolli need mängivad, sh just riigile (RMKle) kuuluvad metsad? Kas KOVile kuulub ka ümberkaudseid metsi? Kui suures mahus?
2. Milleks kohalikud elanikud piirkondlikke metsa kasutavad (rekreatsioon, sport, õpperajad, marjade-seente korjamine) ja kui palju/aktiivselt kasutatakse? Kas kohalike elanike metsade kasutamise mustris saab märgata, et kasutatakse pigem era või riigile kuuluvaid metsi?
3. Kui palju on piirkonnas turismitalusid, teema-, seiklusparke, puidutööstuse ettevõtteid? Kas ja kuidas võiks RMK tegevus – lageraie ümberkaudsetes metsades – Teie hinnangul nende ettevõtete tegevust puudutada?
4. Milliste majandussektorite ettevõtted annavad suurimat tulu KOVi eelarvesse? Kas ja kuivõrd nende ettevõtete tegevus seostub metsade kasutamisega?

B. Valla tegevus ja plaanid metsade kasutamisel, majandamisel

5. Kuidas KOV ise on metsi kasutanud:
  - Kas on teinud loodus-, tervise- või õpperadasid?
  - Korraldanud üritusi, matkasid, õppepäevasid vms?
6. Kas Teie KOV on määranud või on (lähiajal) plaanis arengudokumentidega määrata puhkemetsade jms tsoone? Kas seda on tehtud/plaanis teha:
  - üldplaneeringus või teemaplaneeringus?
  - väärtuslike maastike hoolduskava?
  - muu dokumendiga, siis millisega?
7. Kas KOV on püüdnud seni kuidagi metsamajandamisele kasutustingimusi seada (nt sellele, millist raievõtet kasutada, määratlenud puhkemetsade võõndid jne):
  - Kui jah, siis kuidas ja mis põhjusel ja eesmärgil on seda tehtud/plaanis teha?
  - Kui ei, siis mis on seda takistanud?

C. Kokkupuuted RMKga

8. Milliste teemade osas on olnud KOVi senised kokkupuuted RMKga? Ja kui tihedad need on olnud, variandid:
  - Mõned üksikud kokkupuuted
  - Tihe, aktiivne suhtlemine
  - Ei ole kokku puutunud

9. Millise üldhinnangu te annaksite RMKga suhtlemisele? Variandid:

- Pigem probleemne
- Pigem positiivne
- Neutraalne

10. Kui senised kokkupuuted on olnud probleemsed, siis mis on olnud nende peamiseks põhjuseks? / Kui senine praktika on olnud pigem positiivne, siis millised on need positiivsed kogemused?

11. Kas KOVil on olnud konflikte (RMK) lageraidega seoses? **Kui jah**, siis:

- Mis oli ajendiks? Anda täita järgmine tabel:

Konfliktide põhjuseks on:	täiesti nõus	pigem nõus	pigem ei ole nõus	ei ole nõus
raiate üle otsustajate kaugenemine kohalikust kogukonnast				
omavalitsuste vähene aktiivsus suunata raieid üldplaneeringute kaudu				
inimeste vähene aktiivsus oma elu- või ettevõtluspaiga ja selle ümbrua arengute suhtes				
plaanitavatest raietest info mittejäudmine vajalike huvigruppideni				
huvigruppide esindajate vähene kaasamine metsamajandamise kavandamisse				
pikaajalise visiooni puudumine metsade majandamisest ja planeerimisest				
konflikt tulu teenimise ja metsa jätkusuutliku majandamise vahel				
asjaolu, et metsamajandamises domineerivad vaid majanduslikud põhimõtted				
õigusaktide puudulikkus				
puudused õigusaktide rakendamises				
ebatäpsused erinevates andmebaasides, registrites (EELIS jt)				
andmebaaside ja metsaregistri info on raskesti kättesaadav				
esteetilised väärtused (inimesed on harjunud teatud kohtades metsa nägema)				
Inimeste vähene teadlikkus raiete olemusest ja vajalikkusest				
lageraiete koondumine ühte piirkonda				
lageraietega kaasnev metsateede ja -sihtide kahjustumine				
lageraie liigsuurtel või korrapärastel lankidel				
Kas midagi olulist on puudu, palun lisage:				

- Kes olid osapooled?
- Kuidas lahenes?

12. Kas Teie hinnangul konfliktid RMK ja lageraietega seoses edaspidi pigem sagenevad või vähenevad? Põhjendage!

D. Võimalikud muutused RMKga suhtlemisel

13. Kuidas seni on RMK KOVi teavitatud plaanitavatest raietest? Kui pikalt ette?
14. *Küsida algul üldiselt, et:* Kuidas võiks põhimõtteliselt toimuda RMK suhtlus KOViga? Milline oleks Teie silmis ideaalvariant?
15. Kuidas tahaksite saada infot plaanitavatest raietest?
16. Millist tüüpi IT lahendid oleks Teie hinnangul kõige otstarbekam arendada? Variandid:
- lageraiete portaal,
  - interaktiivsed teemakaardid 3-5 aasta lageraieplaanidest
  - muu, mis?
17. Mida võiks RMK oma tegevuses veel muuta? Anda täita järgmine tabel:

Tegevus:	väga oluline	pigem oluline	pigem ei ole oluline	ei ole oluline
lageraiete ruumis ja ajas suurem hajutamine				
eraldisepiire järgivate raielankide kasutamine				
RMK organisatsiooni suurem detsentraliseerimine				
sotsiaalsete, rekreatiivsete kaitsekategooria loomine				
huvitatud osapooltele eelisostu- või raieõiguste andmine metsa säilitamise eesmärgil				
erivanuseliste puistute kujundamine asulate lähiümbruses				
aeglaselt kasvavate kõvalehtpuuliikide kasvatamine asulate lähiümbruses (nt. tamm, pöök)				
Kas midagi olulist on puudu, palun lisage:				

18. Millistel juhtudel peaks kindlasti RMK alternatiivseid raievõtteid kasutama? Nt kas siis, kui lank otse asula kõrval? Või turismitalu kõrval? Millistes kohtades veel?
19. Mida saaks KOV oma tegevuses muuta? Hinnake alljärgnevate variantide olulisust:

Tegevus:	väga oluline	pigem oluline	pigem ei ole oluline	ei ole oluline
planeeringutega puhvertsoonide (rohevööndite) loomine asulate ümber				
metsade maastikuline planeerimine (teemaplaneering maakonna tasandil)				
Olla teabevahendaja RMK ja kohalike elanike vahel				
Kas midagi olulist on puudu, palun lisage:				

Põhjendage, kommenteerige oma valikuid!

20. Kas KOV näeb vajadust ja on valmis võtma ise senisest suuremat rolli info vahendamisel, et kohalikke elanikke ja ettevõtjaid paremini kursis hoida? Kuivõrd ja kelle töökoormust see suurendaks?
21. Kuidas KOV ise saaks aidata, et info raietest jõuaks vajalike inimesteni? Kas on olemas nt inimeste e-mailid?
22. Kas oleks vaja korraldada (senisest enam) metsamajandamise teemalisi avalikke arutelusid kohalike elanikega, ettevõtjatega; kui siis millistel juhtudel? Kuidas näeb võimalust kaasata ka RMKd? (Kas peate oluliseks, et keegi RMKst oleks kohal? Kes (mis tasandi ametnik) see võiks sel juhul olla?
23. Millistest nn infopunktidest jõuaks Teie hinnangul info kõige enam kohalike elanikeni? Millisest alljärgnevast variandist oleks Teie hinnangul kõige enam abi:
  - Teavitamine kohalikes ajalehtedes
  - Raieplaanide avalik väljapanek vallas
  - Teated kauplustes, bussipeatustes, infotahvlitel
  - Info valla kodulehel, infokirjas
  - Lageraiete portaal
  - Personaalne teavitamine

LISA 4. REKREATSIOONIVALDKONNA FIRMADE KÜSIMUSTIK

Internetipõhine küsimustik RMK metsade läheduses paiknevatele turismitaludele, teema- ja seiklusparkidele

1. Kas teate, kellele kuulub Teie ettevõtte vahetus läheduses asuv mets?

Märkige kõik sobivad variandid.

- Jah, mets kuulub mulle
- Jah, mets kuulub RMKle
- Jah, mets kuulub KOVile
- Jah, mets kuulub eraomanikule
- Ei

2. Kuivõrd oluline on ettevõtte vahetus läheduses asuv mets ja selle seisund Teie ettevõtte äritegevuse seisukohalt?

Valige üks sobiv vastusevariant

- Väga oluline
- Pigem oluline
- Pigem ei ole oluline
- Ei ole oluline

3. Millistel põhjustel on ettevõtte vahetus läheduses asuv mets Teie jaoks oluline?

Tehke igal real üks märge sobivasse lahtrisse

	väga oluline	pigem oluline	pigem ei ole oluline	ei ole oluline
Võimaldab pakkuda klientidele metsas sportimis-, matkamisvõimalusi				
Võimaldab pakkuda klientidele jahipidamis- ja marjade-seente korjamise võimalust				
Võimaldab korraldada klientidele metsas erinevaid üritusi				
Võimaldab pakkuda klientidele telkimisvõimalusi				
Võimaldab pakkuda klientidele esteetilist naudingut				
Mets kaitseb müra ja tuule eest				
Mets vähendab õhusaastet				
Mets kaitseb pinnase erosiooni eest				
Mets kannab olulist kultuuripärandilist väärtust				
Metsal on oluline spirituaalne väärtus				
Mets annab võimalusi luua töökohti / olla tööandja				
Saan metsast vajalikku puitmaterjali				
Saan metsast metsasaadusi (marju, seeni jms)				
Muu, milline				

4. Palun andke hinnang järgmistele väidetele, mis puudutavad metsamajandamise eesmärke.

Tehke igal real üks märge sobivasse lahtrisse

	täiesti nõus	pigem nõus	pigem ei ole nõus	ei ole üldse nõus
Puud on nagu kõik teised (põllu)kultuurid, mida tuleb koristada ja varuda selleks, et varustada tarbijaid toodetega				
Metsade majandamine peaks toimuma erinevaid eesmärke ja saadavaid hüvesid silmas pidades, mitte üksnes puitmaterjali tootmise eesmärgil				
Metsatööstuse jätkusuutlikkuse tagamine on olulisem kui metsa säilitamine muudes ühiskondlikes huvides ja muude hüvede saamise eesmärgil				
Metsade majandamisega seotud õigusakte on vaja karmistada, et piirata raie mahtu				
Metsade majandamisel peaks enam tähelepanu pöörama sellele, et raie ei toimuks jahipidamise ja marjade-seente korjamise võimaluste vähenemise arvelt				

5. Palun andke hinnang järgmistele väidetele, mis puudutavad metsaraieid.

Tehke igal real üks märge sobivasse lahtrisse

	täiesti nõus	pigem nõus	pigem ei ole nõus	ei ole üldse nõus
Raieviisi valikul on kõige olulisem lähtuda majanduslikust kasulikkusest				
Lageraiel on tugevalt häiriv visuaalne efekt				
Lageraiel on sarnane mõju nagu looduslikul häiringul (metsa tulekahju, tormid jmt)				
Lageraie tekitab keskkonnale ainult negatiivseid tagajärgi				
Harvendusraie (partial cutting) on parem kui lageraie, kui tahta tagada metsa kasutamisest saadavaid muid hüvesid				
Mistahes tüüpi metsa raie vähendab bioloogilist mitmekesisust				

6. Mida Teie ettevõtte vahetus läheduses asuva metsa lageraie ettevõtte jaoks tähendaks majanduslikus mõttes?

Tehke igal real üks märges sobivasse lahtrisse

	Väheneksid oluliselt	Väheneksid mõnevõrra	Kasvaksid mõnevõrra	Kasvaksid oluliselt	Ei muutuks
Ettevõtte tulud					
Ettevõtte klientide arv					
Töötajate arv					
Ettevõtte arendamise/laiendamise võimalused					

7. Kui arvate, et Teie ettevõtte vahetus läheduses olev mets peaks säilima, siis palju oleksite nõus aastas selle eest maksma?

..... € aastas

- kuni 10 € aastas
- 11 – 50 € aastas
- 51 – 100 € aastas
- 100 ja rohkem € aastas
- Ei oleks nõus üldse maksma

Kuigi vastus ei eelda praktilist maksmist, püüdke palun vastata võimalikult tõepäraselt ja oma ettevõtte võimalusi arvestades.

8. Kas Teie firmal on olnud kokkupuuteid Riigimetsamajandamise Keskusega (RMK)?

- Jah
- Ei

9. Juhul, kui vastasite „jah“, siis kas need kokkupuuted on olnud:

- pigem positiivsed
- pigem probleemsed
- neutraalsed

10. Kirjeldage lühidalt positiivse/negatiivse kokkupuute põhjust, kogemust ja tulemust

---

---

11. Kas olete piisavalt informeeritud Teie ettevõtte vahetuses läheduses oleva RMK metsa raieplaanidest?

- Jah, väga hästi
- Enam-vähem
- Ei ole

12. Kust olete seni infot RMK plaanitavate raiete kohta saanud?

---

13. A) Kas olete huvitatud RMK plaanitavate raiete kohta info saamisest?

- Jah -> 11. B)
- Ei -> 12.

14. B) Kuidas tahaksite edaspidi infot plaanitavatest raietest saada?

Tehke igal real üks märge sobivasse lahtrisse

	Kindlasti sellest allikast	Võib-olla sellest allikast	Ei kasutaks seda allikat
Teavitamine kohalikes ajalehtedes			
Raieplaanide avalik väljapanek vallas			
Teated bussipeatustes, infotahvlitel			
Info valla kodulehel, infokirjas			
Lageraiete portaal			
Interaktiivsed teemakaardid 3-5 aasta lageraieplaanidest			
Personaalne teavitamine e-maili teel			
Muu, kuidas ...			

15. Kuidas võiks toimuda suhtlus RMKga: milline oleks Teie silmis ideaalvariant?

Andmed ettevõtte kohta

16. Millises omaavalitsuses Teie ettevõtte tegutseb?*

Rippmenüü vms

17. Teie ettevõtte peamine tegevusvaldkond*

Valige üks sobiv vastusevariant

- Majutus, toitlustus
- Seikluspark, teemapark
- Ürituste, sündmuste, matkade jms korraldamine
- Muu, täpsustage

18. Teie ettevõtte aastakäive:

- Kuni 10 000
- 10 000 – 50 000
- 50 000 – 100 000
- 100 000 – 250 000
- 250 000 – 500 000
- 500 000 ja rohkem

19. Töötajate arv (aasta keskmine), sh omanik ja tema pereliikmed:

- 1 – 2
- 3 – 5
- 6 – 10
- 11 – 20
- 21 – 50
- 50 ja rohkem

20. Küllastajate arv aastas:*

- Kuni 250
- 251–500
- 501–1000
- 1001–5000
- 5001–10000
- 10000 ja rohkem

21. Kui kaua on Teie ettevõtte tegutsenud praeguses asukohas?

- Alla 1 aasta
- 2–5
- 6–10
- 11 ja rohkem

---

* Tähendab, et on kohustuslik küsimus ja ei saa vastamata jätta

LISA 5. METOODIKA TESTIMISE TULEMUSTE KOONDTABELID

Tabel 1. Saku valla võimalike konfliktsete eraldiste nimekiri

Eraldise algpindala	ID	Probleem	Probleemi selgitus		Käitumisvariant
0,39	1	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusala 100m puhvri sees; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
1,12	177	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvri sees		B
2,24	178	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvri sees		B
0,5	225	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvri sees		B
1,38	226	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvri sees		B
1,57	338	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusala 100m puhvri sees; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
1,2	339	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvri sees		B
0,99	578	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvri sees osaliselt		B
2,71	166	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusala; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
0,34	429	2.1	Asub tiheasustusala		B
1,15	501	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusala; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
1,01	63	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvri sees osaliselt		B
1,11	64	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvri sees		B
3,16	65	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvri sees osaliselt		B
2,39	321	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvri sees		B
3,04	322	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvri sees osaliselt		B
2,04	324	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvri sees servaga		B
0,7	325	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvri sees		B
0,65	327	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvri sees		B
1,09	329	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvri sees osaliselt		B
0,71	334	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvri sees		B
1,33	427	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvri sees		B
0,69	428	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvri sees servaga		B
0,84	768	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvri sees osaliselt		B
2,93	582	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvris nurgaga		B
1,99	588	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvris, servaosa jääb tiheasustusalale		B
3,64	601	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvris, servaosa jääb tiheasustusalale		B
0,97	583	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvris osaliselt		B
0,46	146	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusala 100m puhvris osaliselt; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
0,54	287	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvris osaliselt		B
0,7	296	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusala 100m puhvris; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
0,22	590	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvris		B
0,33	600	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvris, servaosa jääb tiheasustusalale		B
3,02	345	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusala 100m puhvris osaliselt; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
0,79	447	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvris		B
3,02	448	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusala 100m puhvris osaliselt; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
1,91	449	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusala 100m puhvris osaliselt; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
0,51	451	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusala 100m puhvris; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
0,78	452	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvris		B
1,45	465	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvris osaliselt		B

1,81	572	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusala 100m puhvris; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
2,39	594	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusala 100m puhvris; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
1,95	595	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusala 100m puhvris; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
1,42	596	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusala 100m puhvris; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
1,43	615	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusala 100m puhvris, osaliselt asub tiheasustusala; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
2,75	481	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvris osaliselt		B
3,09	511	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvris		B
0,59	292	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusala 100m puhvris osaliselt; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
0,72	479	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusala 100m puhvris nurgaga; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
2,38	618	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusala 100m puhvris osaliselt; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
2,14	673	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusala 100m puhvris; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
2,17	343	1.2 + 2.3 + 2.4	Asub Keila jõe piiranguvööndis; Asub puhkeala 100m puhvri sees; Asub ujumiskoha 100m puhvertsoonis osaliselt		C
3,53	142	1.2 + 2.1 + 2.3	Asub Koosi oja piiranguvööndis; Asub puhkeala 100m puhvri sees; Asub tiheasustusala 100m puhvris		C
0,96	165	2.1 + 2.2 + 2.3	Asub osaliselt kooli 200m puhvertsoonis (Kurtina kool); Asub tiheasustusala 100m puhvris; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
1,92	196	1.1 + 2.1	Kattub VEP nr.154057; Asub tiheasustusala 100m puhvris nurgaga		B
2,01	197	1.1	Kattub VEP nr.154058		B
2,25	198	2.1 + 2.2	Asub kooli 100m puhvertsoonis (Saku Gümnaasium); Asub tiheasustusala 100m puhvris, servaosa jääb tiheasustusalale		B
0,53	199	2.1	Asub tiheasustusala 100m puhvris, servaosa jääb tiheasustusalale		B
0,48	433	1.2 + 2.1 + 2.3	Servaots asub Vääna jõe piiranguvööndis; Asub tiheasustusala 100m puhvris; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
0,69	434	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusala 100m puhvris; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
2,28	317	1.2 + 3.2	asub Keila jõe piiranguvööndis; 50m puhverala sisse jääb Ruuba - Üksnurme metsavahikoht (718:VKK:004)		B
6,66	337	3.2	Ala läbivad Sausti Kaevikuliinid (304:MIL:008). Eraldis asub valdavas osas naabervallas, Saku vallas vaid väike kiil.		B
7,56	516	3.2	50m puhverala kaasab Sausti Kaevikuliinid (304:MIL:008)		B
2,86	569	3.2	Serv lõikub Sausti Kaevikuliinidega (304:MIL:008). Eraldis asub valdavas osas naabervallas, Saku vallas vaid väike kiil.		B
4,95	766	2.1 + 3.2 x 2.1	50m puhveralasse jääb Saku lubjapemurd (718:PAM:001). 50m puhveralasse jääb Lubjaahju metsavahikoht (718:VKK:002); Asub tiheasustusala 100m puhvri sees		B
1,7	767	2.1 + 3.2	Asub tiheasustusala 100m puhvri sees; 50m puhveralasse jääb Saku lubjapemurd (718:PAM:001)		B
0,72	344	2.3 + 3.2	50m puhverala sisse jääb Uustalu talu (718:AST:003); Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
2,66	51	1.2	Asub Raku järve piiranguvööndis		B
3,73	54	1.2	Asub Raku järve piiranguvööndis		B
1,05	55	1.2	Asub Raku järve piiranguvööndis		B
2,22	502	1.1 + 1.2 + 2.1 + 2.3 + 2.4	Kattub VEP nr.154059; Asub osaliselt Vääna jõe piiranguvööndis; Asub puhkeala 100m puhvri sees; Asub ujumiskoha 100m puhvertsoonis osaliselt; Asub tiheasustusalal		C
2,67	194	1.1	Kattub VEP nr.154056		B
1,31	192	1.1	Servaosas kattumine VEP nr.154056		B
2,68	312	1.2	servaosa asub Keila jõe piiranguvööndis		B
0,24	503	1.2 + 2.3	Asub Keila jõe piiranguvööndis; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
0,9	486	1.2 + 2.1	servaosa asub Keila jõe piiranguvööndis; Asub tiheasustusala 100m puhvris, osaliselt asub tiheasustusalal		B

0,94	509	1.2 x 2 + 2.1	servaosa asub Keila jõe piiranguvööndis. Asub kurtna tiikide piiranguvööndis; Asub tiheasustusala 100m puhvris		B
2,05	690	1.2	servaosa asub Keila jõe piiranguvööndis		B
0,56	712	1.2	servaosa asub Keila jõe piiranguvööndis		B
0,57	79	1.2 + 2.3	servaosa asub Raba oja piiranguvööndis; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
0,94	491	1.2 + 2.3	Asub Soo oja piiranguvööndis; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
1,24	492	1.2 + 2.1 + 2.3	asub Soo oja piiranguvööndis; Asub tiheasustusala 100m puhvris nurgaga; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
0,45	493	1.2 + 2.1 + 2.3	servaosa asub Soo oja piiranguvööndis; Asub tiheasustusala 100m puhvris; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
1,06	494	1.2 x 2	Asub Raba oja ja Soo oja piiranguvööndis		B
3,92	559	1.2 + 2.1 + 2.3	servaosa asub Raba oja piiranguvööndis; Asub tiheasustusala 100m puhvris, osaliselt asub tiheasustusala; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
2,24	565	1.2 + 2.1 + 2.3	servaosa asub Raba oja piiranguvööndis; Asub tiheasustusala 100m puhvris osaliselt; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
0,4	118	1.2 + 2.3	Asub Järve oja piiranguvööndis (Saku valda jääb sellest eraldisest hästi väike kiil); Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
2,51	148	1.2 + 2.1 + 2.3	Servaots asub Vääna jõe piiranguvööndis; Asub tiheasustusala; Asub puhkeala 100m puhvri sees		C
0,48	149	1.2 + 2.1	Servaosa asub Vääna jõe piiranguvööndis; Asub tiheasustusala		B
1,4	291	1.2	Asub Hioni oja piiranguvööndis		B
0,43	370	1.2	Asub Hioni oja piiranguvööndis		B
0,28	125	1.2	Asub Raku järve piiranguvööndis		B
0,29	357	1.2	Asub Raku järve piiranguvööndis		B
0,76	363	1.2	Asub Raku järve piiranguvööndis		B
2,1	341	1.2	servaosa asub Raku järve piiranguvööndis		B
1,77	362	1.2	servaosa asub Raku järve piiranguvööndis		B
5,4	412	1.2 x 2 + 2.1	Asub Pumbajärve ja Männiku järve piiranguvööndites; Asub tiheasustusala 100m puhvri sees servaga		B
1,69	126	1.2	Servaosa asub Männiku järve piiranguvööndis		B
1,08	552	1.2	Asub Tammemäe järve piiranguvööndis		B
4,21	158	1.2	Asub osaliselt Järve oja piiranguvööndis		B
0,69	162	1.2	Asub Järve oja piiranguvööndis		B
2,95	52	2.3	Asub puhkeala 100m puhvris		C
1,3	53	2.3	Asub puhkeala 100m puhvris		C
0,9	71	2.3	Asub puhkeala 100m puhvris		C
2,16	72	2.3	Asub puhkeala 100m puhvris		C
2,1	78	2.3	Asub puhkeala 100m puhvris		C
0,67	81	2.3	Asub puhkeala 100m puhvris		C
2,72	121	2.3	Asub puhkeala 100m puhvris		C
1,94	132	2.3	Asub puhkeala 100m puhvris		C
0,16	135	2.3	Asub puhkeala 100m puhvris		C
0,34	309	2.3	Asub puhkeala 100m puhvris		C
1,44	313	2.3	Asub puhkeala 100m puhvris		C
1,93	336	2.3	Asub puhkeala 100m puhvris		C

0,35	342	2.3	Asub puhkeala 100m puhvris		C
0,91	346	2.3	Asub puhkeala 100m puhvris		C
1,03	435	2.3	Asub puhkeala 100m puhvris		C
1,97	437	2.3	Asub puhkeala 100m puhvris		C
2,65	438	2.3	Asub puhkeala 100m puhvris		C
3,46	439	2.3	Asub puhkeala 100m puhvris		C
0,51	461	2.3	Asub puhkeala 100m puhvris		C
1,11	466	2.3	Asub puhkeala 100m puhvris		C
1,33	485	2.3	Asub puhkeala 100m puhvris		C
1,28	518	2.3	Asub puhkeala 100m puhvris		C
1,08	764	2.3	Asub puhkeala 100m puhvris		C
1,58	765	2.3	Asub puhkeala 100m puhvris		C

Tabel 2. lisaku valla võimalike konfliktsete eraldiste nimekiri

Eraldise pindala	ID	Probleem	Probleemi selgitus	Käitumisvariant
0,4	125	1.1	Kattub VEP nr.103146	B
2,18	345	1.1	Kattub VEP nr.103071	B
1,2	346	1.1	Kattub VEP nr.103072	B
0,28	432	1.1	Kattub VEP nr.L01693	B
0,71	530	1.1	Kattub VEP nr.103063	B
0,29	534	1.1	Kattub VEP nr.103066	B
1,13	659	1.1	Kattub VEP nr.103068	B
0,86	663	1.1	Kattub VEP nr.L01693	B
0,8	731	1.1	Servaosas kattub VEP nr.103057	B
0,48	823	1.1	Kattub VEP nr.103146	B
1,29	1045	1.1	Kattub VEP nr.103100	B
5,81	1113	1.1	Kattub VEP103087	B
5,4	1114	1.1	Kattub VEP103087	B
4,82	1115	1.1	Kattub VEP103087	B
0,52	1123	1.1	servaosas kattub VEP nr.103094	B
6,9	1124	1.1	servaosas väga väike kild kattub VEP nr.L01693	B
3,39	1130	1.1	Kattub VEP nr.103062	B
0,49	1137	1.1	Kattub VEP nr.103065	B
2,81	1161	1.1	Kattub VEP nr.103069	B
0,12	1235	1.1	Kattub VEP nr.103094	B
0,75	1236	1.1	Kattub VEP nr.103095	B
1,11	1356	1.1	Kattub VEP nr.103067	B
1,33	1550	1.1	servaosas kattub VEP nr.103088	B
0,68	1555	1.1	kattub VEP116018	B
0,98	525	1.1 + 1.2.	Servaosas kattub VEP nr.L00849; asub Rannapungerja jõe kaldapiiranguvööndis	B
1,31	1046	1.1 + 1.2.	Kattub VEP nr.103100; Asub otsapidi Kuru oja kaldapiiranguvööndis	B
1,81	1263	1.1 + 1.2.	Servaosas kattub väga väike klid VEP nr.L00849; asub Rannapungerja jõe kaldapiiranguvööndis	B
3,34	1531	1.1 + 1.2.	Kattub VEP nr.103064; Asub Rannapungerja jõe kaldapiiranguvööndis	B

2,96	1043	1.1 + 1.2.	Kattub VEP nr.103099; Asub otsapidi Kuru oja kaldapiiranguvööndis	B
4,12	1552	1.1 + 1.2. + 3.2.	kattub VEP nr.116017; asub Milloja oja kaldapiiranguvööndis; Milloja (Miiloja) sild 224:KIS:003	B
3,46	820	1.1 + 2.1. + 2.3. + 3.1.	Kattub VEP nr.L01889; Kultuurimälestis Terroriohvrite ühishaud; asub Iisaku tiheasustusalal; Asub osaliselt puhkeala 100m puhvris	C
5,54	257	1.1 x2	Servaosa kattub VEPidega: VEP nr.116022 ja VEP nr.116023	B
0,58	1145	1.1 x3	Kattub VEP nr.103070, VEP nr.103069 ja VEP nr.103071	B
0,31	30	1.2.	Asub Armise järve kaldaPV-s	B
0,77	118	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
1,77	126	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
1,51	127	1.2.	Asub osaliselt Imatu oja kaldaPV-s	B
2,24	151	1.2.	Asub väikse servaga Imatu oja kaldaPV-s	B
0,55	216	1.2.	Asub Uusküla oja kaldaPV-s	B
0,27	279	1.2.	Asub Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
0,99	280	1.2.	Asub väikse servaga Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
0,68	281	1.2.	Asub osaliselt Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
0,7	284	1.2.	Asub väikse servaga Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
0,5	303	1.2.	Asub Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
1,25	304	1.2.	Asub osaliselt Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
2,91	305	1.2.	Asub väikse servaga Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
1,39	388	1.2.	Asub osaliselt Imatu oja kaldaPV-s	B
0,75	405	1.2.	Asub osaliselt Imatu oja kaldaPV-s	B
0,84	413	1.2.	Asub väikse servaga Imatu oja kaldaPV-s	B
0,61	424	1.2.	Asub osaliselt Imatu oja kaldaPV-s	B
0,63	435	1.2.	Asub servaga Kauksi oja kaldaPV-s	B
0,36	442	1.2.	Asub osaliselt Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
4,36	446	1.2.	Asub osaliselt Mäetaguse jõe kaldaPV-s	B
1,25	451	1.2.	Asub Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
1,26	452	1.2.	Asub Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
0,51	453	1.2.	Asub Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
1,64	454	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
0,27	472	1.2.	Asub väikse servaga Imatu oja kaldaPV-s	B
1,85	499	1.2.	Asub väikse servaga Imatu oja kaldaPV-s	B
1,82	500	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
0,28	501	1.2.	Asub osaliselt Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
0,69	514	1.2.	Asub Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
0,09	515	1.2.	Asub Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
0,62	516	1.2.	Asub Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
1,39	517	1.2.	Asub Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
1,02	518	1.2.	Asub Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
0,48	519	1.2.	Asub osaliselt Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
1,15	520	1.2.	Asub osaliselt Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
0,64	521	1.2.	Asub osaliselt Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
0,31	522	1.2.	Asub Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
1,24	523	1.2.	Asub osaliselt Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B

0,91	524	1.2.	Asub osaliselt Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
0,56	555	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
0,26	559	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
0,18	564	1.2.	Asub Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
4,02	565	1.2.	Asub väikse servaga Armise järve KaldaPV-s	B
1,93	574	1.2.	Asub Kauksi oja kaldaPV-s	B
0,39	585	1.2.	Asub Mäetaguse jõe kaldaPV-s	B
0,19	594	1.2.	Asub Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
0,59	632	1.2.	Asub Kuru oja kaldaPV-s	B
1,18	636	1.2.	Asub väikse servaga Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
1,63	648	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
1,7	649	1.2.	Asub Alajõe kaldaPV-s	B
1,72	650	1.2.	Asub Alajõe kaldaPV-s	B
1,28	667	1.2.	Asub Alajõe kaldaPV-s	B
0,93	682	1.2.	Asub Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
1,69	693	1.2.	Asub väikse servaga Imatu oja kaldaPV-s	B
0,92	706	1.2.	Asub Rosseli oja kaldaPV-s	B
1,2	707	1.2.	Asub osaliselt Rosseli oja kaldaPV-s	B
0,9	708	1.2.	Asub Rosseli oja kaldaPV-s	B
1,47	710	1.2.	Asub Rosseli oja kaldaPV-s	B
2,21	711	1.2.	Asub Rosseli oja kaldaPV-s	B
1,01	717	1.2.	Asub Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
1,64	720	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
1,98	724	1.2.	Asub Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
7,37	725	1.2.	Asub väikse servaga Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
2,51	726	1.2.	Asub Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
0,2	728	1.2.	Asub osaliselt Imatu oja kaldaPV-s	B
1	729	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
1,15	745	1.2.	Asub osaliselt Mäetaguse jõe kaldaPV-s	B
2,73	747	1.2.	Asub väikse servaga Mäetaguse jõe kaldaPV-s	B
0,78	748	1.2.	Asub Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
1,46	764	1.2.	Asub Rosseli oja kaldaPV-s	B
0,89	765	1.2.	Asub osaliselt Rosseli oja kaldaPV-s	B
0,32	768	1.2.	Asub osaliselt Rosseli oja kaldaPV-s	B
2,98	774	1.2.	Asub osaliselt Mäetaguse jõe kaldaPV-s	B
2,44	782	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
0,8	783	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
0,45	786	1.2.	Asub Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
1,66	791	1.2.	Asub Mäetaguse jõe kaldaPV-s	B
1,97	792	1.2.	Asub Mäetaguse jõe kaldaPV-s	B
0,43	794	1.2.	Asub väikse servaga Imatu oja kaldaPV-s	B
0,71	795	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
0,79	797	1.2.	Asub Mäetaguse jõe kaldaPV-s	B
1,69	799	1.2.	Asub osaliselt Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
0,44	808	1.2.	Asub väikse servaga Imatu oja kaldaPV-s	B

0,16	809	1.2.	Asub väikse servaga Imatu oja kaldaPV-s	B
0,07	818	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
3,99	822	1.2.	Asub osaliselt Kauksi oja kaldaPV-s	B
3,1	860	1.2.	Asub väikse nurgaga Armise järve KaldaPV-s	B
1,06	861	1.2.	Asub Armise järve kaldaPV-s	B
0,95	862	1.2.	Asub väikse nurgaga Armise järve KaldaPV-s	B
0,32	863	1.2.	Asub Armise järve kaldaPV-s	B
3,58	869	1.2.	Asub väikse servaga Imatu oja kaldaPV-s	B
1,31	923	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
0,44	924	1.2.	Asub osaliselt Imatu oja kaldaPV-s	B
1,12	946	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
2,91	947	1.2.	Asub osaliselt Imatu oja kaldaPV-s	B
0,85	948	1.2.	Asub Alajõe kaldaPV-s	B
0,17	949	1.2.	Asub Alajõe kaldaPV-s	B
0,57	962	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
1,6	1037	1.2.	Asub Kauksi oja kaldaPV-s	B
2,43	1041	1.2.	Asub väga väikese servaga Kuru oja kaldaPV-s	B
0,16	1042	1.2.	Asub väga väikese servaga Kuru oja kaldaPV-s	B
1,37	1044	1.2.	Asub väga väikese servaga Kuru oja kaldaPV-s	B
0,6	1051	1.2.	Asub servaga Võhma järve kaldaPV-s	B
0,98	1082	1.2.	Asub Rosseli oja kaldaPV-s	B
1,21	1083	1.2.	Asub osaliselt Rosseli oja kaldaPV-s	B
0,64	1118	1.2.	Asub Mäetaguse jõe kaldaPV-s	B
1,15	1119	1.2.	Asub Mäetaguse jõe kaldaPV-s	B
0,6	1237	1.2.	Asub Mäetaguse jõe kaldaPV-s	B
0,29	1239	1.2.	Asub väikse servaga Mäetaguse jõe kaldaPV-s	B
0,55	1240	1.2.	Asub Mäetaguse jõe kaldaPV-s	B
0,63	1246	1.2.	Asub väikse servakilluga Milloja oja kaldaPV-s	B
1,49	1250	1.2.	Asub väikse servakilluga Milloja oja kaldaPV-s	B
0,6	1264	1.2.	Asub Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
0,4	1274	1.2.	Asub osaliselt Rosseli oja kaldaPV-s	B
0,34	1275	1.2.	Asub osaliselt Rosseli oja kaldaPV-s	B
0,27	1293	1.2.	Asub väikse nurgaga Alajõe kaldaPV-s	B
0,48	1294	1.2.	Asub osaliselt Imatu oja kaldaPV-s	B
1,06	1295	1.2.	Asub Kauksi oja kaldaPV-s	B
0,34	1298	1.2.	Asub Rosseli oja kaldaPV-s	B
0,76	1299	1.2.	Asub Kuru oja kaldaPV-s	B
0,26	1300	1.2.	Asub väga väikese servaga Kuru oja kaldaPV-s	B
0,54	1301	1.2.	Asub Kuru oja kaldaPV-s	B
2,06	1302	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
0,39	1303	1.2.	Asub Armise järve kaldaPV-s	B
1,95	1308	1.2.	Asub osaliselt Rosseli oja kaldaPV-s	B
1,06	1321	1.2.	Asub Mäetaguse jõe kaldaPV-s	B
0,39	1326	1.2.	Asub Rosseli oja kaldaPV-s	B
3,63	1352	1.2.	Asub osaliselt Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B

0,19	1357	1.2.	Asub Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
1,31	1358	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
1,42	1366	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
1,79	1367	1.2.	Asub osaliselt Imatu oja kaldaPV-s	B
1,44	1369	1.2.	Asub Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
0,72	1378	1.2.	Asub väikse servaga Imatu oja kaldaPV-s	B
0,64	1388	1.2.	Asub väikse servaga Mäetaguse jõe kaldaPV-s	B
1,24	1390	1.2.	Asub osaliselt Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
0,4	1403	1.2.	Asub osaliselt Imatu oja kaldaPV-s	B
0,8	1413	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
0,6	1414	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
0,82	1428	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
1,45	1429	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
0,57	1430	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
0,38	1431	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
1,21	1432	1.2.	Asub osaliselt Imatu oja kaldaPV-s	B
5,89	1433	1.2.	Asub väikse servaga Imatu oja kaldaPV-s	B
4,31	1434	1.2.	Asub osaliselt Imatu oja kaldaPV-s	B
0,11	1465	1.2.	Asub osaliselt Imatu oja kaldaPV-s	B
1,29	1470	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
2,13	1483	1.2.	Asub Kauksi oja kaldaPV-s	B
0,38	1486	1.2.	Asub osaliselt Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
1,48	1502	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
1,33	1503	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
0,7	1532	1.2.	Asub Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
3,03	1533	1.2.	Asub väga väikese nurgaga Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
2,71	1534	1.2.	Asub väga väikese servaga Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
0,88	1535	1.2.	Asub Rannapungerja jõe kaldaPV-s	B
0,73	1543	1.2.	Asub Kuru oja kaldaPV-s	B
4,55	1547	1.2.	Asub osaliselt Imatu oja kaldaPV-s	B
0,7	1548	1.2.	Asub Imatu järve kaldaPV-s	B
1,02	1549	1.2.	Asub Imatu järve kaldaPV-s	B
0,82	1556	1.2.	Asub osaliselt Milloja oja kaldaPV-s	B
0,76	1557	1.2.	Asub Milloja oja kaldaPV-s	B
2,2	1580	1.2.	Asub väga väikse servaga Imatu järve kaldaPV-s	B
0,64	1587	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
1,27	1618	1.2.	Asub väikse servakilluga Milloja oja kaldaPV-s	B
0,41	1619	1.2.	Asub osaliselt Milloja oja kaldaPV-s	B
0,65	1643	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
0,8	1644	1.2.	Asub Imatu oja kaldaPV-s	B
0,71	1647	1.2.	Asub väikse servaga Imatu oja kaldaPV-s	B
0,32	1652	1.2.	Asub väikse servaga Mäetaguse jõe kaldaPV-s	B
0,31	1653	1.2.	Asub Mäetaguse jõe kaldaPV-s	B
1,47	246	1.2. + 2.3	Asub servaga Kauksi oja kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvris	C
1,85	244	1.2. + 2.3.	Asub Kauksi oja kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvris	C

3,58	245	1.2. + 2.3.	Asub Kauksi oja kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr	C
0,65	252	1.2. + 2.3.	Asub Peipsi järve kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr	C
2,55	253	1.2. + 2.3.	Asub Peipsi järve kaldaPV-s; Asub iisaku vallas vaid väga väikse servakiiluga see eraldis; Asub osaliselt iisaku puhkeala 100m puhvr	C
0,32	408	1.2. + 2.3.	Asub Kauksi oja kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr	C
3,04	409	1.2. + 2.3.	Asub servaga Kauksi oja kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr	C
5,62	410	1.2. + 2.3.	Asub servaga Kauksi oja kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr	C
4,58	415	1.2. + 2.3.	Asub Kauksi oja kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr	C
0,49	416	1.2. + 2.3.	Asub Kauksi oja kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr	C
1,95	428	1.2. + 2.3.	Asub Kauksi oja kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr	C
1,02	475	1.2. + 2.3.	Asub Kauksi oja kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr	C
2,45	625	1.2. + 2.3.	Asub servaga Kauksi oja kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr	C
0,75	1110	1.2. + 2.3.	Asub Peipsi järve kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr	C
2,42	1189	1.2. + 2.3.	Asub Peipsi järve kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr	C
2,74	1190	1.2. + 2.3.	Asub Peipsi järve kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr	C
4,47	1193	1.2. + 2.3.	Asub Peipsi järve kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr	C
2,09	1211	1.2. + 2.3.	Asub Peipsi järve kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr	C
0,77	1456	1.2. + 2.3.	Asub Peipsi järve kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr	C
3,53	1111	1.2. + 2.3. + 2.5.	Asub Peipsi järve kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr; Asub majutuskoha 100m puhvr	C
2,55	1191	1.2. + 2.3. + 2.5.	Asub Peipsi järve kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr; Asub majutuskoha 100m puhvr	C
1,69	1199	1.2. + 2.3. + 2.5.	Asub Peipsi järve kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr; Asub majutuskoha 100m puhvr	C
1,76	1204	1.2. + 2.3. + 2.5.	Asub Peipsi järve kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr; Asub majutuskoha 100m puhvr	C
1,59	1205	1.2. + 2.3. + 2.5.	Asub Peipsi järve kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr; Asub majutuskoha 100m puhvr	C
0,63	1210	1.2. + 2.3. + 2.5.	Asub osaliselt Peipsi järve kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr; Asub majutuskoha 100m puhvr	C
0,32	1475	1.2. + 2.3. + 2.5.	Asub osaliselt Peipsi järve kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr; Asub majutuskoha 100m puhvr	C
0,76	1476	1.2. + 2.3. + 2.5.	Asub Peipsi järve kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr; Asub majutuskoha 100m puhvr	C
6,26	433	1.2. + 2.3. + 3.5.	Asub Peipsi järve kaldaPV-s; Asub iisaku kokkutulekukoha 50m puhvr; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr	C
1,89	723	1.2. + 3.2.	Asub Milloja oja kaldaPV-s; Jääb silla 224:KIV:001 50m puhveralasse	B
1,28	254	1.2. x2 + 2.3.	Asub servaga Peipsi järve kalda PV-s; Asub Kauksi oja kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr	C
2,4	255	1.2. x2 + 2.3.	Asub Peipsi järve kaldaPV-s; Asub osaliselt Kauksi oja kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr	C
0,62	611	1.2. x2 + 2.3.	Asub Peipsi järve kaldaPV-s; Asub Kauksi oja kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr	C
5,69	1209	1.2. x2 + 2.3. + 2.5.	Asub Peipsi järve kaldaPV-s; Asub osaliselt Kauksi oja kaldaPV-s; Asub iisaku puhkeala 100m puhvr; Asub majutuskoha 100m puhvr	B
2,71	275	2.1.	Asub iisaku tiheasustusala 100m puhvr väikse nurgaga	B
0,62	296	2.1.	Asub iisaku tiheasustusala 100m puhvr	B
0,97	298	2.1.	Asub iisaku tiheasustusala 100m puhvr	B
0,41	299	2.1.	Asub iisaku tiheasustusala 100m puhvr	B
0,08	614	2.1.	Asub iisaku tiheasustusala 100m puhvr väikse nurgaga	B
0,75	813	2.1.	Asub iisaku tiheasustusala 100m puhvr väikse nurgaga	B
0,46	814	2.1.	Asub iisaku tiheasustusala 100m puhvr väikse nurgaga	B
0,85	819	2.1.	Asub iisaku tiheasustusala 100m puhvr	B

1,65	1286	2.1.	Asub lisaku tiheasustusosalal	B
1,63	1331	2.1.	Asub lisaku tiheasustusosalal	B
0,51	1602	2.1.	Asub lisaku tiheasustusala 100m puhvris	B
1,09	1603	2.1.	Asub lisaku tiheasustusala 100m puhvris	B
1,58	1604	2.1.	Asub lisaku tiheasustusala 100m puhvris	B
0,18	1606	2.1.	Asub lisaku tiheasustusala 100m puhvris	B
0,98	1680	2.1.	Asub lisaku tiheasustusala 100m puhvris	B
1,02	1681	2.1.	Asub lisaku tiheasustusala 100m puhvris	B
8,48	1178	2.1. + 2.3.	Asub lisaku tiheasustusosalal; Asub puhkeala 100m puhvris	C
2,18	1283	2.1. + 2.3.	Asub lisaku tiheasustusosalal; Asub osaliselt puhkeala 100m puhvris	C
3,17	1284	2.1. + 2.3.	Asub lisaku tiheasustusosalal; Asub puhkeala 100m puhvris	C
1,92	1285	2.1. + 2.3.	Asub lisaku tiheasustusosalal; Asub puhkeala 100m puhvris	C
0,93	1287	2.1. + 2.3.	Asub lisaku tiheasustusosalal; Asub puhkeala 100m puhvris	C
0,5	1586	2.1. + 2.3.	Asub lisaku tiheasustusosalal; Asub puhkeala 100m puhvris	C
1,43	1288	2.1. + 2.3. + 3.1. + 3.5.	Asub lisaku kokkutulekukoha 50m puhvris; Muinsuskaitsealuse kultuurimälestise lisaku seltsimaja 50m puhvertsoonis; Asub lisaku tiheasustusosalal; Asub osaliselt puhkeala 100m puhvris	C
0,36	297	2.1. + 3.1.	Kultuurimälestise Terroriohvrite ühishaud 50m kaitsetsoonis; Asub lisaku tiheasustusala 100m puhvris	B
2,61	626	2.3.	Asub iisaku puhkeala 100m puhvris	C
5,95	411	2.3. + 2.5.	Asub iisaku puhkeala 100m puhvris; Asub majutuskoha 100m puhvris	C
2,48	1053	3.1.	Asub muinsuskaitsealuse kultuurimälestise kääbas 50m puhvertsoonis	B
1,32	1151	3.2.	Jääb vaigutuslangi 224:EKM:003 50m puhveralasse	B
0,99	71	3.2.	Asub nurgaga Varesmetsa kuivenduskraavude ala 224:MPO:001 50m puhveralas	B
2,12	119	3.2.	Asub Varesmetsa kuivenduskraavude ala 224:MPO:001 50m puhveralas	B
0,79	647	3.2.	Jääb piirikovi 224:PIM:001 50m puhveralasse	B
1,48	684	3.2.	Jääb kuuri/küüni 224:HEK:001 50m puhveralasse	B
1,66	780	3.2.	Asub langiposti 224:MKV:002 50m puhveralas	B
0,42	781	3.2.	Asub langiposti 224:MKV:002 50m puhveralas	B
0,45	788	3.2.	Jääb piirikovi 224:PIM:001 50m puhveralasse	B
5,45	915	3.2.	Asub nurgaga Varesmetsa kuivenduskraavude ala 224:MPO:001 50m puhveralas	B
0,49	1140	3.2.	Jääb väikse nurgaga vaigutuslangi 224:EKM:002 50m puhveralasse	B
1,48	1152	3.2.	Jääb vaigutuslangi 224:EKM:003 50m puhveralasse	B
0,83	1220	3.2.	Asub Varesmetsa kuivenduskraavude ala 224:MPO:001 50m puhveralas	B
0,42	1225	3.2.	Asub Imatu-Varesmetsa pakktee 224:PAT:001 50m puhveralas	B
0,5	1243	3.2.	Asub Varesmetsa kuivenduskraavude ala 224:MPO:001 50m puhveralas	B
1,32	1402	3.2.	Kattub 224:EKM:004 Vaigutuslank	B
0,89	1436	3.2.	Asub Imatu-Varesmetsa pakktee 224:PAT:001 50m puhveralas	B
0,97	1501	3.2.	Jääb piirikovi 224:PIM:001 50m puhveralasse	B
1,39	1514	3.2.	Asub Imatu koolimaja 224:KOO:004 50m puhveralas	B
0,16	1515	3.2.	Asub Imatu koolimaja 224:KOO:004 50m puhveralas	B
0,88	1614	3.2.	Asub Imatu koolimaja 224:KOO:004 50m puhveralas	B
0,51	1659	3.2.	Asub 224:REE:001Nõmme kõrtsi reheait 50m puhvertsoonis	B
2,69	1149	3.2. x2	Jääb vaigutuslankde 224:EKM:002 ja 224:EKM:003 50m puhveralasse	B
2,97	1150	3.2. x2	Jääb vaigutuslankde 224:EKM:002 ja 224:EKM:003 50m puhveralasse	B
2,93	1650	3.2. x2	Asub Imatu koolimaja 224:KOO:004 50m puhveralas; Asub Imatu-Varesmetsa pakktee 224:PAT:001 50m puhveralas	B

Tabel 3. Aegviidu valla võimalike konfliktsete eraldiste nimekiri

Eraldise pindala	ID	Probleem	Probleemi selgitus	Käitumisvariant
0,57	1	1.2 + 2.1 + 2.3	Asub Mustjõe kaldapiiranguvööndis; Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris; Asub puhkealal või selle 100m puhvris	C
0,35	2	1.1 + 2.1 + 2.3 + 3.2	Kattub VEP nr.110225; Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris; Asub puhkealal või selle 100m puhvris; Asub RMK pärandkultuuriobjekti 112:TRM:001 Suvisakste promenaad 50m puhvris	C
1,77	3	2.1 + 2.3 + 3.2	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris; Asub puhkealal või selle 100m puhvris; Asub RMK pärandkultuuriobjekti 112:TRM:001 Suvisakste promenaad 50m puhvris	C
0,56	5	2.1	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris	B
1,33	6	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris; Asub puhkealal või selle 100m puhvris	C
3,68	7	1.1 + 1.2 + 2.1 + 2.3 + 3.2	Kattub VEP nr.110225; Asub osaliselt Mustjõe kaldapiiranguvööndis; Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris; Asub puhkealal või selle 100m puhvris; Asub RMK pärandkultuuriobjekti 112:TRM:001 Suvisakste promenaad 50m puhvris	C
0,79	9	1.1 + 1.2 + 2.1	Kattub VEP nr.110225; Asub osaliselt Mustjõe kaldapiiranguvööndis; Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris	B
3,1	10	1.1 + 1.2 + 2.1 + 2.3 + 3.2	Servaosa kattub VEP nr.110225; Asub osaliselt Mustjõe kaldapiiranguvööndis; Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris; Asub puhkealal või selle 100m puhvris; Asub RMK pärandkultuuriobjekti 112:TRM:001 Suvisakste promenaad 50m puhvris	C
0,4	11	2.1	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris	B
0,77	12	1.2 + 2.1 + 2.3	Asub osaliselt Mustjõe kaldapiiranguvööndis; Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris; Asub puhkealal või selle 100m puhvris	C
1,24	13	2.1 + 2.2 + 3.1 + 3.2 + 3.5	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris; Asub avaliku hoone 100m puhvris; Asub Muinsuskaitsealuse kultuurimälestise Anna Raudkatsi (1886-1965) haud 50m puhvertsoonis; Asub RMK pärandkultuuriobjekti 112:KEL:001Aegviidu kabel ja kalmistu 50m puhvert	C
0,64	14	2.1	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris	B
0,32	20	1.2 + 2.1	Asub Mustjõe kaldapiiranguvööndis; Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris	B
1,67	24	2.1	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris	B
4,16	25	2.1	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris	B
0,29	26	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris; Asub puhkealal või selle 100m puhvris	C
3,15	27	2.1	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris	B
2,33	28	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris; Asub puhkealal või selle 100m puhvris	C
1,05	32	2.1	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris	B
1,94	35	1.2 + 2.1 + 3.2 x2	Asub Mustjõe kaldapiiranguvööndis; Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris; Asub RMK pärandkultuuriobjektide 112:VEV:002 (Kosenõmme vesiveski ja paisjärve asukoht) ja 112:KOR:004 (Kosenõmme kõrts) 50m puhveralas	B
0,87	37	1.2 + 2.1	Asub Mustjõe kaldapiiranguvööndis; Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris	B
0,82	38	1.2 + 2.1	Asub Mustjõe kaldapiiranguvööndis; Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris	B
0,03	41	2.1	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris	B
0,12	42	2.1	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris	B
0,61	43	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris; Asub puhkealal või selle 100m puhvris	C
0,98	44	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris; Asub puhkealal või selle 100m puhvris	C
0,6	45	1.2 + 2.1 + 2.3	Asub ühe nurgaga Vahejärve kalda piiranguvööndis; Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris; Asub puhkealal või selle 100m puhvris	C
1,99	46	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris; Asub puhkealal või selle 100m puhvris	C

0,71	47	2.1 + 3.5	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris; Asub kogukonna kogunemiskoha 50m puhvris otsaga	C
0,63	48	2.1	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris	B
2	50	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris; Asub puhkealal või selle 100m puhvris	C
4,97	51	1.1 + 2.1	Kattub VEP nr.L00293; Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris	B
0,13	52	1.1 + 2.1	Kattub VEP nr.L00293; Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris	B
0,56	53	1.2 + 2.1 + 2.3	Asub osaliselt Vahejärve kalda piiranguvööndis; Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris; Asub puhkealal või selle 100m puhvris	C
0,29	54	2.1 + 2.2 + 3.5	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris; Asub avaliku hoone 100m puhvris; asub kogukonna kogunemiskoha 50m puhvris osaliselt	C
0,52	55	1.2 + 2.1	Asub Mustjõe kaldapiiranguvööndis; Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris	B
1,25	56	1.2 + 2.1 + 2.3 + 3.2	Asub Mustjõe kaldapiiranguvööndis; Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris; Asub puhkealal või selle 100m puhvris; Asub RMK pärandkultuuriobjekti 112:KOK:005 Supelasutus 50m puhvris	C
1,62	58	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris; Asub puhkealal või selle 100m puhvris	C
1,19	59	2.1	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris	B
1,1	60	1.2 + 2.1 + 2.3	Asub Mustjõe kaldapiiranguvööndis; Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris; Asub puhkealal või selle 100m puhvris	C
0,35	61	1.2 + 2.1	Asub osaliselt Vahejärve kalda piiranguvööndis; Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris	B
0,15	62	2.1	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris	B
0,85	22	2.1	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris osaliselt	B
1,26	23	1.1 + 2.1	Kattub VEP nr.L00292; Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris osaliselt	B
1,73	33	2.1	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris osaliselt	B
1,03	36	1.2 + 2.1	Asub servaga Mustjõe kaldapiiranguvööndis; Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris osaliselt	B
3,59	39	2.1	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris osaliselt	B
2,72	4	2.1 + 2.3 + 3.2	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris; Asub puhkealal või selle 100m puhvris; Asub RMK pärandkultuuriobjekti 112:TRM:001 Suvisakste promenaad 50m puhvris	C
1,71	31	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris osaliselt; Asub puhkealal või selle 100m puhvris	C
3,09	57	2.1 + 2.3	Asub tiheasustusalal või selle 100m puhvris osaliselt; Asub puhkealal või selle 100m puhvris	C
0,26	49	2.1	Asub tiheasustusalal 100m puhvris servaga	B
0,89	21	1.2	Asub Mustjõe kaldapiiranguvööndis	B